

Riksdagens snabbprotokoll 2023/24:94

Tisdagen den 9 april

Kl. 13.00–15.57
18.00–20.20

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 19 mars justerades.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Martin Selander* avsåg sig uppdraget som suppleant i riksbanksfullmäktige och att *Eric Westroth* (SD) avsåg sig uppdraget som suppleant i Riksdagens överklagandenämnd.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas partigrupp anmält *Eric Westroth* som suppleant i riksbanksfullmäktige och *Charlotte Quensel* som suppleant i Riksdagens överklagandenämnd.

Andre vice talmannen förklarade valda till

suppleant i riksbanksfullmäktige
Eric Westroth (SD)

suppleant i Riksdagens överklagandenämnd
Charlotte Quensel (SD)

§ 4 Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 11 april kl. 14.00*.

§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in: prot. 2023/24:33 för torsdagen den 4 april från miljö- och jordbruksutskottet och prot. 2023/24:21 för torsdagen den 14 mars från näringsutskottet.

§ 6 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2023/24:639

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:639 Exportkreditnämndens uppdrag och FN:s principer för företag och mänskliga rättigheter
av *Elin Söderberg* (MP)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 3 maj 2024.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 8 april 2024

Utrikesdepartementet

Johan Forssell (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2023/24:123 till försvarsutskottet

Motioner

2023/24:2846 och 2854 till skatteutskottet

2023/24:2859 till konstitutionsutskottet

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Finansutskottets betänkande
2023/24:FiU16 Riksrevisionens rapport om Riksbankens tillgångsköp

Skatteutskottets betänkande
2023/24:SkU14 Mervärdesskatt

Näringsutskottets betänkanden
2023/24:NU10 Regelförenklning för företag
2023/24:NU11 Näringspolitik

Trafikutskottets betänkanden
2023/24:TU12 Cykelfrågor
2023/24:TU13 Vägtrafik- och fordonsfrågor

§ 9 Svar på interpellation 2023/24:467 om Sveriges utbyggnad av totalförsvaret

Anf. 1 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Lars Isacson har frågat mig om vad regeringen gör för att undanröja hinder för uppbyggnaden av totalförsvaret. Lars Isacson har ställt ett antal frågor, och därför blir mitt svar rätt så långt.

Frågorna avser vilka initiativ jag och regeringen har tagit för att undanröja hinder för Sveriges militära utbyggnad i regelverk, förordningar och lagar, på vilket sätt regeringen har sett till att Fortifikationsverket har rätt kompetens och resurser på plats för att hantera totalförsvarets utbyggnad, på vilket sätt regeringen gett länsstyrelserna i uppdrag att bidra till Sveriges militära utbyggnad i stället för att bromsa eller stoppa den samt om regeringen är redo att avgöra målkonflikter till totalförsvarets fördel.

Det säkerhetspolitiska läget i omvärlden kräver att Sverige har ett starkare försvar. Det finns en bred politisk enighet om att förmågan inom hela totalförsvaret, både det militära och det civila försvaret, måste öka skyndsamt. Regeringen har därför vidtagit flera åtgärder för att möjliggöra detta.

Framgångsrik tillväxt av det militära försvaret kräver samordning mellan personalområdet, försvarsmateriel och infrastruktur. Processen från beställning av förmåga i försvarsbesluten till leverans av användbar förmåga är omfattande. Ledtiderna inom områdena personal, materiel och infrastruktur skiljer sig något åt men har det gemensamt att de är långa.

Under 2023 och 2024 har jag tagit initiativ till dialogmöten med berörda myndigheter avseende hur styrning och uppföljning kan utvecklas och för att diskutera hur myndigheterna kan utveckla sina samarbeten för att åstadkomma bättre förutsättningar för tillväxt i det militära försvaret. Jag konstaterar att myndigheterna arbetar aktivt med att förkorta ledtider och effektivisera sina samarbeten.

Ändamålsenlig infrastruktur och övningsområden är en förutsättning för att Försvarsmakten ska kunna växa i den takt som krävs. Försvarsmakten har behov av att kraftigt utöka sin övningsverksamhet.

Processerna för att ändra myndighetens miljötillstånd är dock omfattande och tar lång tid.

För att kunna öva i den utsträckning som krävs under tiden det tar att ändra miljötillstånden har Försvarsmakten hemställt om tillfälliga ändringar av miljötillstånds- och anmälningsplikten i miljöbalken. Försvarsmaktens möjlighet att öva ändamålsenligt är viktig för regeringen, och frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Fortifikationsverket har en viktig roll i utbyggnaden av det militära försvaret. Regeringen har därför i regleringsbrev för 2023 och 2024 tydliggjort att myndigheten ska bidra till att det övergripande målet för det militära försvaret uppnås.

Det är Fortifikationsverkets ledning som gentemot regeringen bär ansvaret för att verksamheten bedrivs på ett väl fungerande och effektivt sätt. Regeringen har förordnat en ny styrelse och omförordnat myndighetens generaldirektör för att säkerställa att ledningen för myndigheten har rätt kompetens och stabilitet för att kunna omhänderta sina uppgifter.

Länsstyrelserna har en viktig roll både som samordnare av de statliga intressena i samhällsplaneringen och i utvecklingen av totalförsvaret. De ska stödja den regionala och lokala nivån i utvecklingen av totalförsvaret och ansvarar bland annat för uppföljning av kommunernas arbete med civilt försvar. För att säkerställa länsstyrelsernas möjligheter att stödja kommunernas arbete tillfördes länsstyrelserna 60 miljoner kronor årligen från och med 2023.

Länsstyrelserna har att handlägga lov- och tillståndsärenden enligt gällande lagar och förordningar. I de ärenden som rör försvaret är det regeringen som är sista prövningsinstans.

Regeringen kommer att fortsätta att vidta nödvändiga åtgärder för att totalförsvaret ska utvecklas i den takt som krävs.

Anf. 2 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Jag tackar försvarsminister Pål Jonson för svaret. Jag tycker att det i mångt och mycket är ett bra svar, men ändå funkar det inte riktigt. Jag tänkte att vi kunde debattera detta mer i dag.

Säkerhetsläget i vårt närområde har försämrats kraftigt de senaste åren. Sverige behöver rusta både sitt militära försvar och sitt civila försvar. Vår förmåga att möta ett sämre säkerhetspolitiskt läge måste kraftfullt förbättras. Statsrådet Carl-Oskar Bohlin uttryckte det som att situationen håller honom vaken om nätterna.

Nu kommer dock rapport efter rapport om att utbyggnaden och ökningen av förmågan går väldigt långsamt. Mikael Oscarsson från Kristdemokraterna citerades i Dagens Nyheter när han sa: ”Det tar en evinnerlig tid.”

Dalregementet, I 13, har återetablerats i Falun. Dalregementet är ett modernt lätt infanteri som utbildar skyttebataljoner. Efter Rysslands invasionskrig i Ukraina har vi sett infanteriets avgörande betydelse för ett lands försvarsförmåga mot en aggressiv och auktoritär angräpare. För I 13 handlar det bland annat om

skyddet av förbindelsen till Norge och skyddet av viktiga totalförsvsansläggningar.

Också i Falun går det dock trögt. Redan om några år ska regementet nå full kapacitet, förhoppningsvis med möjlighet, option, att kunna bli en brigad. Men ökningen av infanteriets förmåga i Falun hotas just nu av en rad processer som motverkar varandra.

I processerna för att få till mark, lokaler och övning krockar olika intressen. Det handlar om detaljplaner, miljöfrågor med mera. Varje intresse bedöms som lika viktigt och handläggs på enskilda myndigheter och inte som en helhet. Detta leder till att totalförsvarets intressen väger lätt, och andra enskilda intressen bedöms som viktigare. Falun är bara ett exempel bland många andra.

Det är ett stort problem om vi som land inte kan hantera viktiga intressen för riket på ett sammanhållet och tillfredsställande sätt. Med anledning av detta ställde jag fyra frågor till försvarsminister Pål Jonson. I svaret från försvarsministern konstateras bland annat att "Ledtiderna inom områdena personal, materiel och infrastruktur skiljer sig något åt men har det gemensamt att de är långa." Det framgår även att ministern har tagit initiativ till dialogmöten med berörda myndigheter.

Jag tycker att det är väldigt bra med dialogmöten, och jag tycker att det är mycket bra att ministern tar initiativ till detta. Statsrådet kan dock inte leda det dagliga arbetet. Min erfarenhet, som jag tror att jag delar med många andra nuvarande och tidigare kommunalråd som jobbat med större etableringar, är att staten är oerhört spretig och jobbar mycket i stuprör.

Länsstyrelsen har ett ansvar att samordna staten, men inga myndigheter eller statliga bolag har ett ansvar att låta sig bli samordnade. Kommunerna och etablerande bolag, eller som i det här fallet Försvarsmakten, ska ha kontakt med länsstyrelsen, Lantmäteriet, Svenska kraftnät, Vattenfall, Trafikverket, Naturvårdsverket med mera.

I det som nu beskrivs som det värsta säkerhetsläget sedan andra världskriget behöver utbyggnaden av totalförsvaret prioriteras. Vi kan inte nöja oss med att konstatera att det som är gemensamt för ledtiderna är att de är långa. Det går inte att be Ryssland om tidstilllägg eller dispens.

Fru talman! Jag undrar om statsrådet har funderat över att ha en statlig samordnare för totalförsvarets utbyggnad likt det som finns för industriomställningen i norra Sverige.

Anf. 3 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Lars Isacson, för en bred men också angelägen interpellation! Jag vet att Lars Isacson inte sitter i försvarsutskottet. Jag blir extra glad för de ledamöter som engagerar sig inom vårt område fast de jobbar i ett annat utskott och för att de är engagerade i utbyggnaden av totalförsvaret i sitt eget hemlän.

Jag delar i flera avseenden många av de analyser som Lars Isacson gör i sin interpellation. Samtidigt vill jag varken svartmåla eller skönmåla utvecklingen.

Försvarsberedningen gjorde en kontrollstation av det totalförsvarsbeslut som kammaren fattade den 15 december 2020. Då utvärderade man hur arbetet gick fram till våren 2023.

Där konstaterade man att de tidsangivelser som fanns i försvarsbeslutet 2020 i allt väsentligt höll takt. Sedan fanns det problem på just de tre områden som Lars Isacson tar upp. Det var infrastruktur, personal och materiel, men det följde tidsplanen.

Till det som har påverkat utvecklingen av totalförsvaret, och som jag tycker att man ska ha respekt för, hör Försvarsmaktens förutsättningar. Försvarsmakten påverkas av det försämrade omvärldsläget. Det påverkar också tillväxten i åtminstone tre avseenden.

Natointrädet påverkar tillväxten såtillvida att en hel del officerare kommer att bli engagerade i Natos ledningsstruktur. Det tar mycket kraft och energi att nu arbeta med Natos gemensamma försvarsplanering.

Givetvis påverkar det försämrade säkerhetsläget också Försvarsmaktens tillväxt i och med de beredskapsåtgärder som Försvarsmakten nu vidtar. Försvarsmakten jobbar nu mycket mer aktivt och flyttar runt resurser och förmågor i hela landet för att hantera ett försämrat omvärldsläge.

Men det handlar inte minst om stödet till Ukraina, som det råder en bred samsyn om.

Detta är förutsättningarna, vill jag understryka, och tillväxten påverkas naturligtvis av de faktorerna. Med det sagt har vi från regeringens sida på Försvarsdepartementet, både jag och Carl-Oskar Bohlin, arbetat relativt intensivt med dessa frågor för att kunna skapa bättre förutsättningar för tillväxt.

Om det förut var så att vi hade ont om pengar men gott om tid är vi nu i ett läge där vi har fördubblat försvarsinvesteringarna från 2020 till 2024 från 60 miljarder till 119 miljarder. Det är en fördubbling. Vi har nu väsentligt mer pengar än vad vi har haft tidigare. Men vi har mindre tid, eftersom säkerhetsläget har försämrats. Därför skyndar det, precis som Lars Isacson säger i sin interpellation, med uppbyggnaden av totalförsvaret.

De åtgärder som vi har vidtagit är de som en regering kan påverka. Det är till exempel myndighetsstyrning. Vi har gett i uppgift till FMV att förenkla sina beslutsprocesser. Vi har också gett i uppgift till Fortifikationsverket, Försvarsmakten och även FMV att titta på regelförenklingar. Det tror jag kan vara viktigt. Jag vet att myndigheterna arbetar intensivt med att skapa de regelförenklingar internt och mellan myndigheterna som är viktiga.

Vi har naturligtvis också tillfört mer medel. En sådan myndighet som till exempel Fortifikationsverket har en nyckelroll. Samtidigt har Fortifikationsverket nu mycket arbete att göra när vi återetablerar Försvarsmakten på en lång rad ställen. Vi återupprättar fyra regementen.

Fortifikationsverket har ökat sin personalstyrka med 10 procent på ett år. Det är helt nödvändigt för att kunna korta ned olika ledtider och få en effektivare

process och en snabbare och starkare uppbyggnad av totalförsvaret.

Anf. 4 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaren!

Det är helt klart att försvarsminister Pål Jonsson kan mycket mer om omvärldsläget, säkerhetsläget, Nato och Ukraina. Jag går ned lite på länsstyrelsenivå, som jag har en del erfarenhet av.

I svaret från ministern säger han: ”Länsstyrelserna har en viktig roll både som samordnare av de statliga intressena i samhällsplaneringen och i utvecklingen av totalförsvaret. De ska stödja den regionala och lokala nivån i utvecklingen av totalförsvaret och ansvarar bland annat för uppföljning av kommunernas arbete med civilt försvar.”

Ministern redogör också för detta: ”För att förstärka länsstyrelsernas möjligheter att stödja kommunernas arbete tillfördes länsstyrelserna 60 miljoner kronor årligen från och med 2023.” Det låter för mig lite som business as usual. Länsstyrelserna ska handlägga enligt gällande lagar och regler. Det finns inget förtydligt uppdrag om vikten de har i relation till utbyggnad av försvaret.

Jag tror inte att det är bristen på handläggare på länsstyrelserna som är problemet. Jag tror att det mer är tolkningen av miljöbalken som gör att handläggare föreslår begränsande beslut. Myndigheten följer det som handläggaren eller saksakten sagt. Jag tror inte att 60 miljoner kronor mer till länsstyrelserna är lösningen.

Statsrådet avslutar sitt svar med: ”Regeringen kommer att fortsätta att vidta nödvändiga åtgärder för att totalförsvaret ska utvecklas i den takt som krävs.” Det är väldigt bra.

Fru talman! Jag undrar om statsrådet kan vara lite mer konkret om vilka åtgärder det är som åsyftas.

Anf. 5 Försvarsminister PÅL JONSSON (M):

Fru talman! Vi har också gett ett uppdrag till länsstyrelserna för att se hur man hanterar sekretess. Det är en utmaning. På beredskapsenheterna finns det en möjlighet att hantera sekretess. Men kommer vi in på saker som berör plan- och bygglagen, Fortifikationsverket och Försvarsmakten krävs det också uppgifter för att kunna hantera sekretess. Det regleras i offentlighets- och sekretesslagen 15 kap. 2 § om försvarssekretess. Vi har identifierat det som en utmaning för tillväxt.

I övrigt har vi gjort saker för att förenkla för myndigheter. Med det totalförsvarsbeslut som vi fattade i december 2020 har vi sagt att vi ska gå mot mer målstyrning av myndigheten och mindre detaljstyrning. Vi ska också förenkla ett antal processer.

Det har vi gjort till exempel kopplat till tillträdesförordningen. Det innebär att det krävs ett regeringsbeslut så fort det kommer in ett utländskt örlogsfartyg eller ett utländskt statsfartyg till svenskt territorium. I stället för att det ska vara regeringsbeslut har vi gett myndigheterna ett rambeslut. Kommer fartyget från ett Natoland, ett EU-land eller från Schweiz behövs det

inget regeringsbeslut. Det är ett exempel på en regel-förenkling.

Vi har också underlättat för myndigheter att kunna fatta beslut så att de snabbare ska kunna fatta beslut utan att gå till regeringen. Det berör till exempel Fortifikationsverket.

Tidigare behövdes det ett regeringsbeslut för ett belopp som låg på 75 miljoner. Lars Isacsson vet bättre än jag att när det kommer till plan- och bygglagen och investeringar i infrastruktur räcker det inte så långt när man ska återupprätta nya regementen.

I stället för 75 miljoner har regeringen fattat beslut om att man kan gå upp till en beloppsgräns på 200 miljoner så att vi ska få ett effektivare och bättre samarbete mellan våra myndigheter men också i interaktionen med regeringen. Det ska vara mer målstyrning och mindre detaljstyrning, allt i akt och mening att snabba på utvecklingen av totalförsvaret.

Låt mig också beröra miljöbalken. Jag har respekt och förståelse för att Lars Isacsson som tidigare kommunalråd kan detta mycket bättre än jag. Vi har också arbetat med det på Försvarsdepartementet och då i nära dialog med Klimat- och näringsdepartementet.

För att snabbare tillgodose försvarets verksamhetsbehov bereder vi nu på Regeringskansliet möjligheten till ändringar i miljöbalken. Verksamhet som i dag är tillståndspliktig ska i stället kunna bli anmälningspliktig. Vi tittar på det fram till 2029.

Det kan till exempel vara att de Natoländer som kommer in och övar också ska omfattas av Försvarsmaktens miljötillstånd. Det kan också förenkla processer så att man kan få en snabbare tillväxt.

Det är några av de frågor som vi har arbetat med på Regeringskansliet. Vi har också gett höjt beställningsbemyndigande till FMV att kunna göra beställningar utan att nödvändigtvis behöva gå till regeringen i varje givet läge.

Anf. 6 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaren!

Det statsrådet anför om regelförändringar, att det ska bli lättare att fatta beslut och anmälningsplikt i stället för tillståndsplikt är bra och rätt.

Jag vet att det finns uppmaningar till kommunerna att snabba på i processen för att hitta lösningar så fort som möjligt. Jag tror att de flesta kommunalråd, kommunstyrelser och fullmäktige anammar det och gör det. Oftast är det dock staten som drar benen efter sig och inte kan samverka.

Det finns ett brett politiskt samförstånd om vikten av utbyggnad av totalförsvaret. Ändå går utbyggnaden för sakta. I dag har jag lyft återupprättandet av Dalregementet I 13 i Falun, men detta gäller inte bara Falun. Vi behöver öka tempot i utbyggnaden av försvaret, och långsamma processer och byråkrati får inte vara stoppklossar.

Mycket görs rätt på papperet, men i verkligheten tar det stopp. Försvarsministern har redogjort för en rad beslut, förordnanden, förstärkningar och andra insatser, och det är bra. Ändå tar det stopp både här och

där. Jag upplever att arbetet med att stärka Sveriges totalförsvaret stötar på byråkrati, krångel och suboptimering.

Jag tänkte ta tillfället i akt, fru talman, att skicka med några konkreta åtgärder till försvarsministern som jag tror skulle kunna skynda på processen. Vi behöver ha ett tydligare uppdrag till länsstyrelserna i uppbyggnaden av svensk försvarsförmåga. Vi behöver göra en revidering av miljöbalken med syfte att möjliggöra en snabbare utveckling av totalförsvaret. Vi behöver också fullfölja översynen av riksintressen med syfte att minska antalet och inom ramen för utvecklingen av totalförsvaret tydliggöra hur målkonflikter ska hanteras till fördel för totalförsvarets uppbyggnad.

Tack för debatten!

Anf. 7 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Lars Isacson, för ditt engagemang i frågan och för konkreta inspel som jag tar med mig!

Jag har haft förmånen att besöka I 13 tillsammans med Carl-Oskar Bohlin. Vi har också haft ett uppsamlingsmöte med alla 30 förbandsorter i Sverige, där också Falun var representerat, för att på statlig nivå, på regional nivå med länsstyrelserna och på kommunal nivå diskutera dessa frågor och hur vi kan skapa bättre förutsättningar för tillväxt. Jag uppskattar den dialogen, och jag uppskattar också engagemanget och den breda samsynen i denna kammare för ett starkare totalförsvaret.

Någonting som vi har arbetat mycket med på Försvarsdepartementet, avslutningsvis, är stödet till Ukraina. Ukrainarna kan lära oss en hel del om vikten av snabb tillväxt och förmåga till snabb tillväxt. Mycket av det stöd vi har lämnat till Ukraina har vi kunnat lämna på veckor och månader. Det har gått snabbt, det har varit framgångsrikt och det har varit bra. Många av våra egna nationella processer tar år och årtionden.

En hel del av dessa frågor berör strukturer, men det finns naturligtvis också kulturer som man behöver jobba med inom myndigheter och mellan myndigheter. Vi kan också behöva jobba med dem inom Regeringskansliet i akt och mening att få ett starkare totalförsvaret som skapar bättre förutsättningar för att kunna bidra till fred och stabilitet i vårt närområde.

Tack så mycket för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:636 om borttagen skrivning i regleringsbrev till Försvarsmakten

Anf. 8 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Adrian Magnusson har frågat mig om regeringens skäl till att i regleringsbrevet för 2023 och 2024 avseende Försvarsmakten stryka formuleringen ”Försvarsmakten ska fortsätta att utveckla förmågan

till tidig dialog och samverka med relevanta myndigheter och organisationer i planerings- och prövningsprocesser för förnybar energiproduktion.”

Jag delar Adrian Magnussons syn avseende behovet av en utökad energiproduktion. I den energipolitiska inriktningspropositionen föreslår regeringen att Sverige ska planera för ett energibehov om minst 300 terawattimmar 2045 (prop. 2023/24:105). Det innebär ett stort behov av fossilfri elproduktion som bidrar till en snabb expansion av energisystemet.

Försvarsmakten har de senaste åren vid flera tillfällen redovisat hur myndigheten arbetar med samverkan och dialog i planerings- och tillståndprocessen för vindkraft. Vad som tydligt framgått är att Försvarsmakten mest effektivt bidrar till utbyggnaden genom att medverka i tidiga skeden där användningen av mark- och vattenområden planläggs, till exempel i havsplaneringen.

Försvarsmakten lämnar varje år svar på flera hundra samråd gällande planerade vindkraftsprojekt. När myndigheten ser att en anpassning behövs för att möjliggöra samexistens förs en dialog med de sökande. I de fall ett projekt inte kan genomföras utan att skada försvarsintressen är det med hänsyn till försvarsskriptess i regel inte möjligt att föra ytterligare dialog om de bakomliggande orsakerna. Det är bland annat därför det är viktigt att försvarets intressen hanteras i tidiga planeringsskeden.

Att skapa förutsättningar för en ökad energiproduktion är en viktig fråga för regeringen. Försvarsmakten deltar aktivt i flera samarbetsprojekt med olika myndigheter för att ge bättre förutsättningar för utbyggnad av vindkraft, och jag ser därmed inga skäl att ha kvar uppdraget i regleringsbrevet.

Anf. 9 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för svaret på interpellationen. Det är till stora delar ett bra svar som jag välkomnar. Det är också betydligt bättre än det svar jag fick på min skriftliga fråga, vilket var anledningen till att jag skrev en interpellation i stället. Det är ju skönt och roligt när ens arbetsinsats leder till att det blir ännu lite bättre. Det gläder mig.

Jag ställde ursprungligen frågan därför att jag i samtal med olika vindkraftsaktörer har fått till mig att dialogen med Försvarsmakten kanske inte alltid, om jag ska uttrycka mig diplomatiskt, är tipp topp. Det finns förbättringspotential, för att uttrycka det försiktigt. Detta framgår också av en rad nyhetsartiklar och skriftliga frågor från andra ledamöter.

Det är viktigt med dialog. Vi behöver ha så mycket inhemsk energiproduktion som möjligt, som statsrådet är inne på, och samtidigt behöver den vara hållbar.

Fru talman! Det pratas som sagt mycket om vikten av energiproduktion och att den behöver komma på plats snabbt. Vindkraft till havs är ett snabbt och effektivt sätt att få denna energiproduktion på plats. För att det ska gå ännu snabbare behöver alla möjliga hinder undanröjas.

Det finns ett antal utredningar som tittar på snabba sätt att få denna energiproduktion till havs på plats. Försvarsministern nämnde själv några i sitt svar på den skriftliga fråga jag hänvisade till tidigare. Slutbetänkandena från vissa av dessa utredningar, liksom sedermera lagstiftning, ligger dock åtminstone några år fram i tiden. Då behöver vi göra vad vi kan här och nu.

Även om jag tycker att det var ett bra svar var det med lite förvåning jag tog del av det, åtminstone den del som kan sammanfattas med att Försvarsmakten redan gör detta och att det därför inte behöver stå med i regleringsbrevet. Det är en inte helt okomplicerad syn på myndighetsstyrning. Jag känner inte riktigt igen resonemanget från andra regleringsbrev. Om man skulle ha ett sådant resonemang – gör de det redan behöver det inte stå med i uppdraget – skulle man till exempel kunna stryka Polismyndighetens brottsbekämpande uppdrag. Så tror jag inte att man resonerar där, och inte heller när det gäller CSN:s uppdrag att betala ut studiemedel till landets studenter.

Signalen som kan skickas ut till Försvarsmakten och till producenter av förnybar energi kan tänkas bli att dialog inte är viktigt, framför allt inte på ett tidigt stadium. Då kan vi i stället hamna i långa och dyra processer där olika intressenter lägger tid på att ta fram planer för stora projekt bara för att sedan få se dem bli avvisade av Försvarsmakten. Detta hade kanske kunnat undvikas om det funnits en tidig dialog och en möjlighet att nå samförstånd genom tidig förståelse.

Fru talman! Vi ska trots allt veta att det också finns säkerhetspolitiska vinster med att ha en dialog om exempelvis att etablera vindkraftsparker till havs. Det är inte bara problem och bekymmer, som det ibland kan framställas som.

Den skrivning i regleringsbrevet som vi diskuterar i dag gav ändå en tydlig signal om att Försvarsmakten skulle vara aktiv i dialog och diskussion med myndigheter och organisationer i planerings- och prövningsprocesser för olika typer av förnybar energi. Jag har pratat om havsbaserad vindkraft här i dag, men det kan gälla solkraft, vindkraft till lands och en massa olika typer av energi. Försvarsmakten kan inte agera som ensam ö i ett samhälle som är en skärgård, om jag uttrycker mig så.

Jag vill uppehålla mig lite vid detta med signalvärdet. Försvarsministern har i sitt svar redogjort för motiven och som sagt landat i ett resonemang liknande att detta redan görs och att skrivningen och uppdraget därför kan utgå. Men hur ser försvarsministern på risken att detta skickar ut en stark signal om att dialog inte är viktigt, både till myndigheten i fråga och till dem som är intresserade av att bidra till inhemsk och hållbar energiproduktion?
(Applåder)

Anf. 10 NIKLAS KARLSSON (S):

Fru talman! Eftersom försvarsministern i den tidigare interpellationsdebatten välkomnade också andra än de som för stunden jobbar med försvarspolitik att engagera sig i försvarspolitiken och delta i debatterna

kunde jag inte låta bli att begära ordet för att säga ett par saker om det som diskuteras just nu. Det handlar om Försvarsmaktens betydelse och Försvarsmaktens roll i hela samhällsuppbyggnaden.

När man pratar om försvarsförmåga är det lätt att bara fundera på hur de väpnade styrkorna ska utrustas, vad de ska omfatta och vem som ska bidra. Vi pratar om regementen, vi pratar om luftvärnssystem, vi pratar om artilleri och vi pratar om allmän värnplikt.

På senare tid har också den civila beredskapen blivit viktig, i och med det oroliga säkerhetsläge som vi lever med. Vid sidan av de väpnade styrkorna måste vi också ha en civil förmåga, så att civilbefolkningen kan överleva och omhändertas i händelse av att olyckan är framme och Sverige utsätts för ett väpnat angrepp.

De två delarna är ganska naturliga när man pratar om försvarsförmåga. Men det finns även en tredje del, som är helt avgörande – det visar inte minst kriget mellan Ryssland och Ukraina. Det handlar om motivation, om försvarsvilja. Det handlar om människors vilja att stå upp för och försvara sin rätt att leva på sitt sätt och försvara sitt land.

Om de väpnade styrkornas förmåga är 10 och den civila beredskapen är 10 men motivationen är 0 blir ju 10 x 10 x 0 ingenting. Men om de väpnade styrkornas kvalitet är 5 och den civila beredskapen är 5 men också försvarsviljan är 5 blir det ju 125. Jag tror att det är viktigt att inte glömma bort detta.

Eftersom vi båda har jobbat inom försvarspolitiken tidigare och haft mycket med varandra att göra vet jag ungefär hur försvarsministern tänker. Jag vet att försvarsministern förstår värdet av försvarsviljan och att den också måste finnas.

Om man ska bygga och skapa försvarsvilja menar jag att också Försvarsmakten måste vara en del av samhället. Försvarsmakten kan inte leva som en egen ö. Det kan inte ens vara, som – om jag får spetsa till det lite – försvarsministerns partikollega en gång uttryckte det, ett egenintresse, ett särintresse. Försvarsmakten måste vara en del av samhället. Och om Försvarsmakten ska vara det måste regeringen välja att och våga styra sina myndigheter.

I det här fallet vet jag inte riktigt hur regeringen har tänkt egentligen. Om vi jämför de regleringsbrev som försvarsministern nu har skickat till Försvarsmakten med de regleringsbrev som försvarsministerns företrädare, Peter Hultqvist, skickade till Försvarsmakten kan vi se att man helt har tagit bort delarna som gäller klimatställning, energiförsörjning och så vidare.

Det där kan man inte bara överlåta till myndigheten, försvarsministern. Myndigheten måste förstå sitt uppdrag. Och ibland måste det uttalas tydligt, även om man tycker, tror och hoppas att Försvarsmakten borde förstå det själva.

Därför tycker jag att Adrian Magnussons fråga till försvarsministern är fullt berättigad. Varför borde inte Försvarsmaktens del i energiomställningen, i klimatpolitiken och i synen på vindkraft också vara ett uttalat mål från försvarsministern och regeringen?
(Applåder)

Anf. 11 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Adrian Magnusson, för din interpellation!

Det är också glädjande att se Niklas Karlsson tillbaka i sadeln i försvarspolitik. Vi hade ett alldeles utmärkt samarbete inom ramen för försvarsutskottet. Varmt välkommen tillbaka! Jag hoppas att det inte är ett temporärt inhopp utan att vi kan fortsätta den utmärkta dialogen.

Låt mig börja med det försämrade säkerhetsläget, som vi alla i den här kammaren säkert är ense om. I ljuset av det allvarliga läget kommer Försvarsmakten att behöva öva mer än man har gjort. Man kommer att behöva växa mer. Då kan det uppstå målkonflikter. Det har vi också sett tidigare, inte minst när det kommer till havsbaserad vindkraft. Det handlar om att havsbaserad vindkraft kan påverka sjölägesbilden. Det kan också påverka luftlägesbilden. Det kan påverka möjligheterna till låghöjdsflygning och olika typer av övningsverksamhet. Det är de målkonflikter som ibland kan uppstå på området.

Den andra frågan gällde regleringsbrev. Det är helt korrekt att detta stod med i regleringsbrev för 2022, 2021 och 2020. Varför står det inte med nu? Det finns två skäl. Det första är att vi bör vara medvetna om att det som står i regleringsbrevet om att myndigheten ska samverka och skapa goda förutsättningar också står i artikel 5 i Försvarsmaktens instruktion. Där står det uttryckligen att Försvarsmakten ska bedriva den typen av verksamhet. Det är klart att vi kan markera i regleringsbrevet, för att skicka signaler. Men den som läser instruktionen ser att Försvarsmakten redan har det uppdraget.

Det andra skälet till att vi inte slentrianmässigt tar med det varje gång i regleringsbrevet är att vi den 24 oktober 2022 fick en utförlig rapport av Försvarsmakten om hur man vill vidareutveckla samarbetet. Där är Försvarsmakten tydlig på ett antal områden. Man vill ha snabba, effektiva och förutsägbara processer. Det är mål som jag tror att vi alla kan hålla med om.

Försvarsmakten har också väldigt konkreta förslag för hur man ska uppnå de processerna. Framför allt säger man: När det gäller vårt bidrag blir det mycket bättre om vi kommer in tidigt i planeringsprocessen snarare än i tillståndsprocessen. Det är alla ense om.

Försvarsmaktens omfattande rapport är ett viktigt inspel i den pågående utredningen om havsbaserad vindkraft. Försvarsmakten sitter med i de processerna som en expertmyndighet och arbetar alltså aktivt med frågan.

Jag vill understryka en annan sak. Om man inte tror mig eller tror på att Försvarsmakten är engagerad föreslår jag att man läser Försvarsmaktens årsredovisning för 2023. Där finns ett långt stycke om hur de arbetar i dialog med andra myndigheter, också för att kunna skapa balans mellan Försvarsmaktens tillväxt och de behov vi alla har, också när det gäller tillgång till bättre energi.

Detta är de överväganden som ligger bakom att vi inte har lagt in det i regleringsbrevet. Det står i

instruktionen. Om man inte tror mig eller tror på att Försvarsmakten arbetar med det kan man med fördel ta del av Försvarsmaktens årsredovisning, där jag tycker att de redogör mycket bra för det arbete som bedrivs inom Försvarsmakten också för att kunna lösa de här samexistensfrågorna.

Anf. 12 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag litar på försvarsministern. Det finns ingen anledning att inte tro på det försvarsministern säger.

Jag noterar dock att jag har fått tre olika svar. Jag fick ett svar på den skriftliga frågan. Jag fick ett svar på interpellationen. Och här i debatten får jag ytterligare ett svar, det här med artikel 5. Det är lite tråkigt att man måste dra det tre varv innan man får reda på den här typen av saker. Men så är det väl ibland.

Jo, det kan finnas målkonflikter mellan havsbaserad vindkraft och Försvarsmakten och de försvarsin-tressen som försvarsministern tog upp. Men det kan också finnas samordningsvinster. Det är inte omöjligt att anta att ett väpnat angrepp skulle kunna ske mot till exempel energiproduktionen i framtiden, mot stora havsbaserade vindkraftsparker. Då skulle de kanske i samråd med producenterna kunna öva i exempelvis den typen av områden. Det skulle man också kunna tänka sig.

Det här blir ibland en väldigt ensidig diskussion, som om alla typer av etableringar av vindkraft eller havsbaserad vindkraft skulle vara skadliga för säkerhetspolitiska ändamål. Jag är inte övertygad om att så är fallet.

Jag fick inte riktigt svar på hur försvarsministern ser på signalvärdet av att man stryker detta. Det har ändå uppfattats som en tillbakagång i Försvarsmaktens uppdrag, i alla fall av dem jag har varit i kontakt med. Det har noterats att det har strukits, och det uppfattas som att Försvarsmakten har fått ett delvis förändrat uppdrag. Då vore det bra om regeringen och Försvarsmakten var tydliga med att uppdraget kvarstår, även om det kan framgå av årsredovisning och liknande.

Vi lever i en tid då vi måste klara av klimatutmaningen men samtidigt se till att få mer energiproduktion. Då är det viktigt att regeringen är tydlig med att alla typer av kraftslag är viktiga, även ur säkerhetspolitiska aspekter.

Det får inte bli så, som vi har varit inne på flera gånger här, att Försvarsmakten upplevs som en fristående part. Vi lever ju i en tid då Försvarsmaktens ord väger tungt. Det finns en risk att samhället upplever att Försvarsmaktens ord är lag. Det är viktigt att Försvarsmakten är en aktiv samhällsaktör och inte ser sig som frikopplad och som att man kan göra precis som man vill och resten bara får rätta sig efter det, för det handlar ju också om att skapa allmän acceptans för Försvarsmaktens överväganden – inte bara när det gäller vindkraftsetableringarna.

Jag är av övertygelsen generellt sett att inom politiken har ord betydelse. Formuleringar har betydelse, och man kan skicka ganska kraftfulla budskap genom

att ändra eller lägga till ord och ändra eller stryka formuleringar. Därför tycker jag att det är lite olyckligt att man har valt att stryka den här formuleringen och inte har varit tydlig med utåt – enligt min uppfattning, i alla fall – att uppdraget kvarstår. Jag uppskattar att det under diskussionen har blivit något klarare vad regeringen har avsett med strykningen, men jag vet inte riktigt om jag delar bedömningen att den var korrekt. (Applåder)

Anf. 13 NIKLAS KARLSSON (S):

Fru talman! Det ingår väl i det borgerliga narrativet att Nato är svar på allting, också denna fråga. Jag ska inte bråka mer om det, men jag konstaterar ändå att försvarsministern ger uttryck för en uppfattning om att han är angelägen om att Försvarsmakten ska vara en del av samhället, att Försvarsmakten ska delta i klimat- och energiomställningen och att det som framgått av de tidigare regleringsbrevens uttalande också gäller framöver. Det är jag glad för. Jag vill bara skicka med försvarsministern: Var inte rädd att styra myndigheten! Den behöver en tydlig riktning.

Det är bra också när vi är politiskt överens att tala om det. Man kan ibland uppleva att det är uttalande. Det kommer att finnas anledning för mig och många andra i Sveriges riksdag att följa upp den här frågan och att det verkligen jobbas med detta i Försvarsmakten, oberoende av vad som står i regleringsbrevet.

Avslutningsvis, om jag nu ska återgälda de vänliga orden från försvarsministern, tycker jag att försvarsministern är en både klok och resonabel herre som är bra att ha att göra med. Det enda jag är besviken över är att han är moderat. (Applåder)

Anf. 14 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag har några kommentarer och kommer att göra några nedslag.

Ju mer man jobbar och driver på, Adrian Magnusson, desto mer utförliga svar får man. Att jag nu har ett längre svar att ge beror ju på att det här är en interpellationsdebatt. Det kan jämföras med vad jag kan ge i ett skriftligt svar. Den formen brukar vara kortare och mindre utförlig. Adrian Magnusson får gärna ta på sitt konto som riksdagsledamot att han driver på och engagerar sig i de här frågorna.

Jag vill säga till Niklas Karlsson att jag under debatten inte ens har hunnit nämna Nato. Det kanske var därför jag fick höra de vänliga orden. Vi har haft ett bra samarbete; det vill jag understryka. Jag delar naturligtvis bedömningen att Försvarsmakten är en central del av samhället. Det är inte Försvarsmakten som går med i Nato, utan hela samhället. Det handlar om folkförankring, engagemang och försvarsvilja, och det är jätte viktigt med stark interaktion mellan Försvarsmakten och övriga samhället.

Låt mig också ta upp några frågor som jag vet brukar vara komplicerade. Den interaktion som behöver ske mellan Försvarsmakten och länsstyrelserna handlar mycket om frågor som rör försvarsplanering. Den

omfattas av 15 kap. 2 § om försvarssekretess i offentlighets- och sekretesslagen och handlar om information som behöver överföras till länsstyrelserna. Därför har vi gett i uppdrag till länsstyrelserna att se till att de har rådighet och möjlighet att hantera sekretessbelagd materiel.

Jag förstår frustrationen många upplever när det blir ett nej utan att Försvarsmakten kan motivera varför, på grund av offentlighets- och sekretesslagen. Om vi kan komma framåt där tror jag att det är väldigt mycket vunnet. Försvarsmakten arbetar med att hantera de processerna så att de blir snabbare, effektivare och mer förutsägbara. Man har inom ramen för sitt ekonomiska anslag till militärregionerna ökat antalet människor inom Försvarsmakten som arbetar med detta. Inom militärregion Mitt har man till exempel ökat med fem sex personer, och det gör man också inom de andra militärregionerna. Målsättningen är naturligtvis att få förutsägbara, effektiva och snabba processer.

Låt mig säga något om signalvärden. Det är klart att man kan påstå något och agera via regleringsbrevet. Det är bra att skicka signaler, men det viktiga är kanske inte bara vad man säger utan också att man följer upp det och framför allt att det blir verkstad. Därför tycker jag, mot bakgrund av att Försvarsmakten har arbetat intensivt med frågan, tittat på årsredovisningen och presenterat den rapport som kom den 24 oktober där man kom med konkreta förslag, att det är vi inom politiken som ska göra verkstad av det. Förslagen omvandlades också till direktiv som ett viktigt inspel till den utredning kopplad till tillståndprocesser för havsbaserad vindkraft som nu sker och som jag har förstått ska vara klar under hösten.

Anf. 15 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Det var trevligt att höra att om man fortsätter driva på får man bättre och bättre svar. Det ska jag ta med mig till debatter med andra statsråd; det kan jag lova försvarsministern! Det behöver man inte bekymra sig för.

Det gläder mig att höra att ambitionen lever kvar. Det finns fortfarande en ambition att ha en dialog mellan Försvarsmakten, organisationer, andra myndigheter och aktörer. Det är positivt att vi har fått det klagorandet i dag.

Jag tycker också att det är bra att försvarsministern i sitt senaste anförande lyfte fram försvarssekretessen. Jag tror att många har förståelse för att man inte kan skylta offentligt med Försvarsmaktens överväganden i alla de här processerna, men det väcker ändå ibland frustration. Ett projekt kan ju ha kommit ganska långt, och sedan får man plötsligt bara höra ett nej. ”Varför då?” ”Nej.” Ungefär så kan svaret låta. Det är alltså bra att man fortsätter att jobba med den typen av frågor. Jag tror att en så tidig dialog som möjligt är lösningen för att komma till rätta med många av de konflikter som kan uppstå.

Jag tackar för en klagorande debatt och får säkert anledning att återkomma till frågan i framtiden, som

ledamoten Karlsson var inne på. Vi får se om vi kanske kan få ännu mer klargörande svar vid ett sådant tillfälle.

(Applåder)

Anf. 16 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Adrian Magnusson, för debatten, interpellationen och engagemanget för att hitta bra och effektiva dialogformer och även tillståndsprocesser! Vi är eniga om, tror jag, att försvaret måste få växa. Det kommer att öka i omfattning. Vi är också eniga om det ökade behovet av energi. Det här är alltså frågor som vi kommer att fortsätta arbeta med.

Ibland framställer man det som att Försvarsmakten inte är engagerad i de här frågorna, men det stämmer inte. Försvarsmakten arbetar hårt med detta. Ibland får man också höra att Försvarsmakten alltid säger nej. Det stämmer inte heller. När det kommer till den landbaserade vindkraften brukar man, efter vad jag förstår, säga ja i ungefär 80 procent av fallen. Det är svårare med den havsbaserade vindkraften. Det har delvis att göra med sjölägesbild, luftlägesbild, övningar och vårt geografiska läge. Det är de målkonflikter vi har att hantera och ytterst värdera. Med det sagt – varmt tack för interpellationen!

(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellationerna 2023/24:575, 617, 641, 643 och 649 om sjukvården

Anf. 17 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Mirja Räihä har frågat mig vad jag och regeringen tänker göra för att stoppa varslen i regionerna och därmed åtminstone bibehålla antalet vårdplatser.

Anders W Jonsson har frågat mig vilka ytterligare åtgärder jag och regeringen kommer att vidta för att förkorta de långa vårdköerna.

Yasmine Bladelius har frågat mig vad jag och regeringen avser att göra för att råda bot på den resurs- och personalbrist vi ser inom sjukvården.

Yasmine Bladelius har också frågat mig vad jag och regeringen vidtar för åtgärder för att i närtid minska vårdköerna så att patienter inte riskerar att avlida eller bli mycket sämre i väntan på vård.

Åsa Eriksson har frågat mig om jag och regeringen avser att vidta några åtgärder för att västmanlänningar och andra även fortsättningsvis ska kunna ha tillgång till jämlik vård.

Fru talman! Väntetiderna och vårdköerna behöver kortas, tillgängligheten till vård förbättras och kompetensförsörjningen stärkas. Att åstadkomma detta i nuvarande ekonomiska läge är en utmaning.

Inledningsvis vill jag framhålla att regeringen och jag själv är medvetna om utmaningarna i hälso- och sjukvården, som också påverkas av den nuvarande

ekonomiska situationen i region- och kommunsektorn. Staten kan inte fullt ut kompensera för regionsektorns underskott. Det är sjukvårdshuvudmännen, med direktvalda politiker på kommun- och regionnivå med beskattningsrätt, som ansvarar för att tillhandahålla god hälso- och sjukvård. Inom ramen för den kommunala självstyrelsen har kommuner och regioner stor frihet att välja var och hur till exempel akutsjukvård ska bedrivas.

Regeringen har aviserat att en effektivitetsdelegation ska inrättas som ska ge regionerna stöd för effektivisering inom hälso- och sjukvården. Flera steg tas för bättre statlig styrning. Arbetet med nationell vårdförmedling intensifieras, och tillgänglig personal ska nyttjas mer effektivt ur ett nationellt perspektiv. Uppdraget att genomföra omedelbara insatser som stöder och stärker patienters möjlighet att få vård hos andra vårdgivare med kortare väntetider tidigareläggs. Regeringen avser även att ge en utredning i uppdrag att lämna förslag på engångsinsatser för att korta vårdköer.

Staten och Sveriges Kommuner och Regioner ingick i december 2023 fem överenskommelser på sjukvårdsområdet som tillsammans med det i budgetpropositionen för 2024 beslutade sektorsbidraget omfattar cirka 10 miljarder kronor. Överenskommelserna innefattar ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården, god och nära vård, kvinnors hälsa med mödra- och förlossningsvård, cancervård med kortare väntetider samt försörjningsberedskap för läkemedel. Syftet med överenskommelserna är att skapa en gemensam riktning för utvecklingen av hälso- och sjukvården. I överenskommelserna nämns flera åtgärder som syftar till att öka tillgängligheten och minska väntetiderna. Det har varit viktigt för regeringen att ge besked så tidigt som möjligt om medel till regionerna.

Inflationen pressar regionernas ekonomi. De försämrade resultaten i regionerna beror i huvudsak på tillfälligt högre pensionskostnader. Sedan regeringens budgetproposition för 2024 har utsikterna för regionernas ekonomi dessutom försämrats ytterligare. De ökade pensionskostnaderna påverkar bland annat sjukvårdens personalbudgetar. Ett antal regioner har varslat personal eller aviserat om personalneddragningar. Samarbetspartierna skjuter därför till 6 miljarder kronor till regionerna i årets vårandringsbudget. Storleksordningen på medlen motsvarar personalkostnaden för cirka 7 000 sjuksköterskor. Regeringens uttryckliga förväntan är att regionerna använder pengarna för att undvika generella uppsägningar av sjukvårdspersonal.

Slutligen vill jag understryka att personalen är hälso- och sjukvårdens viktigaste resurs och grunden som hälso- och sjukvården vilar på. Regeringen har därför gett Socialstyrelsen ett uppdrag att ta fram förslag till en nationell plan för att förbättra hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning. Den nationella planen ska bland annat visa vilka insatser som behövs för både befintlig och ny vårdpersonal för att förbättra kompetensförsörjningen. Uppdraget ska som bekant redovisas senast den 31 maj 2024.

Med det vill jag tacka Mirja Räihä, Anders W Jonsson, Yasmine Bladelius och Åsa Eriksson för frågorna. Jag ser fram emot debatten.

Anf. 18 MIRJA RÄIHÄ (S):

Fru talman! Vi har debatterat sjukvården åtskilliga gånger i den här kammaren sedan valet. Jag vill citera det statsrådet sa förra gången vi debatterade i mars 2023, för drygt ett år sedan nu:

”Regeringen ger stora tillskott i syfte att öka såväl vårdkapacitet som antalet vårdplatser. Totalt avsätter regeringen 2 miljarder kronor årligen 2023 och de kommande åren framöver i budgetperioden för att öka antalet vårdplatser. Vidare tillförs bland annat förlösningssvården och kvinnors hälsa medel i budgetpropositionen för 2023 på sammanlagt 1,7 miljarder kronor för 2023 och därefter 1,5 miljarder kronor per år för åren därefter. Regeringen stärker också sektorn genom tillskott till de generella statsbidragen med 6 miljarder kronor per år i permanenta satsningar till kommuner och regioner.”

Det här är ett citat från interpellationssvaret från statsrådet när vi hade en interpellationsdebatt om de generella statsbidragen. Vidare finns följande i svaret:

”Men det är ändå så att vi behöver fler vårdplatser. Varje gång det ’stasar’ på akuten kan det bero på att hemsjukvården är för svag och att den hade behövt mer medicinsk kompetens eller mer läkarinsatser. Det kan handla om att vi inte har platser på rätt avdelning, för det kanske är utlokalisering som är allra mest sårbart när man inte har rätt kompetens på en avdelning. Men det kan även handla om överbeläggning. Det är många faktorer som gör att det blir kö och att det ’stasar’ i systemet.”

Fru talman! Det låter väldigt fint med alla löften, men det som kommer att ”stasa” framöver på både akutmottagningar och vårdavdelningar är att 12 av 21 regioner aviserar att man behöver minska personal på grund av det ekonomiska läget.

Region Sörmland varslar 700 anställda. Region Östergötland varslar 900 anställda. Skånes universitetssjukhus varslar 640 anställda. Region Värmland varslar 750 anställda. Region Örebro har anställningsstopp och fyller inte på till exempel vid pensionsavgångar. Det låter snällare än varsel, men i praktiken är det ett varsel.

Jag tror att vi redan när kammaren behandlade min tidigare interpellation diskuterade definitionen av vårdplats. En vårdplats är inte en säng, för sängar finns det i överflöd i det här landet. En vårdplats är en säng, en undersköterska, en sjuksköterska och en läkare. Dessa funktioner stöds av lokalvård som håller reda på de basala hygienrutinerna och ett antal människor i köket som ser till att patienten får näringsriktig mat. Vårdplatsen stöds av fysioterapeuter, kuratorer, dietister etcetera. Så fungerar den svenska hälso- och sjukvården.

Klart är att så som det nu ser ut i regionerna kommer inte antalet vårdplatser att öka. Oavsett om

regeringen ökar den statliga styrningen av vården kommer antalet vårdplatser i vårt land att minska.

Hur är det möjligt att tro att man i en situation som denna skulle kunna utöka antalet vårdplatser så att patienter faktiskt får sina behandlingar i rimlig tid? När det handlar om personal, att personalen blir varslad på grund av arbetsbrist, drabbar det först personalen som blir arbetslös. Men i förlängningen är det alltid patienten som drabbas i form av att man hamnar i lång kö, inte får sin operation i tid etcetera.
(Applåder)

Anf. 19 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Sverige har ju bland världens bästa sjukvårdssystem med helt fantastiska resultat. Men sedan decennier tillbaka har vi ett problem, och det är att vi har alldeles för långa vårdköer i förhållande till de flesta andra länder. Det tar för lång tid att komma fram i kön, och det får konsekvenser. Det får konsekvenser för patientsäkerheten. Men det får också konsekvenser för jämlikheten i samhället, när de som har kontakter eller kontanter alltid tar sig fram. Klyftorna ökar. Det här är ett mycket stort bekymmer i svensk sjukvård och har varit så under decennier.

Sjukvårdsministerns parti sa i valrörelsen att det här är kriminella köer eller olagligt långa köer och lovade att göra någonting åt det. Desto mer beklagligt är det då, fru talman, att utvecklingen går åt helt fel håll.

Det var det som gjorde att jag ställde den här interpellationen. Om man jämför januari 2022 med januari 2024 ser man att det är fler människor i dag som väntar på att få ett första besök hos en specialistläkare och fler människor i dag som står i kö för en operation. Trots sjukvårdsministern och hennes löften i valrörelsen har det inte blivit bättre, efter 500 dagar, och det är det som gör att larmklockorna borde ljuda.

Därför frågade jag vilka ytterligare åtgärder man nu kommer att föreslå från regeringens sida, för jag utgår från att det här ligger högt på agendan.

Jag blir, fru talman, besviken när jag ser att sjukvårdsministern väljer att degradera frågan om köer genom att lägga ihop den med frågorna om regionernas ekonomiska kris och om kompetensbristen, som om detta vore ett enda stort problem i sjukvården. Det är inte så. De ekonomiska bekymren i regionerna kommer förstas att förvärra detta, men det har varit samma problem även i ett läge där regionerna har haft god ekonomi. Och länder som avsätter betydligt mindre än vi som andel av bnp har inte samma problem med köer.

Sedan väljer ministern att även ta med frågan om kompetensbristen. Om man nu måste avskeda och göra sig av med personal är det klart att detta inte kommer att förbättra situationen vad gäller köer utan försämra den. Men det är inte där roten till det onda finns. Sverige har förhållandevis många sjuksköterskor och läkare per 1 000 invånare – fler än andra länder som förmår ha kortare köer.

Vårdköerna i Sverige är alltså ett strukturellt problem som vi har haft under lång tid. När jag frågar ministern vilka ytterligare åtgärder regeringen nu

kommer att vidta upprepar hon i sitt svar tre förslag som har varit kända sedan lång tid tillbaka.

Det handlar för det första om att man ska ha en överenskommelse med SKR. Det har varje regering sedan decennier tillbaka haft. Det har inte lett till någon förändring.

Det andra är att man ska göra en tillfällig engångs-satsning för att sannolikt köpa operationer under ett eller annat år. Det är väl inte fel att göra det, men det löser inte grundproblemet.

Det tredje är att man lyfter ett gammalt sosseförslag som den förra regeringen tog fram, nämligen att vi skulle ha en vårdförmedling i Stockholm, ett kontor på Kungsholmen, dit regionerna kan vända sig för att få veta var i landet det finns ledig kapacitet. Detta kommer inte att påverka ett dugg.

Det som behövs är strukturella förändringar som syftar till att ge patienterna makten att välja fritt i landet och till att dessutom skapa långsiktiga förutsättningar som gör att det finns möjlighet för andra aktörer att utöka sitt utbud.

Så, fru talman, min fråga kvarstår: Vilka ytterligare åtgärder kommer regeringen att föreslå? Denna situation är nämligen oerhört illavarslande, med köer som i dag är längre än de var för 500 dagar sedan.

Anf. 20 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! Det pågår en nationell sjukvårdskris i Sverige. Inte på över 30 år har vi sett en så omfattande kris i hälso- och sjukvården. Runt om i hela vårt land sitter nu regionpolitiker av alla olika politiska färger och fattar ofattbart svåra beslut. Ska vi varsla mer vårdpersonal? Behöver vi göra ytterligare stora nedskärningar på redan hårt ansatta sjukhus? Kommer vi nu att behöva lägga ned en vårdcentral eller någon annan lika välbehövlig vårdinrättning?

Detta är en kris som slår oerhört hårt – mot vårdpersonalen, patienterna och hela samhället – när vården inte ges de förutsättningar som krävs för att upprätthålla en god vård för hela befolkningen.

Fru talman! Det värsta i allt detta är nog ändå att det är en kris som hade kunnat undvikas. Vi var många som länge både varnade och vädjade till regeringen att ta ansvar – att stävja krisen och kompensera regionerna för kostnadsökningarna. Men trots att samtliga fackförbund, regionpolitiker från höger till vänster, vårdpersonal och många politiker här i riksdagens talarstol länge varnade och vädjade slog regeringen dövörat till. I budget efter budget valde man aktivt att inte kompensera för kostnadsökningarna och skapade därmed den kris i vården i Sverige som vi ser i dag.

Detta är också, fru talman, en kris som kommer i en tid då sjukvården redan står inför oerhört svåra och tuffa utmaningar. Redan i dag väntar 172 000 patienter på operation i Sverige, samtidigt som köerna till all sorts vård redan är långa, speciellt efter pandemin. Krisen kommer i en tid då en del patienter i Sverige faktiskt hinner bli så dåliga att det inte längre är möjligt att operera dem.

Det är klart, fru talman, att ett välfärdsland som Sverige kan bättre än så här. Men det säger sig självt att inga vårdköer kommer att minska när vi nu samtidigt står inför en nationell sjukvårdskris, med varsel, uppsägningar och nedskärningar i vården.

Det går naturligtvis att prioritera annorlunda. För trots att vi har det regionala självstyret i Sverige är det fullt möjligt för en regering att gå in och agera i kristider. Det hade varit fullt möjligt för regeringen att satsa 13 miljarder på sjukvården i stället för på sänkt skatt för sådana som jag själv och ministern, när krisen startade. Det hade varit fullt möjligt att skipa att ta bort plastpåseskatten och i stället lägga pengarna på vårdpersonalen, som kämpar och går på knäna. Och det hade varit fullt möjligt att rösta för Socialdemokraternas förslag om fördubblade anslag till regionerna och sjukvården två år i rad – eller för den delen att beskatta de nästan ofattbart stora övervinster som bankerna gjort i den ekonomiska krisens spår för att i stället satsa de pengarna på att stävja krisen och därmed också påbörja arbetet med att korta köerna till operation och ge vårdpersonalen fler kollegor och bättre arbetsvillkor.

Men, fru talman, regeringen och ansvarig minister har helt enkelt inte velat göra detta. Min fråga till statsrådet blir därför: Vad tänker statsrådet och regeringen nu vidta för åtgärder för att i närtid korta vårdköerna, så att patienter inte riskerar att avlida eller bli mycket sämre i väntan på vård?

(Applåder)

Anf. 21 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Som vi har hört drabbar SD-regeringens vårdkris hela Sverige. I region efter region sägs vårdpersonal upp eftersom regeringen inte har räknat upp statsbidragen i nivå med inflationen.

Även mitt län Västmanland drabbas hårt. Den 19 mars meddelade regiondirektören i Västmanland att man nu måste införa anställningsstopp för att pengarna inte längre räcker till. Facken protesterar förstås högljutt och säger att deras medlemmar inte kan springa fortare än de redan gör.

Fru talman! De borgerliga partierna, som tillsammans med Sverigedemokraterna styr Region Västmanland, har beslutat att lägga ned medicinakuten på Köpings sjukhus. Detta påverkar 90 000 personer – oss som bor i norra och nordvästra Västmanland.

Redan nu, bara någon månad efter att beskedet kom, har personal som jobbar på och kring medicinakuten på Köpings sjukhus börjat söka sig till andra sjukhus och säga upp sig eftersom deras arbetsuppgifter kommer att försvinna. Allt detta försämrar givetvis tillgången till god och jämlik vård.

Fru talman! Om en mormor i Köping eller ett barn i Kolsva insjuknar akut och tillgången till vård blir ännu sämre när medicinakuten stängs är detta en stor förlust. Västmanlänningarna står redan i vårdkö alldeles för lång tid, men nu riskerar också akutvården att försämrats. Det är statsrådets partikamrater som sitter i styret, och det är statsrådets parti som sitter vid regeringsmakten. Vad vill statsrådet säga till alla

västmanlänningar som nu rasar mot den försämrade vården och hotet om en nedlagd medicinakut i Köping?

Fru talman! Det är inte bara 102 färre jobbtilfällen i Köping det handlar om. Det handlar framför allt om sämre och mindre tillgänglig vård för västmanlänningarna framöver. Vårdutbudet försämras, och fler får åka längre. Är det denna typ av effektiviseringar som statsrådet beskrev i sitt svar på denna interpellation? Är det denna typ av stöd som regionerna ska få?

Behandling för stroke, bröstsmärtor, infektioner och andningssvårigheter är en del av det som kommer att försvinna från Köpings sjukhus. Enligt mitt synsätt innebär detta en försämring av tillgången till bra vård. Personal säger upp sig, man behöver öka andelen hyrpersonal och kostnaderna för detta ökar. Är det denna typ av effektivisering som statsrådet vill se?

Fru talman! Min fråga till statsrådet är om statsrådet delar min syn: Är det så att uppsägningar av vårdpersonal, anställningsstopp och nedläggning av medicinakut innebär en försämring av människors tillgång till god och jämlik vård?
(Applåder)

Anf. 22 ELEONORE LUNDKVIST (M):

Fru talman! Det är glädjande att mitt hemlän Västmanland lyfts i den nationella debatten. Mindre glädjande är dock den bild som ledamoten Eriksson målar upp av vår region i sin interpellation. Det är nämligen inte en helt korrekt verklighetsbeskrivning som hon ger.

Det kommer fortfarande att finnas en närakut i Köping, där primärvård, närsvård och ambulansvård samarbetar i det grundläggande akuta omhändertagandet. Direktinläggningar kommer fortfarande att vara möjliga dygnet runt, och de svårast sjuka kommer att hänvisas till akuten i Västerås, med det större sjukhusets alla kompetenser.

Det är också viktigt att komma ihåg att den ekonomiska situationen i Västmanland i dag inte har uppstått över en natt, utan den är ett arv av tolv års socialdemokratiskt styre. Därför har nu det moderatledda styret i Västmanland inlett ett alldeles nödvändigt arbete för att få ordning på ekonomin. I Västmanland prioriterar man nya, smarta arbetssätt, och samtidigt minskar man på administrationen. Exempelvis har man minskat antalet politiska nämnder, bantat antalet styrdokument och digitaliserat en rad processer. Allt detta gör man för att kunna lägga mesta möjliga fokus på kärnverksamheten, alltså hälso- och sjukvård. Detta arbete borde ju ledamoten Eriksson välkomna, i stället för att måla Västmanland i svart.

Lyft fram att i Region Västmanland finns Sveriges bästa hjärtinfarktsvård, man är först i Sverige med att anställa studentsjuksköterskor, och andelen som överlever efter att ha fått diagnosen bröstcancer är större i Västmanland än i någon annan region i hela Sverige! Genom att lyfta fram goda exempel kan vi också locka fler att ta en anställning i regionen. Det är ju helt

avgörande om vi ska kunna få den jämlika vård som Socialdemokraterna säger sig eftersträva.

Fru talman! Socialdemokraternas standardsvar i debatt efter debatt är alltid mer pengar från staten, som på ett magiskt sätt ska lösa de strukturella och komplexa problem som finns i hela sjukvårdssektorn. Men med tanke på att Västmanland är så känt för sin innovationskraft vore det väl ändå inte för mycket begärt att Socialdemokraterna kommer med lite mer kreativa lösningsförslag än bara fler statsbidrag?

Regeringen och statsrådet Ankarberg Johansson tar faktiskt redan sin del av ansvaret. Regeringens aviserade om 6 miljarder extra till regionsektorn innebär 165 miljoner till Västmanland, och det tillskottet innebär att regionen kan fortsätta med sitt förändringsarbete för en bättre hälso- och sjukvård till västmanlänningarna både i dag och i framtiden.

Fru talman! Regeringen tar sitt ansvar. Det moderatledda regionstyret i Västmanland tar sitt ansvar. Nu är det faktiskt också dags att Socialdemokraterna tar sitt ansvar och börjar bidra konstruktivt i stället för att bara svartmåla sitt eget län.
(Applåder)

I detta anförande instämde Magnus Resare (M).

Anf. 23 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, interpellanter och ledamöter som är med i diskussionen! Jag måste börja med att säga att jag har missbedömt oppositionen. Jag förutsatte att ni hade en gemensam syn på problemen i hälso- och sjukvården, men så är det ju inte.

Problemen i hälso- och sjukvården är många och sammansatta. Det är en brist på vårdkapacitet. Det handlar om att vi inte har tillräckligt med kompetens. Även om Anders W Jonsson framhåller att vi har fler sjuksköterskor än vi kanske någonsin har haft räcker det inte. De måste ju få en möjlighet att arbeta med vården. De måste få möjlighet att arbeta heltid och ha en fungerande arbetsmiljö. Detta är skälet till att man går över till hyrpersonal i stället för att ha fast anställda medarbetare.

Det är uppenbart att oppositionen inte har en gemensam syn på vilka problemen i sjukvården är i dag och vad vi behöver göra åt dem. Däremot är jag helt överens med ledamoten Jonsson om att vi har haft vårdköer i decennier. Det är det ingen tvekan om. Därför finns det skäl att titta på det som ledamoten Jonsson tar upp, alltså strukturella frågor och hur lagar och regler leder till att vi förlänger köer i onödan. Regeringen kommer att återkomma i frågan om vårdgaranti och möjlighet att söka vård på olika sätt framöver.

Men när det gäller den akuta situationen med varsel är det allvarligt att det enligt Sveriges kommuner och regioner i dag finns ungefär 5 600 medarbetare i vården som har ett varsel liggande. Många regioner har dock undantagit både sjuksköterskor och läkare från varsel. Sådana varsel finns dock, och det är förstås problematiskt för enskilda som drabbas men också för

utvecklingen på lång sikt. Det är skälet till att regeringen har kommit med ett nytt sektorsbidrag för i år om 6 miljarder, som innebär att vi kan behålla motsvarande 7 000 sjuksköterskor.

Beskedet till ledamoten Eriksson är, precis som jag sa i mitt svar, att regeringens uppfattning är att vi ger de här pengarna därför att vi behöver behålla vårdpersonalen. Vi behöver dem i hälso- och sjukvården.

Vi har också ett förslag som kommer att gälla i sex år framöver som innebär att regioner kan komma att få söka stöd – det handlar om 250 miljoner årligen – om de långsiktigt vill ta itu med de strukturella ekonomiska problemen de har. Har man haft problem i många år gör man nämligen inga snabba vändningar.

Det är inte alla regioner som bara har problem med inflationen. Några har också haft långvariga strukturella ekonomiska problem, och då kan man behöva detta stöd från regeringen, som är långsiktigt. Det är alltså en variant av den kommunakut som förut har funnits. Nu inrättar vi den för regionerna, och den kommer att finnas i sex år framöver.

Hur är då läget just nu? Just nu, vill jag berätta för riksdagens ledamöter, genomförs lika många operationer som före pandemin. I de senaste siffrorna från Spor, Svenskt perioperativt register, som är professionens register framkommer det att det genomförs nästan exakt lika många operationer nu som före pandemin, eller 98 procent. Det är alltså inte mycket som skiljer. Under hela hösten, vintern och början av våren har andelen operationer varit mellan 94 och 100 procent jämfört med representativa veckor före pandemin, allt enligt Spor.

Samtidigt är det stora regionala skillnader, och vi ser återigen att sjukvården och dess kapacitet är ojämnt fördelad. Det påverkar förstås patienter i Sverige. Men flera goda exempel är värda att särskilt lyfta fram. Region Gotland och Region Sörmland har genomfört 115 respektive 112 procent operationer jämfört med hur det såg ut före pandemin. På 30 sjukhus genomförs nu fler operationer än före pandemin. På exempelvis Alingsås lasarett, Helsingborgs lasarett och sjukhuset i Kalix genomförs en tredjedel fler operationer jämfört med före pandemin. Detta hade aldrig kunnat ske utan hårt och dedikerat arbete av vårdens medarbetare. Åras den som äras bör, och det är alltså vårdpersonalen och sjukhusledningarna som målmedvetet har arbetat på ett gott sätt.

Anf. 24 MIRJA RÄIHÄ (S):

Fru talman! ”Tack, ledamoten, för en mycket viktig fråga! Jag ska göra mitt bästa. Återkom annars och skäll lite på mig!” Detta sa statsrådet i vår förra gemensamma debatt om hälso- och sjukvården.

Jag har en bakgrund med cirka 40 år i den stockholmska hälso- och sjukvården. Jag har varit med om ett antal varsel i vår region, och jag tror mig veta vilka konsekvenserna blir när varslen kommer.

Troligen kommer även dessa varsel att dras tillbaka. Det brukar vara det vanliga. Men då handlar det inte om att sjukvården har bedömt att man trots allt

behöver ha kvar 900 medarbetare i Östergötland eller 750 medarbetare i Värmland. Nej, det beror på att redan första dagen varslat läggs börjar alla leta efter nya jobb i omgivningen, och när sex månader har förflutit har lika många personer hunnit sluta som man hade varslat. Då får vi andra tidningsrubriker, och det står att varslat på Karolinska dras tillbaka eller att varslat i Värmland dras tillbaka.

Men fortfarande har ett stort antal anställda försvunnit. Detta påverkar patientsäkerheten, och det påverkar antalet vårdplatser i landet.

Fru talman! Varje varsel på våra sjukhus leder till oro och till en arbetsmiljö som inte håller måttet. När arbetsmiljön inte håller måttet drabbas patienten.

Ett exempel på otrygghet inom sjukvården just nu är Sahlgrenska i Göteborg. Sjukhusdirektören där har en besparingslista på flera hundra punkter, vad jag har förstått. Den har dessutom inte visats för någon, inte ens personalorganisationer. Ingenting har man förhandlat eller samverkat kring.

Där läggs inget varsel, men tanken är att antalet anställda under året ska minska med 2 000 personer. Vårdplatser har redan stängts inom psykiatrin, kvinnosjukvården och infektionssjukvården. Det är dagens fakta när det gäller Sahlgrenska.

Men detta orsakar inte rubriker på samma sätt som orden varsel och uppsägningar. Detta låter nämligen inte lika farligt, och det låter inte lika farligt för patienter.

Jag kan konstatera att varslen ger effekt, inte bara på ekonomin. De ger snarare effekt just på antalet vårdplatser. De riskerar att minska ytterligare när vårdutbildad personal kastas ut från sjukhusen.

Alla behöver förstå vilka konsekvenser och risker varslen för med sig. Jag har en bakgrund i Kommunal. Det första jag frågar arbetsgivaren är: Vilka är riskerna? Hur gör vi handlingsplaner? Vilka blir konsekvenserna?

Men detta gör vi inte i denna kammare. Jag undrar om statsrådet själv har förstått både konsekvenser och risker när det gäller den situation som nu har uppkommit i väldigt många regioner. Ytterst handlar det om patientsäkerhet. Det handlar inte lika mycket om mitt jobb på Karolinska Universitetssjukhuset. Det handlar om hur patienterna kommer att ha det.
(Applåder)

Anf. 25 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag blir nästan lite ledsen när jag hör hur statsrådet försvarar sig med att säga att antalet operationer nu är lika stort som före pandemin. Ja, men problemet för den enskilda patienten är inte antalet operationer, utan problemet är att det i dag är 69 000 som står i kö. I januari 2022 var det 65 000. Det är alltså 69 000 enskilda individer.

Sedan pekar statsrådet på att ekonomin nu är ett stort problem och att vi där har förklaringar. Det är klart att detta förvärras om varken regeringen eller andra kan hantera ekonomin. Att regeringen inte förmår hantera kompetensbristen gör inte situationen

bättre vad gäller vårdköer. Att man har misslyckats vad gäller arbetstidsdirektivet och skapat stora problem i sjukvården gör att köerna blir längre. Att regeringen begränsar arbetskraftsinvandringen påverkar också köerna och gör att det blir kaos i hemtjänsten och äldreomsorgen på många ställen. Det är klart att talet om angiveri och om begränsning i fråga om tolk gör att det blir mindre attraktivt att vara i sjukvården, vilket påverkar köerna.

Men i grunden är det ett annat problem, nämligen att vi sedan decennier tillbaka har haft bristande tillgänglighet och alldeles för långa vårdköer. Där handlar det inte bara om ekonomi, kompetens eller något annat.

Jag kan berätta för statsrådet hur det funkar i sjukvården. När jag träffar ortopedchefer brukar jag ställa den enkla frågan: Hur många höfter opererar ni per dag och operationssal? Då får jag svaret: två, tre eller fyra. Ja, en del säger till och med fem. Då undrar man över att en del säger två och att en del säger fem. Är det så att de som säger fem har massor med mer personal, massor med mer pengar och så vidare? Nej, de organiserar arbetet på ett helt annat sätt.

Då återkommer jag till att det som behövs för att i grunden kunna påverka situationen är strukturreformer. Jag upplever att jag och statsrådet tidigare var överens om att lösningen på detta är att man ger patienten makt. Det handlar alltså om att patienten ska kunna få information om hur långa köerna är på de olika ställen i Sverige där man opererar och om kvaliteten, precis som i Danmark, på ett lättillgängligt sätt. Dessutom ska man försäkra att patienten har rätt att välja. Detta är en strukturreform som skulle kunna ge patienten makt och ge vårdgivare – både regioner och privata – möjligheter att långsiktigt planera för en ökad kapacitet.

Av detta kommer det inget från regeringens sida, utan det man har upprepat hittills skulle jag säga är gammal socialdemokratisk politik. Det handlar om att fortsätta med överenskommelser med SKR. Ja, det är väl jättebra. Dessutom ska man kanske göra en engångssatsning på att köpa ett stort antal operationer. Ja, det vore väl också bra. Dessutom finns det socialdemokratiska förslaget om att vi skulle ha en vårdförmedling med kontor i Stockholm som, när regionerna ringer, ska kunna säga: Nu vet vi att det finns ledig kapacitet i Norrbotten. Dit kan ni skicka era patienter från Skåne.

Alla som kan något om sjukvård vet att detta inte kommer att påverka på något vis. Det som påverkar i grunden är att våga göra strukturella förändringar. Vi har nämligen ett problem i Sverige med långa vårdköer, och detta har funnits under decennier. Jag tror att vi är uppe i närmare 55 eller 60 miljarder som staten har skjutit till för att lösa problemet med långa vårdköer. Detta har inte varit lösningen på problemet. Det är anledningen till min fråga, som jag ännu inte har fått svar på: Vilka ytterligare åtgärder kommer statsrådet att föreslå i detta läge? Det är i dag tusentals fler

människor som står i kö jämfört med vad det var för 500 dagar sedan.

Anf. 26 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! Hur man som regering väljer att prioritera i sina budgetar spelar naturligtvis stor roll. Ännu större roll spelar det vad regeringen väljer att lägga pengar på i sina budgetar i tider av kris. Satsar man på till exempel statsbidrag till regionerna, som bedriver hälso- och sjukvård i kris? Eller satsar man hellre på stora skattesänkningar för höginkomsttagare? Väljer man att lyssna på Sveriges Kommuner och Regioner och på fackförbundens, regionpolitikerns och sjukhuschefers vädjan om hjälp i krisen? Eller väljer man i stället att avskaffa plastpåseskatt eller att, för den delen, höja lyx-rotavdrag, som för övrigt nog inte ens kommer att användas av dem som drabbas i krisens spår?

Fru talman! Det handlar också om huruvida man väljer eller helt enkelt inte väljer att satsa på vårdpersonalen – de fantastiska läkare, undersköterskor och sjuksköterskor som arbetar inom hälso- och sjukvården och som nu går på knäna för att de gör allt i sin makt för att försöka ge oss en god vård i rätt tid. Samtidigt ser de kollega efter kollega tvingas lämna och rast efter rast dras in. Kommer de att få fler kollegor och bättre arbetsvillkor? Eller kommer nu fler av landets sjukhus att tvingas göra stora neddragningar och varsla än mer personal?

Fru talman! Den svenska sjukvården är full av hjältar. Men de behöver fler kollegor. Den svenska sjukvården behöver en större kostym. Det råder redan i dag stor såväl resursbrist som personalbrist inom den svenska hälso- och sjukvården. Det är tydligt att sjukvården är underdimensionerad, vilket såklart leder till kapacitets- och kvalitetsbrister och till svårigheter för sjukvården att möta medborgarnas förväntningar.

Personalbristen i sig leder också till en löpande hög arbetsbelastning för den befintliga personalen, vilket såklart går ut över arbetsglädjen och engagemanget. Risken är därmed stor för en ond spiral, där utvecklingen med en sjunkande attraktivitet fortsätter och gör det än svårare att rekrytera.

Långsiktiga och stora satsningar på personalen är nödvändiga för att adressera den kris vi nu ser i den svenska sjukvården. De varsel i sjukvården som nu sker i hela vårt land kommer naturligtvis att drabba kompetensförsörjningen i sjukvården hårt på lång sikt.

Fru talman! Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet Acko Ankarberg Johansson: Anser verkligen sjukvårdsministern att de 6 miljarder som regeringen stoltserar med och som man har aviserat i vårbudgeten är tillräckligt för att stävja den kris vi nu ser i sjukvården? Kan de få stopp på de allvarliga neddragningarna och på de många varslen? Kan vårdpersonalen då få fler kollegor, och kan vården då få en större kostym, inte mindre? Kan därmed de som arbetar i vården få bättre arbetsvillkor, och kan operationsköerna minska?

(Applåder)

Anf. 27 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! På regeringens hemsida står det i presentationen av statsrådet Ankarberg att "Sverige ska erbjuda en god vård i tid och en jämlik vård i hela landet". Det låter jättebra, men jag undrar hur statsrådet då bara kan se på när utvecklingen går i motsatt riktning. Det tillskott till regionerna som kommer i vårändringsbudgeten och som statsrådet hänvisar till räcker inte på långa vägar. Det ser vi alla. Varslen fortsätter. Anställningsstoppet i Västmanland aviserades ju efter regeringens besked om 6 miljarder. Det är alldeles för lite pengar.

Fru talman! Vi var många som vädjade och varnade: Sveriges Kommuner och Regioner, fackförbund, vårdpersonal och politiker från samtliga politiska partier. Regeringens egna partikamrater i regionerna skrev brev till regeringen och vädjade om stöd och hjälp. Ändå har den SD-styrda regeringen ignorerat varningarna och låtit sjukvårds krisen rulla vidare.

Jag ska tillstå, fru talman, att allt inte var perfekt när vi socialdemokrater satt i regeringsställning och när vi styrde Region Västmanland. Men i regeringsställning har vi alltid prioriterat att räkna upp statsbidragen och att satsa på välfärden, och i Region Västmanland lämnade vi varje år ett ekonomiskt överskott. Vi gjorde inte tillgången till jämlik vård sämre. Vi stängde ingen medicinakut.

Fru talman! Trots alla larmrapporter som kom och en brist på nära 24 miljarder kronor i regionerna fick de inte ens en tredjedel av det tillskott som hade behövts i vårändringsbudgeten för att bibehålla dagens nivå. Därför fortsätter regionerna i Västmanland och på många andra håll i Sverige, som vi har hört i dag, att göra nedskärningar och säga upp vårdpersonal.

Vi socialdemokrater har föreslagit att statsbidragen ska inflationssäkras. Det har ni borgerliga partier röstat nej till. I stället varslar man nu om uppsägningar. Det är en utveckling som går stick i stäv med det som statsrådet själv skriver i sin presentation på regeringens hemsida. Jag tycker att det är olyckligt.

Fru talman! Till ledamoten Lundkvist vill jag först säga välkommen till riksdagen. Jag tror dock att ledamoten har missförstått lite grann, för det här är ingen regionalpolitisk debatt. Jag vill inte på något sätt svartmåla vårt län, utan det jag har gjort är att rikta ljuset mot vad som händer när borgerliga partier styr Sverige och när borgerliga partier styr en region. Effekten blir då att tillgången på jämlik vård minskar, och det behöver vi tydliggöra här i Sveriges riksdag.

Jag har fortfarande inte fått något svar från statsrådet på min första fråga, så jag försöker med en annan fråga: Känner sig statsrådet Ankarberg Johansson nöjd med utvecklingen av vården i Västmanland? Är det en god och jämlik vård för alla i hela Sverige när man inför anställningsstopp och när medicinakuten läggs ned? Är det förenligt med presentationen av statsrådet på hemsidan: en god vård i tid och en jämlik vård i hela landet?

(Applåder)

Anf. 28 ELEONORE LUNDKVIST (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för tydliga besked om vårdpolitiken framåt! Tack också till ledamoten Eriksson för välkommandet till riksdagen.

Jag tycker ändå att det är lite märkligt att lyssna på företrädare för Socialdemokraterna som hela tiden lyfter värdet av vårdpersonalen och satsningar på deras kompetens samtidigt som man hävdar att lösningen på sjukvårdens problem skulle vara skattehöjningar. Sådana kommer faktiskt också att drabba vårdpersonalen. Är det verkligen Socialdemokraternas mening att det ska löna sig sämre att gå de långa vårdutbildningarna, till exempel till specialistläkare? Det är ju vad fallet skulle bli om vi skulle följa det Socialdemokraterna vill och budgeterar för.

Visst finns det stora utmaningar i många regioner, men vi saknar viljan och kraften från socialdemokratiskt håll att inte bara peka på saker som inte fungerar utan också vara med och aktivt vilja lösa dem. När det gäller att lösa de strukturella problem som finns och har funnits under många år av socialdemokratiskt styre kommer man att ha god hjälp av de resurser som regeringen och statsrådet nu ser till att få på plats. Men i grunden måste också regionerna göra jobbet, och då är frågan: Är Socialdemokraterna beredda att göra det jobbet? Jag betvivlar det, fru talman.

Anf. 29 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack än en gång till ledamöterna för goda inlägg och goda medskick! Visst blir det så som ledamoten Mirja Räihä sa, att hon får möjlighet att skälla på mig ännu en gång. Jag tror att det finns en poäng med att riksdagen alltid har kontrollmakten över regeringen.

Regeringen har från den första dagen sett till att vi ger ökade resurser till hälso- och sjukvården, men att inflationens konsekvenser skulle bli så stora i regionerna hade inte jag kunnat förutse. Det var inte heller staten som ingick avtalet, utan det gjorde regionerna själva. Regeringen har medverkat till att pressa tillbaka inflationen, så vi börjar kunna se en liten ljusning, men regionerna bär kostnaderna för inflationen hela 2024 på grund av det avtal man själva har slutit.

De fulla konsekvenserna av detta kunde vi inte veta när vi tillträdde, men redan då var regeringen fast besluten att verka för åtgärder som leder till mer jämlik vård, både i form av den statliga parlamentariska utredningen om huruvida vi helt eller delvis ska flytta ansvaret från regionerna till staten och alla de andra åtgärder som ledamoten Jonsson berörde, där vi vill kunna visa upp vilken vårdkapacitet som finns i landet, genom så kallad nationell vårdförmedling. Vi inriktar oss just nu på operationer som är väldigt viktiga och angelägna – bröstcancer, prostatacancer och kolorektal cancer – för att se vad vi kan använda för befintlig vårdkapacitet så att alla patienter i landet får del av det.

Ett kontor på Kungsholmen, som ledamoten föreslog, skulle vara en ganska dålig idé. Det är ingen idé som regeringen har, utan vi tänker oss något mer

digitala lösningar. Dessutom arbetar regionerna väldigt bra med olika slags patientkontor i dag, och det är utifrån dem man utvecklar de här systemen så att det blir ett nationellt sammanhållet system till gagn för patienter som i samtal med sin läkare fått veta att de behöver en insats eller en operation. Där kan man se var det finns ledig vårdkapacitet om inte det egna sjukhuset klarar av det.

Fru talman! Jag vill återkomma till att det är möjligt att det var en felbedömning av mig att ta alla dessa interpellationer gemensamt. Jag tyckte när jag läste dem att oppositionen har en likartad syn på om det behövs mer pengar eller inte och huruvida vi har tillräckligt med personal i sjukvården. Det är dock inte oppositionens uppfattning gemensamt, utan Socialdemokraterna respektive Centerpartiet har olika syn på det. Må så vara; jag lär av detta, så får vi dela upp interpellationerna framöver när ni nu har helt olika inriktning när det gäller hur ni vill se hälso- och sjukvården framöver.

Vad behöver man göra framöver? Det handlar både om att fortsätta hålla i stödet till regionerna i form av pengar och om strukturella förändringar. En av de saker som vi kommer att återkomma till och som vi berättade om i samband med det extra sektorsstödet på 6 miljarder är att vi nationellt behöver följa utvecklingen i regionerna mycket bättre än vad som har gjorts. Det har helt varit upp till varje region eftersom de är decentraliserat självstyrande enligt lag från riksdagen, men vi avser nu att ta ett bättre nationellt grepp så att vi tydligare ser vad man använder pengar till och vilka goda exempel som finns där man får pengarna att hamna i kärnverksamheten och i stället drar tillbaka kostnaderna för det som inte är vårdnära och ligger nära patienterna.

Därför välkomnar jag nu alla regioner som ser över sådant som inte tillhör kärnuppgifterna, det vill säga vården nära patienterna. Det som medicinska sekreterare, undersköterskor, fysioterapeuter, läkare, sjuksköterskor och alla andra gör är det som är vårdnära, och det är det som vi måste värna och behålla.

Det är också därför regeringen arbetar med att ge stöd till regionerna. Vi kommer dock inte att fullt ut kunna stödja dem i det avtal som de själva har tecknat och som har fått orimligt stora konsekvenser just nu. Genom gemensamma insatser får vi ned inflationen, och därmed kommer vi också att kunna se en bättre situation nästa år för regionerna. Det är min bedömning, fru talman.

Anf. 30 MIRJA RÄIHÄ (S):

Fru talman! Jag kan inte låta bli att kommentera att man har sagt att Socialdemokraterna har orsakat Västmanlands problem. I Region Stockholm har det varit borgerligt styre i 16 år, och där finns ännu större problem. Jag anser inte att vi kan skylla vårdens problem på varandra i talarstolen.

När varslen kommer i regionerna brukar den vanligaste gruppen som förlorar jobbet och kastas ut vara undersköterskorna. Det är enklast att ta

undersköterskorna, och det är så det är i Östergötland. Varslen handlar om 900 undersköterskor.

Statsrådet säger att sjuksköterskor måste kunna göra sitt jobb, men den typen av varsel motverkar att sjuksköterskorna kan sköta sina jobb. De arbetsuppgifter som jag gör som undersköterska åläggs någon annan, och det är en sjuksköterska. Det innebär att de med sprutan och medicinkoppen i ena handen får bära bäckenet i andra handen, och sedan får de försöka att rulla ännu fortare med rullskridskorna för att hinna med. Det här hjälper inte situationen.

Vidare säger man att det genomförs lika många operationer. Men då får man säga hur. När Region Stockholm skulle korta operationsköerna gjordes allt på personalens övertid. De opererade på lördagar, söndagar och sena kvällar. Allt gick på övertidskontot. Det var inte gratis. Givetvis riskerades personalens hälsa. Med så mycket övertid som det blev i Stockholm riskerade vi återigen det viktigaste för oss som har jobbat i vården, nämligen patientsäkerheten.

Jag tackar statsrådet för debatten.
(Applåder)

Anf. 31 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag väckte interpellationen på grund av att utvecklingen går åt helt fel håll. 65 000 köade för operation i januari 2022, och i dag är det 69 000. Vilka ytterligare åtgärder kommer regeringen att föreslå?

Jag blir besviken över att interpellationen plötsligt dras in i en interpellationsdebatt om kompetens, ekonomi och andra frågor som påverkar köerna. De blir längre i ett läge med även de problemen. Men vårdköer och bristande tillgänglighet är ett problem som har funnits i Sverige under decennier, och där krävs det strukturella åtgärder.

Jag är besviken över att det inte har kommit mer från regeringen. Jag hade förväntat mig att det skulle vara betydligt fler skarpa förslag, annat än att man vill fortsätta med överenskommelser med SKR, tillföra särskilda pengar för att akut köpa vårdplatser eller inrätta denna vårdförmedling, som kommer att ha ytterst begränsad effekt. Det var därför jag ställde frågan om vilka ytterligare åtgärder som kommer att vidtas. Där har statsrådet inte kommit med något svar. I den här debatten har det handlat om allt möjligt, högt och lågt, men inte om själva grundproblemet, det vill säga att Sverige ligger betydligt sämre än andra jämförbara länder. Vi har bland världens mest välfungerande sjukvård, men vi har ett mycket stort problem vad gäller tillgänglighet.

Fru talman! Jag är nog tvungen att återkomma med en interpellation, där jag återigen ställer frågan: Situationen i dag är sämre än den var för snart två år sedan. Vilka ytterligare åtgärder kommer regeringen att föreslå för att se till att köerna kortas i Sverige, så att vi inte ska vara bland de sämsta i klassen på området?

Anf. 32 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! Det är lite spännande att ministern väljer att från talarstolen läxa upp oppositionen för att vi

inte är samstämda eller har skrivit ihop våra interpellationer. Det är inte riktigt vårt ansvar i opposition.

Det är också lite spännande att ministern lyfter upp att vi inte är samstämda i oppositionen. Först och främst verkar inte regeringen själv vara särskilt samstämd. Låt mig till exempel nämna frågan om könstillhörighetslagen. Det är också ett faktum att ministrarnas partiordförande och regeringskollega Ebba Busch uttryckligen har sagt att de 6 miljarder som regeringen har aviserat i vårpropositionen minsann kommer att täcka alla de varsel som nu har aviserats i sjukvården. Det låter inte likadant från sjukvårdsministern på min direkta fråga i talarstolen.

Fru talman! Jag ställer frågan till statsrådet igen: Anser sjukvårdsministern att de 6 miljarder som regeringen har aviserat i vårbudgeten är tillräckliga för att stävja sjukvårdskrisen, få stopp på neddragningarna och stoppa varslen, så att vårdpersonalen får fler kollegor, inte färre, och därmed bättre arbetsvillkor, så att operationsköerna i Sverige minskar, inte ökar? (Applåder)

Anf. 33 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag ställde min interpellation till statsrådet för att jag är orolig. Jag är orolig för västmanlänningarnas och andras tillgång till god och jämlik vård. Jag har fått uppfattningen att det är något som statsrådet verkligen brinner för och verkar för, och jag hade hoppats att vi här i dag skulle få besked om att statsrådet är beredd att vidta åtgärder för att tillgången på god och jämlik vård inte ska försämrats.

Men, fru talman, det besked som jag har hört i dag från statsrådet är att regeringen inte kan kompensera för kostnadsökningarna som inflationen har medfört. Vi socialdemokrater har gjort så i vårt budgetalternativ, och det har den borgerliga majoriteten i Sveriges riksdag tyvärr röstat ned.

Men det finns alternativ. Det går att förebygga kriser. Det går att behålla vårdpersonal. Det går att förbättra tillgängligheten till god och jämlik vård i hela Sverige – om man vill. Men det handlar om prioriteringar. Om man, som den SD-styrda regeringen, prioriterar skattesänkningar för höginkomsttagare blir det en vårdkris. Då får västmanlänningarna och andra vänta längre på vård. Då läggs medicinakuten i Köping ned så att hjärtpatienter måste åka längre för akut vård.

Det finns val att göra, men det handlar om prioriteringar. Jag hoppas, fru talman, att statsrådet tar med sig alla kloka medskick hon har fått i debatten och använder dem som argument. Jag utgår från att statsrådet i varje budgetförhandling i regeringen arbetar för att det ska bli mer pengar till vård av god kvalitet i hela Sverige.

(Applåder)

Anf. 34 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar för alla interpellationer som gör att vi får diskutera hälso- och sjukvård. Varmt tack för att ni engagerar er och skriver interpellationer!

Låt mig börja med frågan om antalet operationer har någon betydelse. Jag lyfte upp frågan av två skäl. Ett är att jag är fantastiskt glad över det arbete som görs. Det är så ofta i dag som vårdpersonal säger till mig att vi inte bara ska berätta om alla problem. De gör ett fantastiskt arbete varje dag, och det faktum att antalet operationer är tillbaka på i princip samma nivå som före pandemin är ett styrkebesked för vårdpersonalen. Därför finns det skäl att berätta om detta i dag.

Det andra skälet är att antalet operationer har betydelse för vårddköerna. Om vi inte hade kommit tillbaka i antalet operationer jämfört med före pandemin hade vårddköerna sett ännu värre ut. Nu ser vi att det är på rätt väg, men det gäller att hålla i. Det handlar ju om vårdpersonalens arbetsvillkor och arbetsmiljö om de ska stanna kvar i hälso- och sjukvården. De beslut som regering och riksdag fattar och de beslut som fattas ute på varje arbetsplats är av största betydelse.

Fru talman! Låt mig stanna till lite vid det som ledamoten Eriksson sa om att det hade funnits mer pengar till sjukvården i dag om man hade röstat på Socialdemokraternas alternativ. Jag vill veta exakt hur många fler miljarder sjukvården hade fått i år med Socialdemokraternas alternativ. Det är ju exakt lika mycket som regeringen satsar just nu; det är ingen skillnad.

Grejen är väl att ingen av oss tror att vi ska kompensera fullt ut för de avtal som regionerna själva sluter. Att man förväntas gå med underskott har inget direkt samband med hur många varsel man lägger eller med risken för att personal sägs upp.

Fru talman! Ledamoten Eriksson sa att vårdpersonal sägs upp i region efter region. Jag vill gärna att ledamoten redovisar var detta sker. Hittills har det lagts varsel, och från regeringens sida tycker vi att de är väldigt allvarliga. Detta är skälet till att vi har lagt till ytterligare 6 miljarder till regionerna i år så att de kan behålla vårdpersonal. Det motsvarar fortfarande 7 000 sjuksköterskor.

Jag tackar alla som har varit med i debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2023/24:644 om primärvårdsreformen

Anf. 35 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Yasmine Bladelius har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att skynda på omställningen och uppnå primärvårdsreformen.

En utbyggd primärvård är i sig en förutsättning för en omställning av systemet i sin helhet. I Tidöavtalet slås det därför fast att primärvården ska byggas ut under en tioårsperiod. Som Yasmine Bladelius uppmärksammar har vi aviserat att omställningen av hälso- och sjukvården till en god och nära vård, där primärvården utgör en större andel, ska fortsätta.

Uppföljning och utvärderingar som gjorts hittills visar att det finns ett stort stöd för omställningens mål och att mycket arbete pågår i regioner och kommuner både på strategisk nivå och i projektförhållanden. Samtidigt har detta arbete ännu inte fått ett tydligt genomslag i form av effekter i vårdens verksamheter. Att det tar tid med en förändring som omfattar organisation och arbetssätt i hela hälso- och sjukvården är inte förvånande. Det finns inte heller något givet svar på hur långt vi borde ha kommit eller exakt hur utvecklingen ska mätas. För att hålla in engagemanget och viljan till omställningsarbete behöver vi ändå börja se mer systematiska resultat i arbetet.

Regeringen avsätter därför 3 miljarder kronor årligen i syfte att stödja omställningen till en nära och tillgänglig vård med fokus på primärvården. Därutöver har regeringen avsatt ytterligare 43 miljoner kronor under 2024 för en förstärkt satsning på en utbyggd primärvård. Förstärkningen uppgår till 544 miljoner kronor för 2025 och 389 miljoner kronor för 2026. Regeringen har sedan tidigare avsatt 300 miljoner kronor för primärvård på landsbygder 2024 och beräknar att motsvarande summa avsätts för detta ändamål året där efter.

Merparten av dessa medel tilldelas regioner och kommuner för att stärka deras arbete med omställningen till god och nära vård. Medlen fördelas inom ramen för statens överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner om god och nära vård. Avsikten är att merparten av dessa medel från 2025 i stället ska hanteras genom ett förordningsstyrt statsbidrag. Särskilt stöd har även getts till det pågående projektet för utveckling av god och nära vård i glesbygd, där 15 kommuner och 4 regioner i norra Sverige ingår.

Utöver detta har regeringen även gett flera myndigheter uppdrag som på olika sätt syftar till att stödja omställningen. Låt mig särskilt nämna Socialstyrelsens förnyade långsiktiga uppdrag att främja, stödja och följa upp omställningen till en god och nära vård (S2023/01930). En särskilt utpekad del i uppdraget är att ge stöd till regionerna för att uppnå Socialstyrelsens nationella riktvärde för fast läkarkontakt i primärvården om 1 100 invånare per specialistläkare och 550 invånare per ST-läkare. Forskning visar bland annat att kontinuitet avseende fast läkarkontakt i primärvården minskar behovet av akutsjukvård.

En god kompetensförsörjning är grundläggande både för att hälso- och sjukvårdssystemet som helhet ska fungera och för att primärvården ska kunna byggas ut och utgöra navet i hälso- och sjukvården. Regeringen har därför bland annat gett Socialstyrelsen ett uppdrag att ta fram förslag till en nationell plan för att förbättra hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning. Den nationella planen ska bland annat visa vilka insatser som behövs för både befintlig och ny vårdpersonal för att förbättra kompetensförsörjningen. Uppdraget ska som bekant redovisas senast den 31 maj i år.

Jag vill tacka Yasmine Bladelius för frågan och ser fram emot debatten, fru talman.

Anf. 36 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! En viktig del för att höja kvaliteten och öka systemeffektiviteten inom hälso- och sjukvården är genomförandet av den så kallade primärvårdsreformen. Tanken med reformen är att ställa om hälso- och sjukvården så att primärvården ska utgöra navet i den svenska sjukvården. En bättre fungerande och bättre utbyggd öppenvård samt en bättre hemsjukvård har förutsättningar att erbjuda patienter en bättre vård – på rätt vårdnivå – än i dag.

Samtidigt kan behoven av sjukhusvård minska med en nära vård genom att primärvården tillhandahåller de hälso- och sjukvårdstjänster som krävs för att tillgodose vanligt förekommande vårdbehov. Primärvården svarar då för bedömning, behandling, omvårdnad, förebyggande arbete och rehabilitering som inte kräver särskilda medicinska eller tekniska resurser eller någon annan speciell kompetens.

Omställningen påbörjades av den förra, socialdemokratiskt ledda, regeringen. Nuvarande regering har aviserat att man avser att fortsätta det påbörjade arbetet med primärvårdsreformen. Det är ett välkommet besked. Samtidigt är det tydligt att omställningen hittills har gått alldeles för långsamt. Med tanke på den sjukvårdskris vi nu har i Sverige är jag och många andra mycket oroliga för att omställningen kommer att ta alldeles för lång tid, på bekostnad av såväl patienter som vårdpersonal.

Fru talman! Det råder en bred samstämmighet i hela Västsverige om att den enda realistiska vägen till kortade väntetider och förbättrad tillgänglighet i vården är omställningen till en god och nära vård – den så kallade primärvårdsreformen. Men omställningen går som sagt alldeles för långsamt. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys konstaterade under 2023 att omställningsarbetet hittills främst har bedrivits på strategisk nivå och att det inte fått tillräckliga effekter i verksamheterna. Framför allt är personalförsörjningen en flaskhals. Det saknas såväl specialistläkare i allmänmedicin som distriktsköterskor.

Vi socialdemokrater har lämnat en rad förslag för att öka takten i primärvårdsomställningen. Bland annat kan jag, precis som ministern gjorde, nämna införande av bindande riktvärden om 1 100 invånare per läkare i primärvården samt inrättande av ett kansli på Socialstyrelsen för omställningen till god och nära vård.

Fru talman! Krisen i sjukvården är ett faktum. Vi socialdemokrater har länge både varnat för och vädjat till regeringen att stävja sjukvårdskrisen, som till stor del beror på att regeringen inte har valt att kompensera regionerna fullt ut för de kostnadsökningar som Sverige drabbats av de senaste åren.

I detta nu varslas tusentals anställda inom vården runt om i vårt land. I detta nu ska redan hårt ansatta sjukhus dra ned på verksamheten på grund av de stora sparkrav som hänger över dem. I detta nu läggs vårdcentraler ned i stället för att bli fler. Min fråga till sjukvårdsministern är därför: Vilka åtgärder avser statsrådet och regeringen att vidta för att skynda på omställningen och uppnå primärvårdsreformen?

(Applåder)

Anf. 37 Statsrådet ACKO ANKARBERG
JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågorna.

Jag instämmer helt i att det är nödvändigt att vi lyckas med reformen för en god och nära vård. Jag vet att utredaren, liksom den förra regeringen, var ganska nogga med att detta inte är en primärvårdsreform utan en reform för en god och nära vård. Primärvården är basen för att detta ska fungera. Jag är glad över ledamotens engagemang i frågan.

Precis som ledamoten säger är det svårt att bygga ut primärvården om det blir mindre primärvård. Det nya, socialdemokratiska styret i Kronoberg flaggar redan för att det kan bli färre vårdcentraler, men oavsett region och vem som styr där är detta ingen god utveckling. Vi behöver behålla alla vårdcentraler och all primärvård vi har.

Vi behöver fler läkare med allmänmedicinsk specialitet, fler distriktssköterskor, fler fysioterapeuter, fler arbetsterapeuter och fler av alla de andra som arbetar i primärvården, för det handlar verkligen om ett teamarbete. Man behöver sin fasta läkarkontakt för kontinuitet och medicinsk uppföljning när det gäller ens diagnos, men man behöver även alla de andra i teamet för att få hjälp på bästa sätt.

Låt mig poängtera för ledamoten att det är uppenbart att regeringens ger ett avsevärt bidrag. Första gången tillskötts särskilda pengar i budgeten 2019 på initiativ av Moderaterna och Kristdemokraterna. Vi gjorde då en komplettering till Socialdemokraternas budget med 3 miljarder till primärvården. Nu ökar vi på detta kommande år, men vi behöver också tydligare se hur vi riktar pengarna. Därför övergår vi till förordning från och med nästa år och bygger mycket mer på de planer regioner och kommuner ha tagit för hur de ska utveckla den goda, nära vården. Det är detta vi premierar och följer upp. Detta är en av de åtgärder vi gör som kommer att leda till att ge utvecklingen en skjuts.

Herr talman! Det görs ganska mycket runt om i landet, och man vill gärna höra att vi ser det. Jag delar ledamotens frustration över att det inte gjordes för länge sedan eftersom patienten har nytta av det, det är bra för patientsäkerheten och det blir effektivare hälso- och sjukvård. Men det görs som sagt ganska mycket ändå, och vi behöver hjälpas åt att lyfta fram alla de goda exempel som finns runt om i landet, både för att sprida dem och för att öka trycket på varenda region i hela landet att vilja vara med i omställningen. I Norrbotten satsar man trots en ganska tuff situation på primärvårdsforskning för att man ser hur viktigt det är att följa upp det som görs och för att stödja en god utveckling. Regionerna gör alltså trots en tuff ekonomisk situation goda prioriteringar.

Jag tänker fortsätta att lyfta fram alla de goda exempel jag ser och hålla i att vi ger ett fortsatt statligt stöd och att vi ändrar från överenskommelse till förordning nästa år så att vi bättre kan bygga på de överenskommelser som har gjorts i demokratisk ordning

mellan kommuner och regioner. Det är denna utveckling vi stöder. Det här kommer att ske på lite olika sätt i landet, men jag tror att detta är den bästa vägen framåt.

Hur ska man få till en primärvårdsreform och veta när den är klar? Jag tror inte att vi kommer att veta det, för som jag uppfattar de utredningar som ligger till grund för detta är inriktningen mot en god och nära vård inte att vi ska nå ett exakt mål utan mentalt ställa om när det gäller hur vi ser på vården. Vården ska göras mer kontinuitetsbaserad så att patienten har en fast kontakt och får uppföljning, och den ska på riktigt vara personcentrerad och samordnad för patienten. Det handlar kanske inte om ett mål för hur verksamheten ska se ut, utan målet är vägen, alltså att vi ändrar inställning när det gäller hur vi ser på patienten och på vården. Även om vår målsättning är att detta ska vara genomfört på tio år är det väl snarare ett pågående arbete vi behöver hjälpas åt med att trycka på.

Anf. 38 YASMINE BLADELIUS (S):

Herr talman! Jag vet att ministern värnar om sjukvården i Sverige, för vi satt ju länge i socialutskottet tillsammans och arbetade med sjukvårdsfrågor. Jag vet också att vi är överens om att primärvårdsreformen är viktig och bör genomföras, och jag hör uppräknningen från ministern om satsningarna för att komma närmare att uppnå den.

Problemet är bara, vilket ministern, jag och många andra vet, att detta arbete aldrig kommer att kunna genomföras ens i närheten av fullt ut när det samtidigt råder en nationell sjukvårdskris i Sverige. Det är naturligtvis så att om man är upptagen med att försöka släcka bränderna från att fullkomligt utplåna befintlig verksamhet fokuserar man inte på att starta nya. Om man i regioner runt om i hela Sverige vänder på varenda krona och i detta nu står och väljer mellan att säga upp ytterligare personal eller lägga ned en vårdmottagning ligger arbetet med omställningen till en god och nära vård inte särskilt högt upp på dagordningen.

Om regeringen hade menat allvar med att vilja genomföra primärvårdsreformen borde man väl i första hand fokusera på att stävja krisen i vården.

Herr talman! Oavsett vad ministern och övriga regeringsföreträdare säger är det faktiskt SD-regeringen själv som har skapat dagens sjukvårdskris i Sverige. Vi är obeskrivligt många – fackförbund, regionpolitiker från olika politiska partier, riksdagsledamöter i oändliga debatter, vårdpersonal och många andra – som under lång tid både har varnat och vädjat till regeringen att tillföra de resurser som krävs för att inte riskera en sjukvård i kris med nedskärningar och uppsägningar som följd. Men trots många och allvarliga vittnesmål om krisen har regeringen tre budgetar i rad aktivt valt att inte kompensera regionerna för kostnadsökningarna. Det har lett till den sjukvårdskris vi nu ser, och den bedöms vara den allvarligaste sedan 90-talet.

Svar nummer ett från regering och ansvarig minister har länge varit att det inte går eftersom det skulle

öka på inflationen. Men det tycker i princip bara regeringen, för alla andra kunniga på området säger att det inte alls är så. Svar nummer två har varit att det är regionernas ansvar. Givetvis är det regionernas ansvar eftersom vi har regionalt självstyre i Sverige. Men precis lika självklart som detta är, är det att en regering kan gå in och agera i kristid.

Det hade varit fullt möjligt för regeringen att tillskjuta de medel som krävdes för att stoppa krisen i tid. Det handlar om politisk vilja och att välja att inte prioritera 13 miljarder i skattesänkningar för sådana som jag och ministern utan i stället lägga dem på sjukvården. Det hade varit fullt möjligt. Det hade också varit fullt möjligt för regeringen att rösta för Socialdemokraternas förslag om dubbelt så stora tillskott till regionerna och vården i både budgeten för 2023 och för 2024. Om man hade gjort detta hade jag känt mig lite mer säker och tillfreds med de svar ministern ger i talarstolen.

Min fråga kvarstår: Varför gör regeringen inte mer för att stävja krisen i sjukvården så att det viktiga arbetet med primärvårdsreformen kan påbörjas?

Anf. 39 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Socialdemokraterna lade 6 miljarder mer än regeringen till sjukvården, och vi har just lagt till 6 miljarder för i år. Skillnaden är alltså obefintlig.

Varken Socialdemokraterna eller regeringen har valt att fullt ut kompensera regionerna för konsekvenserna, vilket jag tycker är riktigt. Det var ju varken Socialdemokraterna eller regeringen som fattade beslut om att ingå regionernas avtal.

Inte heller har oppositionen eller regeringen gjort att vi har hög inflation; det är mycket mer komplicerat än så. Det är varken förra eller nuvarande regerings fel, utan på grund av många olika händelser befinner vi oss i en situation med hög inflation. Utvecklingen påbörjades långt innan denna regering tillträdde, och den har fortsatt med fart, vilket har gjort att regionernas avtal har fått dessa konsekvenser. Om man låtsas att det är den nuvarande regerings fel eller påstår att det är förra regerings fel har man helt fel. Det är inte så. Vi har att hantera en hög inflation, och det har vi gjort genom att ha en återhållsam budget. Nu ser vi ljuset, och inflationen börjar gå åt rätt håll. Vi verkar alltså ha medverkat till att hålla tillbaka inflationen.

Redan för ganska många veckor sedan kunde vi ge besked om att vi förstärker regionernas ekonomi med de 6 miljarder jag nämnde. Vi valde dessutom att bryta ut det helt ur vårändringsbudgeten och att mycket tidigt ge besked. Vi var överens långt tidigare om att regionerna behövde få detta besked, och därför fick de det för ganska många veckor sedan så att de vet vilka pengar de har. Pengarna motsvarar mer än väl de varsel vi ser just nu, men ingen av oss vet hur det utvecklas. Därför följer regeringen förstas frågan.

Att en regering, oavsett vilka som sitter i den, skulle kompensera regionerna fullt ut för de avtal de själva slutit är nog inte möjligt. Det får vi leva med.

Självstyret har konsekvenser, och detta är en av dem. Regeringen har dock sett till att stötta rejält. Vi har totalt gett 9 miljarder för att regionerna ska kunna klara konsekvenserna av inflationen. Det är ett sektorsstöd som går direkt till regionerna och som de får använda på det sätt de själva finner lämpligt.

Regeringen har uttalat bedömningen att man behöver behålla vårdpersonalen, och vi hoppas att så många regioner som möjligt håller den linjen. Annars kan vi inte bygga ut primärvården – för att det ska kunna ske behöver det bli fler medarbetare. Det kommer att krävas fler allmänspecialister, fler distriktssköterskor och mer av all annan vårdpersonal. Det är så vi bygger en bättre bas för sjukvården.

En poäng är också att det är gott att göra exempelvis som Jämtland Härjedalen gjorde för ett par år sedan. Där satsade man på fler allmänspecialister och fler distriktsläkare. Man gav sig ut på okänd mark och hade inte ens budget för detta när beslutet fattades. Satsningen innebar att allmänspecialister kunde få tjänst med ett rimligt antal patienter, rimliga arbetsvillkor och ansvar för sin egen lista – och allmänspecialisterna kom dit. Det ger goda effekter för patienterna när de får en fast vårdkontakt och en fast läkarkontakt.

Det finns många goda exempel på regioner där man har gjort de här manövrarna och vågat ge sig ut och satsa på primärvården. Jag välkomnar varenda region som gör det. Nu ser vi fram emot att ta del av regionernas demokratiskt fattade beslut om hur de vill utveckla den goda nära vården. Vi kommer att ge vårt stöd med de pengar vi har från regeringens sida för att stödja utvecklingen – 3 ½ miljard nästa år. Jag är helt ense med ledamoten: Vi ska se till att en god och nära vård blir verklighet.

Anf. 40 YASMINE BLADELIUS (S):

Herr talman! Pandemin är ett bra exempel, tycker jag. Den var inte regionernas fel och inte heller regeringens fel. Den var någonting som hände, precis som inflationen. Den krisen var inte likadan som den här krisen, men även den drabbade hälso- och sjukvården oerhört hårt. Då satt vi socialdemokrater i regering, och vi kompenserade regionerna fullt ut. Det är fullt möjligt för en regering att välja att kompensera regionerna och se till att stävja en sjukvårdskris. Det handlar om hur man väljer att prioritera i sin budget.

Ministern väljer i talarstolen att missleda dem som lyssnar på debatten genom att säga: Vi lägger exakt lika mycket pengar till sjukvården. Ministern vet att detta inte stämmer. Eftersom jag har haft möjlighet att ”kumpera” med ministern under lång tid tycker jag att det är lite tråkigt att det blir så här i en debatt – att hon på det här viset aktivt väljer att missleda dem som lyssnar.

Herr talman! Man kan inte bara räkna med den budget som lagts fram för i år. Krisen startade ju innan dess. I de budgetmotioner som vi har väckt sedan nuvarande regering kom till makten har vi lagt betydligt mer än regeringen på sjukvården. I budgetmotionen för 2023 dubblade vi regeringens satsning. Det får man

också räkna in. I år satsade vi 6 miljarder mer. Ministern säger att vi har lagt lika mycket och att det är 6 miljarder. Men vi har utöver regeringens budget satsat åtminstone 8 miljarder extra på hälso- och sjukvården. Det som ministern säger i talarstolen är alltså inte helt ärligt.

Anf. 41 Statsrådet ACKO ANKARBERG
JOHANSSON (KD):

Herr talman! År 2023 lade Socialdemokraterna 6 miljarder mer i generella statsbidrag till kommuner och regioner. Av dessa medel gick ungefär 1 ½ miljard till regionerna och det övriga till primärkommunerna. Det var alltså inte 6 miljarder mer till regionerna.

I höstens budget lade ni 6 miljarder mer på sjukvård än regeringen. Så var det vid det tillfället, men vi har nu tillfört dessa medel. Det är alltså inte gigantiska skillnader. Om man försöker påstå att Socialdemokraterna har lagt fram en budget som skulle utradera alla problem för regionerna blir svaret att det inte stämmer.

Däremot är vi helt överens om att vi behöver stötta regionerna. Ingen av oss lägger fram budgetförslag som fullt ut kompenserar för de avtal som regionerna ingått. Det ansvaret bär de själva. Vi ser dock till att ge stöd, eftersom de behöver det. Inflationen är inte deras fel. Men de har ingått avtalen och får bära konsekvenserna av det.

Vi vill inte att konsekvenserna ska gå ut över vården. Det är därför vi lägger pengar som gör att man kan behålla vårdpersonal. Det är nödvändigt för primärvården, som ledamotens interpellation gäller. Om man inte har medarbetare i primärvården blir det inte en god och nära vård.

Perspektivet i god-och-nära-vård-reformen är att patienten ska mötas med bättre samordning och bättre kontinuitet. Ingen av oss vill gå till doktorn i onödan. Vi vill få hjälp med att tillgodose de behov vi har och komma till rätta med det som gör att vi inte mår bra eller att vi har en sjukdom. Kan jag som patient få mer samordnad hjälp kommer det att bli bättre för mig. När jag får hjälp med det jag behöver från rätt instans och på ett samordnat sätt leder det också i det långa loppet till lägre kostnader för hälso- och sjukvården.

Därför behöver vi hålla i reformen och se till att man har de resurser som behövs. Jag tror att de reformer vi gör nästa år med förändrad bidragsgivning kommer att medverka till att vi bättre följer den utveckling som beslutas av kommuner och regioner.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2023/24:651 om Ivos granskning av LARO-mottagningar

Anf. 42 Statsrådet ACKO ANKARBERG
JOHANSSON (KD):

Herr talman! Yasmine Bladelius har frågat mig om jag avser att öka anslagsnivåerna till Inspektionen för vård och omsorg, Ivo.

Ivos roll som statens tillsynsorgan för vård och omsorg är unik och av yttersta vikt för att säkerställa att befolkningen får vård och omsorg som är säker, har god kvalitet och bedrivs i enlighet med lagar och andra föreskrifter.

Regeringen är mån om att ge Ivo rätt förutsättningar i takt med att myndighetens uppdrag växer. Exempelvis har Ivo tilldelats permanenta medel för myndighetens arbete med att bland annat leverera uppgifter till och hantera underrättelser från Utbetalningsmyndigheten. Myndigheten har också fått permanenta medel med anledning av reformen om skyddat boende.

Vi ser även en växande problematik med oseriösa eller kriminella aktörer inom exempelvis tandvård, vårdcentraler och estetiska verksamheter. Ivo har en viktig roll i att förhindra och motverka välfärdsbrottligheten inom såväl hälso- och sjukvården och tandvården som omsorgen. Inom ramen för sitt tillsynsuppdrag har Ivo befogenheter att förbjuda verksamheter inom vård och omsorg och återkalla tillstånd, så att oseriösa eller kriminella aktörer inte tillåts fortsätta vara verksamma. Även när det gäller verksamheter som inte omfattas av krav på tillstånd kan Ivo hindra oseriösa aktörer genom sin tillsyn över efterlevnaden av bestämmelser om bland annat kvalitet, patientsäkerhet och kompetens. Tidigare i år tilldelades Ivo två uppdrag för att förstärka tillsynen mot välfärdsbrottlighet inom hälso- och sjukvården och tandvården respektive omsorgen. För dessa uppdrag tilldelades också myndigheten totalt 14 miljoner kronor för 2024.

Regeringens ambition är att Ivo ska ha goda förutsättningar för att genomföra sitt uppdrag. Eventuella ökningarna av anslag till myndigheter presenteras i samband med budgetpropositioner.

Anf. 43 YASMINE BLADELIUS (S):

Herr talman! Läkemedelsassisterad rehabilitering vid opioidberoende, LARO, är den mest välbeprövade och spridda metoden för behandling av långvarigt beroende av opioider, till exempel heroin. Forskningen har tydligt visat att LARO leder till minskad sjuklighet och dödlighet, minskat illegalt drogbruk och minskad spridning av hiv. Om LARO utförs på rätt sätt är det ofta en livräddande och avgörande insats för personer med opioidberoende.

Herr talman! Det råder dock ett stort missnöje med LARO-vården i min hemregion Skåne. Sedan 2014 är LARO i Skåne organiserat enligt ett vårdval. Privata utförare är fria att etablera mottagningar var som helst i regionen. Det har lett till en situation där inte mindre än sex LARO-mottagningar etablerat sig i min hemkommun Helsingborg. De allra flesta är samlade i de centrala delarna av staden, och de allra flesta är privata aktörer.

Samtidigt är tillgängligheten till missbruksvården betydligt sämre i resten av nordvästra Skåne. Det innebär att många patienter från de kringliggande kommunerna, ibland till och med från andra regioner runt om i Sverige, måste resa till eller på sikt flytta till Helsingborg för att få tillgång till vård. Det i sig gör det svårt

för kommunens socialtjänst att samverka med vården och ge det stöd som behövs till det ständigt växande antalet personer med beroendeproblematik, varav många dessutom är andra kommuners ansvar.

Detta har lett till en helt ohållbar situation. Varje månad kommer det in anmälningar till Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, om brister på LARO-klinikerna. De allra flesta anmälningar riktas mot de privata aktörerna, som nu har etablerat sig fritt. Jag kan nämna några exempel, herr talman, som är hämtade ur Helsingborgs Dagblad den 22 mars 2024.

En patient kan ”ta nästan vilket tjack eller lina som helst och ändå få ut sina grejer”. Anmälaren är irriterad över att sambon ”både kan punda och få mediciner”.

En annan LARO-patient som missbrukar har fått en psykos, och läkaren på hemorten vägrar att ge metadon. Han åker då 16 mil till Helsingborg och får sin dos på en privat LARO-klinik.

En annan LARO-klinik skriver ut bensopreparat till patienter som missbrukar samtidigt som de får metadon. Anmälaren menar att mottagningen riskerar patienternas liv.

Det handlar alltså om många allvarliga fall och ett stort antal anmälningar till Ivo. Trots detta inleder Ivo sällan någon utredning, utan ärendena läggs helt enkelt ned. På Helsingborgs Dagblads fråga till Ivo om varför de inte inleder en utredning trots att det finns anmälningar om allvarliga brister svarar inspektören att det helt enkelt handlar om resursbrist.

Herr talman! Ivo har ett otroligt viktigt och omfattande uppdrag. Ivo menar i sin budgetunderlagsrapport för 2024–2026 att för att till fullo kunna lyckas med sitt uppdrag och för att även framgent kunna fullgöra myndighetens uppdrag krävs ytterligare resurser. De menar att de beräknade anslagsnivåerna för 2024–2025 i budgetpropositionen är otillräckliga.

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet Acko Ankarberg Johansson: Avser statsrådet och regeringen att öka anslagen till Ivo?

Anf. 44 KARIN SUNDIN (S):

Herr talman! När min kollega här i debatten, Yasmine Bladelius, berättade för mig om situationen i Skåne och att man har lagt LARO, läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende, under LOV trodde jag först att jag inte hade hört rätt.

Det måste vara en av de verksamheter där det lämpar sig absolut sämst att skicka iväg patienter till privata aktörer. Det som är uppenbart och som Yasmine Bladelius har redogjort för i sitt inlägg är att vårdgivarna – de privata LARO-klinikerna – inte klarar av sitt uppdrag utan ser genom fingrarna när patienterna missbrukar under behandlingen.

Det är inte konstigt att detta sker, vare sig att patienten missbrukar, eftersom beroendet är själva kärnan i den problematik som patienten behöver vård för, eller att det finns privata aktörer som inte fullgör sitt åtagande på ett korrekt sätt. Det är ju grundläggande marknadsmekanismer – det finns pengar att tjäna på att göra kunden, i det här fallet patienten, nöjd även om

det inte är syftet med vården och det inte ligger i patientens långsiktiga intresse.

LARO måste vara en av de verksamheter där det lämpar sig sämst att skicka iväg patienterna till privat vård också därför att det är beroendesjuka patienter som har stora och sammansatta vårdbehov eftersom långvarigt missbruk kan leda till en rad följsjukdomar.

Studier visar att så mycket som 80–90 procent av de personer som får LARO-behandling är rökare, att en stor andel har sjukdomar som hypertoni, diabetes, astma och kol och att en majoritet av patienterna har hepatit C. Det är allvarliga sjukdomar, och det handlar om patienter som mer än många andra patientgrupper behöver vårdkontakter som ser och tar ansvar för patientens hela vårdbehov.

Herr talman! Denna patientgrupps särskilda och stora behov av sammanhållna vårdkedjor var skälet till att den dåvarande socialdemokratiska regeringen tillsatte Samsjuklighetsutredningen, vars slutbetänkande lämnades till Socialdepartementet i januari 2023.

Utredningen föreslår att all behandling av skadligt bruk och beroende ska vara ett ansvar för regionernas hälso- och sjukvård och att behandling för skadligt bruk och beroende ska ges samordnat med behandling för andra psykiatriska tillstånd.

Utredningen konstaterar att en sammanhållen vårdkedja i patientens närmiljö kräver samarbete mellan olika vårdgrenar och att det finns kompetens och resurser som kan utföra de olika delarna i behandlingen och en nära samverkan med andra aktörer som ger stöd till patienten, till exempel socialtjänsten. Utredningens bedömning är att en vård som ges av en huvudman som har tillgång till både sluten- och öppenvård nära patienten ger bäst förutsättningar för att utveckla vården i en sådan riktning.

I de samtal som jag för med olika företrädare för missbruksvården ställer alla just nu samma fråga: Vad händer med Samsjuklighetsutredningen? Vi går ju och väntar på de förslag som ska göra att vi kan ge våra patienter en bättre och mer sammanhållen vård med bättre samspel mellan vårdens olika aktörer.

Utöver den fråga som ställs i interpellationen om att se till att Ivo har tillräckliga resurser för att kunna sköta sitt tillsynsuppdrag undrar jag: Vart har Samsjuklighetsutredningen egentligen tagit vägen? (Applåder)

Anf. 45 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar ledamöterna för interpellationen och för uppföljande inlägg.

LARO är en viktig verksamhet, och jag är glad över att vi var flera partier i socialutskottet som under den förra mandatperioden bytte ståndpunkt när det gäller beroendevården.

Vi har tidigare levt med en situation där socialtjänsten har haft ansvar för merparten av beroendevården och missbruksvården, där hälso- och sjukvården har haft ansvar för en del och där patienter har tvingats

bli skickade däremellan. Ingen har gjort fel, men patienter har inte fått vård.

När detta blev uppenbart både genom mediernas arbete och genom samtal i utskottet landade flera av våra partier gemensamt i att byta åsikt. Vi kom fram till ett nytt ställningstagande, nämligen att vården behöver samordnas. Vi måste se till att regionerna har ansvar för beroendesjukvården, för om man drabbas av beroende är det ju sjukvård man behöver.

Det var ett viktigt ställningstagande, herr talman, som vi gjorde gemensamt och som vi fick riksdagens fulla stöd för att gå vidare med. Jag är väldigt glad över det. Det var en av de viktigaste saker som hände under den förra mandatperioden. Därför är det angeläget att vi kan gå vidare med detta. Vi har en bra utredning på gång, som tog lite tid. Den behövde också tid på sig, vill jag säga, för det var ingen liten sak som de skulle titta på.

Nu finns det ett arbete, men precis som ledamoten självfallet vet är det inte undertecknad som ansvarar för detta utan socialministern. Ledamoten får gärna återkomma i frågor om beroendevården, som socialministern ansvarar för.

Det som interpellanten har ställt en fråga till mig om i dag handlar om Ivo, och exemplet är LARO. Ivo har en jätteviktig roll. Det är därför de tillförs nya pengar när det gäller både välfärds kriminalitet och andra uppdrag, som jag redogjorde för i interpellationssvaret i enlighet med den fråga som ställdes.

Ivo behöver mer pengar när de får nya uppdrag. Så var det när vi införde den lag som kallas skönhetslagen och som handlar om estetiska kirurgiska operationer och behandlingar. Då fick de nya pengar för att klara det nya tillsynsuppdraget. Nu har de fått nya pengar för att också klara de risker och stora problem som vi ser inom delar av sjukvården, tandvården och omsorgen när det gäller välfärds kriminalitet.

Vi kommer att fortsätta så. Om myndigheter får nya uppdrag och vi ser nya problem kommer regeringen att tillföra pengar, men det är klart att de aldrig får det de äskar från riksdagen. Framför mig har jag exempelvis budgetförslaget från IVO för 2021–2023. För 2021, då Socialdemokraterna ledde regeringen, ville de ha 782 miljoner, men de fick 754. Året efter ville de ha 821 miljoner, men de fick 760 och så vidare. Om man följer det varje år ser man att de äskar något för ett behov men att de inte får detta. Det är en situation som samtliga regeringar har levt med.

Det som vi behöver fundera på är förstås på vilket sätt vi kan förstärka Ivos verksamhet så att det ger bästa effekt. Där har de själva de senaste åren jobbat med att få fler redskap och verktyg så att de kan arbeta mer effektivt, samköra register och använda sig av uppgifter som finns hos andra myndigheter, vilket de inte alltid kan i dag.

Ivo har till och med lämnat förslag till den förra regeringen om 40 olika författningsförändringar som behövs för att de ska kunna jobba mer effektivt. Den förra regeringen hann med ett och ett halvt, även om jag är fullt medveten om att det kom en pandemi däremellan.

Vi fortsätter med de andra förslagen. Jag vet inte om alla 40 behövs, men många av dem kommer att behövas. Det resulterar i många utredningar som redan pågår, och fler kommer därtill.

Jag tror inte att pengar är den enda lösningen utan att en av lösningarna är bättre verktyg för Ivo så att man kan samköra register, upptäcka saker i tid och göra inspektioner som inte alltid är annonserade i förväg utan där man faktiskt kan komma oannonserat och se vilken verksamhet som bedrivs. Jag tror att regeringen behöver fortsätta även med de delarna, och det tänker vi göra.

Anf. 46 YASMINE BLADELIUS (S):

Herr talman! På nätet är Helsingborg känt som landets LARO-huvudstad. På nätforumet Flashback finns ett oändligt antal tips från personer runt om i hela landet om att man kan ta sig till Helsingborg för att enkelt få en dos. I andra regioner är nämligen kraven hårdare och köerna längre, men i Helsingborg har inte mindre än sex kliniker etablerat sig i de centrala delarna av staden, och där är det ganska lätt.

LARO-mottagningarna konkurrerar nämligen med varandra. Ju fler patienter, desto större vinstutdelning till ägarna. Det är med andra ord en god affär för de skånska drogklinikerna, som tjänar miljoner på att patienterna fortsätter att missbruka. Som ett exempel omsatte Skånes största mottagning, LARO Kärnan, 24 miljoner kronor i fjol. Sedan 2020 har man delat ut 4,8 miljoner kronor till ägarna.

Herr talman! Som jag nämnde tidigare är det en helt ohållbar situation. Det fria vårdvalet och den fria etableringsrätten för LARO-mottagningar i Skåne har lett till en LARO-turism till Helsingborg. Det har skapat en marknad av missbruksvård som endast gynnar ägarna, inte patienterna.

I Helsingborgs Dagblads artikelserie om drogklinikerna kan man läsa några av de inlägg som har skrivits på nätet om de privata LARO-mottagningarna i Helsingborg. Jag ska läsa några av dem, bara för att ni ska få ytterligare förståelse för den problematik gällande vårdval av LARO som jag lyfter här i talarstolen.

En person skriver: ”Ring en privat klinik, Laro Lejon i Helsingborg är bäst. Dom kommer hjälpa dig det är jag hundra procent säker på tro mig.” Det är ett svar på ett inlägg av en kvinna som nekats behandling i en annan kommun.

Ett annat citat är: ”Det påstås att man kommer med samma dag som man söker där.” Det skriver en person om LARO Kärnan i Helsingborg. En annan person i samma tråd skriver: ”Sök Laro Sund istället. Dom tar in vem som helst.”

Samtidigt, herr talman, får alltså Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, varje månad in otaliga anmälningar om allvarliga brister i LARO-verksamheterna. De får in så många anmälningar att de tvingas lägga ned många av ärendena utan att inleda utredning, därför att resurserna saknas.

Sjukvårdsministerns kollega socialminister Jakob Forssmed svarade på en skriftlig fråga jag skickade in

till honom om huruvida han och regeringen kan tänka sig att se över den fria etableringsrätten med att det är upp till regionerna själva att ta de besluten. Det kan regionerna absolut göra, och Region Skåne är den enda regionen i hela Sverige som har tagit beslut om att införa vårdval för LARO. Men såväl socialministern och sjukvårdsministern som jag vet att det är fullt möjligt för regeringen att besluta att fri etableringsrätt eller vårdval inom just missbruksvård är en ganska dålig idé och inte bör finnas.

Min fråga till sjukvårdsministern är därför om ministern är öppen för att tala med sin kollega socialminister Jakob Forssmed om att en gång för alla ta itu med den misslyckade privatiseringen av missbruksvården. Det är nämligen min bestämda uppfattning att kriminella, fuskare och oseriösa aktörer inte ska finnas i den svenska välfärden, herr talman.
(Applåder)

Anf. 47 KARIN SUNDIN (S):

Herr talman! Personer med ett långvarigt narkotikamissbruk behöver vård utifrån sina individuella behov. De ska inte skickas ut på en privat marknad där det övergripande målet för verksamheten är ekonomisk vinst och utdelning till aktieägare. De behöver vård utifrån individuella behov, ett professionellt bemötande och välfungerande vårdkedjor, inklusive en fungerande eftervård.

Delar av dagens privata vårdmarknad kan inte beskrivas som något annat än ett haveri. Bilden vi får av LARO-verksamheten i Skåne visar ett haveri. Dessutom ser vi att det inom beroendesjukvården runt om i landet är svårt att bemanna med rätt kompetens. Det beror dels på att vi har en allmän kompetensbrist, dels på att man just nu konkurrerar med bland annat Kriminalvården, som ju i sin kraftiga expansion söker kompetens liknande den inom psykiatri- och beroendevård.

I det här läget behövs mer än någonsin en väl fungerande tillståndsprovning och en väl fungerande tillsyn, och det är bra att regeringen efter åtskilliga påtryckningar från oss i oppositionen om oegentligheter i privata vårdföretag har gett Ivo i uppdrag att förhindra och motverka välfärdsbrottslighet inom omsorg och hälso- och sjukvård. Men det räcker ju inte med tydliga uppdrag till Ivo om Ivo inte har resurser nog att fullgöra dem.

Den här debatten handlar om att vi inom riksdag, regering, de statliga myndigheterna, regioner och kommuner har ett gemensamt ansvar för att samhällets mest utsatta och sjuka ska få den vård och behandling de behöver. Därför behöver Samsjuklighetsutredningens förslag landa på riksdagens bord. Vi behöver inte ministrar som skyfflar ansvaret mellan sig. Ivo behöver mer pengar för sitt jobb, vi behöver ordning och reda i sjukvården – och vi behöver LARO-verksamheter som ser till patientens bästa och inte till patientens förmåga att generera ekonomisk vinst.
(Applåder)

Anf. 48 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar ledamöterna för kompletterande synpunkter.

Jag vill säga att man gärna kan vara cynisk och tycka att statsråd skyfflar frågor mellan sig, men det är de frågor man sänder in – interpellationerna – som vi svarar på. Frågor som rör ett annat statsråds område är det omöjligt för mig att besvara. Det är en självklarhet, och jag förutsätter att man håller sig till den linjen. Annars blir det svårt att ge regeringens svar på frågorna.

Jag tycker att det är nödvändigt att vi får en bättre beroendesjukvård och att den förändring som behövs faktiskt sker. Det är nödvändigt att vi får ett samlat svar, liksom att vi ser att beroende är en sjukdom. Det är det stora skifte vi behöver få till. Under ganska lång tid har vi levt med en situation där man har trott att det är en persons karaktär eller egenskaper som gör att denne har hamnat i beroende, men nej, det är en sjukdom.

Detta var den viktiga insikt som vi blev helt överens om i socialutskottet under den förra mandatperioden, och det är nödvändigt att den befästs på olika sätt. Den ska befästas i lagar och förordningar, liksom i verksamheter som stöder de människor som har drabbats av ett beroende och ger dem en chans att ta sig ur det och bli frisk från den sjukdom de har.

Sedan finns det mycket vi kan göra på andra sätt för att minska riskerna, gällande sådant som riskbruk och många andra saker. Där är det nödvändigt med en aktiv ANDT-politik på olika sätt. Beroendesjukvården måste dock finnas just i sjukvården för att den ska vara sammanhållen och för att människor ska få hjälp med den sjukdom de har.

Vilken annan sjukdom ber vi socialtjänsten ta hand om, herr talman? Ingen annan! Det är nämligen självklart att socialtjänsten och dess socionomer har sitt uppdrag, som är något helt annat. Vi kan inte be dem ta ansvar för sjukdomar, utan det måste vara till hälso- och sjukvården som människor kommer. Därför är den förändring som är på gång oerhört angelägen. Man får gärna återkomma till ansvarig minister för ett samtal om just Samsjuklighetsutredningen.

När det gäller det interpellanten lyfter i dag är vårdvalet i sig en del av diskussionen. Jag tror att det är många åtgärder som behövs. Vilken form man väljer bestämmer varje region, för så ser ordningen ut i och med att regionerna har självstyre. När regionen utformar sina vårdval är det dock oerhört viktigt att det görs på ett noggrant sätt. Man har all möjlighet att ställa väldigt många och långtgående krav på hur verksamheten ska se ut, på kontinuitet och kvalitet och på hur verksamheten ska följas upp.

Det framgår redan i dag av kommunallagen att en region eller en kommun har fullt ansvar för allt som den överlåter till en annan. Man avhänder sig inte någon del av ansvaret för vården, utan regionen eller kommunen har det fulla ansvaret även när vården utförs av någon annan. När man på olika sätt sluter avtal med andra måste man därför se till att man kan följa

upp vården på ett fullödigt sätt. Man behöver se till att den följer hälso- och sjukvårdslagen, att den är behovsstyrd och att den är säker, så att det inte finns några risker med det man gör. Det finns därför anledning för alla som arbetar med avtal på olika sätt, antingen genom upphandling eller enligt LOV-förfarande, att se till att man har avtal som fungerar.

Det interpellanten lyfter i dag handlar dock om Ivos möjligheter att utöva tillsyn, och det är klart att det är avhängigt av vilka resurser myndigheten har. Det är därför vi har tillfört mer resurser från regeringens sida, och vi kommer självklart att följa utvecklingen. Det handlar dock även om den andra delen jag lyfte, det vill säga vikten av att verkligen ha verktyg som gör att man kan utöva tillsyn på bästa sätt. Man har inte det i dag.

Vi arbetar på olika sätt med statliga utredningar för att få lagstöd så att Ivo ska kunna göra detta på ett annat sätt, och vi kommer att återkomma till riksdagen för att kunna fatta nödvändiga beslut så att tillsynen blir mer effektiv.

Anf. 49 YASMINE BLADELIUS (S):

Herr talman! Problemet med vårdvalet i just missbruksvård i LARO-verksamhet som jag försöker lyfta fram här är att de som behöver LARO-vård, de som är i behov av den viktiga LARO-vården, inte får den på ett korrekt sätt när det är på vårdval.

Det är tydligt att på de mottagningar i LARO-verksamheten som är privata och som lever på att tjäna pengar på de patienter som kommer till dem, som lever på att konkurrera för att överleva, får patienten inte den goda och viktiga vård som LARO-verksamheter ska erbjuda.

Det blir extra tydligt i Helsingborgs Dagblads granskning att det är på just de kliniker som tvingas konkurrera och som tvingas locka till sig patienter för att gå med vinst som de här problemen finns. Jag tycker inte att det är värdigt, herr talman.

Det är just därför jag skulle vilja se ett stopp för etableringsfrihet och vårdval i missbruksvården och LARO-verksamheterna. Det är så tydligt att det inte fungerar. Det är också väldigt tydligt att patienterna inte får korrekt vård.

Själva tanken med LARO-verksamheterna och LARO-behandlingen är att de som har ett missbruk och behöver hjälp ur det ska få behandling under en kortare period för att sedan kunna gå ut i det verkliga livet och slippa behandlingen. Men det är väldigt tydligt i den granskning som nu har gjorts, och ministern lyfter fram det här, att de privata LARO-mottagningarna tvärtom gör allt de kan för att behålla patienterna i verksamheterna därför att patienterna genererar cash.

Jag vill också bara för lyssnarnas skull säga att vi i vår budgetmotion lade 40 miljoner extra till Ivo – precis det som Ivo begärde, herr talman.

Anf. 50 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan och för möjligheten att diskutera Ivos viktiga roll!

Det är ju nödvändigt att vi har en tillsynsorganisation. Vi har full tillit till dem som arbetar i hälso- och sjukvården, självklart. Men vi måste ha ett sätt att kunna följa upp, för ibland är det systemfel. Några gånger är det handhavandefel av en enskild. Det måste hanteras. Det är också därför man har legitimationsyrken. Men ibland är det systemfel och sådana saker som handlar om struktur. Därför finns Ivo där både för det som är handhavandefel av en enskild och för det som kan vara systemfel, och därför är Ivos tillsyn nödvändig för både riksdag och regering för att kunna följa utvecklingen.

Det är klart att man brukar ge de pengar som myndigheter önskar när man är i opposition men inte när man är i regering. Där har vi väl en likartad situation, både tidigare regering och nuvarande regering. Men jag är glad att vi har tillfört mer pengar till Ivo, för man behöver både mer pengar och bättre verktyg för att kunna göra det man behöver.

Sedan till det som ledamoten lyfter fram om LOV: När man sluter avtal med någon annan är det ju nödvändigt att man sluter kloka avtal. Ledamoten visar på en situation där man får mycket vård men kanske inte rätt vård. Det är också viktigt att få rätt vård till rätt patient, för det är inte alltid så att det är många insatser som är den rätta insatsen. Det tror jag är ett uppdrag som är nödvändigt för alla vårdgivare i dag att fundera på i ersättningssystem och i avtal, oavsett om det är i egen regi eller på annat sätt.

Det är också därför regeringen har ingått en avsiktsförklaring med Sveriges Kommuner och Regioner om kunskapsstyrningen, där vi särskilt lyfter fram vikten av kloka kliniska val. Vi gjorde det i mars månad. Vi behöver se till att vi får rätt vård till rätt patient därför att det handlar om patientsäkerhet – inte bara mycket vård, utan rätt vård.

Jag tackar för att ledamoten lyfter fram frågan. Vi får säkert all anledning att återkomma till Ivos viktiga arbete framöver. Jag hoppas att ledamöterna återkommer till ansvarig minister i fråga om beroendevården, för det är också en mycket viktig fråga.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2023/24:568 om regelverket för angiven yrkesgrupp

Anf. 51 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Åsa Eriksson har frågat mig om jag och regeringen avser att göra några förändringar i regelverket för angiven yrkesgrupp.

Sjukförsäkringen ska ge ersättning för inkomstbortfall vid sjukdom och rehabilitering. Människor ska känna sig trygga med att det finns en sjukförsäkring som ger ekonomisk ersättning om de blir sjuka och inte

kan arbeta. Samtidigt är det viktigt att regelverket inte bidrar till inläsningseffekter. Utformningen ska motverka onödigt många och långa sjukskrivningar. Det behöver finnas drivkrafter för både individen och andra berörda aktörer för snabb återgång i arbete. Fokus ska vara på rehabilitering med tydligt definierade avstämningstillfällen.

De lagändringar som genomfördes i sjukförsäkringen under förra mandatperioden har hittills inneburit fler längre sjukfall och ökade kostnader för sjukförsäkringen.

Av Försäkringskassans analys av den nya bestämmelsen om undantaget övervägande skäl vid dag 180 i rehabiliteringskedjan framgår det att 32 procent av de försäkrade som beviljats sjukpenning med stöd av detta undantag kvarstår i sjukpenning även efter dag 365. Av dessa försäkrade kvarstår de flesta med stöd av den nya bestämmelsen om prövning av arbetsförmågan mot normalt förekommande arbete i en angiven yrkesgrupp.

Att de långa sjukfallen återigen ökar är oroande. Regeringen har därför beslutat om tilläggsdirektiv till Utredningen om sjukförsäkringen i förändring – en utvärdering (S 2022:07) att lämna författningsförslag om resultatet av utvärderingen visar att sjukfall blir omotiverat långa eller att det uppstår andra negativa konsekvenser för samhället eller individen (dir. 2023:20).

Utredningen har nyligen slutredovisat sitt uppdrag. Betänkandet kommer att beredas vidare i sedvanlig ordning.

Anf. 52 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Tack, statsrådet – trevligt att vara här igen!

Sjukförsäkringen är en väsentlig del av samhällskontraktet. Den ger trygghet vid förlust av inkomst när man saknar arbetsförmåga och är en försäkring som vi alla betalar till när vi arbetar och kan förvänta oss att få del av när vi behöver den. Den som blir sjuk ska få det stöd som krävs för att komma tillbaka i arbete och ha ekonomisk trygghet under tiden.

Herr talman! Jag tror att vi är många som kommer ihåg hur orimligt hårt sjuka människor drabbades innan den socialdemokratiskt ledda regeringen förra mandatperioden ändrade regelverket och lade till angiven yrkesgrupp.

Tusentals människor nekades sjukpenning för att de av Försäkringskassan ansågs vara friska, men enligt deras arbetsgivare och enligt Arbetsförmedlingen var de för sjuka för att kunna arbeta. I stället utförsäkrades de, med den enda följden att de blev fattiga och sjuka. En del som utförsäkrades levde på sina anhöriga. Andra tvingades ansöka om försörjningsstöd. Men gemensamt för dem alla var att de inte blev friska av att också göras fattiga.

Människor som saknade rörelseförmåga i armar och axlar fick höra att de kunde ta ett vanligt förekommande arbete där de inte behövde använda händerna, trots att några sådana arbeten inte fanns att söka.

Människor med stark social fobi fick höra att de skulle söka ett jobb där de inte behövde träffa människor, trots att några sådana jobb inte fanns att söka.

Därför, herr talman, ändrade vi regelverket så att Försäkringskassan om man nekar någon sjukpenning för att man menar att den har arbetsförmåga också ska visa vilken typ av arbete det är som den kan utföra. Det är fullt rimligt, tycker vi socialdemokrater.

Herr talman! Jag vill läsa ur ett öppet brev som Eva Sjögren på Arbetsförmedlingen skrev innan vi gjorde de här förändringarna och tog bort hittepåjobben.

De sjukskrivna uppmanas att söka nytt, lättare arbete efter att ha varit så sjuka att det påverkar deras förmåga att återgå till ett tidigare arbete. Många är de som uppmanas att gå till Arbetsförmedlingen, till och med under påfrestande läkarbehandlingar. Men Arbetsförmedlingen kan inte ge nya jobb till dem som inte längre klarar av sina arbeten på grund av sjukdom. Det händer ofta att Försäkringskassan uppmanar sjukskrivna att kontakta Arbetsförmedlingen för att få enklare jobb, men de finns inte.

Herr talman! Vi kan inte gå tillbaka till den ordning som rådde när Kristersson och Reinfeldt slaktat sjukförsäkringen och infört hittepåjobben. Vi måste ha kvar angiven yrkesgrupp eller på annat sätt säkerställa att det, om man nekas sjukpenning för att man anses ha arbetsförmåga, är tydligt vilken typ av förmåga det handlar om och vilken typ av jobb man då ska ha.

Av denna anledning tillsatte vi utredningen, som statsrådets regering har ändrat. Man har även bytt utredare, och det har varit tydligt vilka intentioner man har med utredningen. Jag vill med anledning av denna utrednings förslag fråga statsrådet om hon avser att göra några förändringar i regelverket om angiven yrkesgrupp.

Anf. 53 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Ingen människa vill ju vara sjuk, och just därför är det så viktigt att skapa trygghet för dem som är sjuka men också ge stöd som hjälper och möjliggör en återgång till arbete. Om man är för sjuk för att arbeta ska man vara sjukskriven.

Den fråga jag ofta ställer mig är hur vi på bästa möjliga sätt kan tillvarata människors förmåga så att de inte göms eller glöms i statistiken. Vi kan blicka tillbaka till hur det var tidigare. Vi minns tydligt hur den socialdemokratiska regeringen före Reinfeldt regeringen sjukpensionerade människor på löpande band så att de hamnade i ett livslångt utanförskap. Så vill vi definitivt inte att sjukförsäkringen ska fungera. Vi ska inte gömma och glömma människor i statistik, utan vi ska se till att sjuka blir friska och återfår sin arbetsförmåga.

Människor som har sjukskrivits behöver mötas av ansträngningar från hela samhället för att bli friska igen och återfå sin arbetsförmåga. Många har ett ansvar i detta; jag har varit inne på det flera gånger i denna talarstol. Det handlar om arbetsgivaren, hälso- och sjukvården och de statliga myndigheterna, och det

handlar också om individen. Det är för mig detta som är kärnan i sjukförsäkringen.

För att åstadkomma detta är det viktigt att sjukförsäkringen baseras på forskning och bästa tillgängliga kunskap om vad som är lämpligt för att människor som är sjukskrivna ska få en trygg ersättning, samtidigt som detta inte leder till ett långvarigt utanförskap.

Det har gjorts många stora förändringar i sjukförsäkringen de senaste åren. Att utvärdera dessa reformer är helt nödvändigt för att öka förståelsen för hur det fungerar och se om reformerna uppnått sina syften. Inte ens ledamoten kan ju, herr talman, vara nöjd med att vi nu ser att sjukskrivningarna biter sig fast och blir fler och dessutom längre. Då behöver vi vidta åtgärder så att de sjuka blir friska och fler återfår sin arbetsförmåga.

Nu ska utredningen ut på remiss. Jag tog emot de här förslagen förra veckan, och jag ser verkligen fram emot att se vad remissinstanserna lämnar för svar och synpunkter. Därefter får vi helt enkelt se om det är lämpligt att gå vidare med några delar i utredningens förslag. Men det rör sig om just utredningens, inte regeringens, förslag, och vi får se om vi väljer att gå vidare och i så fall med vad.

Anf. 54 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Statsrådet har i alla fall rätt i en sak: Vi är överens om att alla människors arbetsförmåga ska tas till vara och att alla människor behöver kommer tillbaka i jobb så fort detta är möjligt. Sedan tror jag dock att vi skiljer oss åt väsentligt när det gäller vår syn på vad den utredning som har presenterats visar.

Efter att ha lyssnat på statsrådet känner jag mig nödgad att påminna om citatet av Mark Twain: Det finns lögn, förbannad lögn och statistik. Det är klart att sjukskrivningarna blev längre när vi möjliggjorde för människor att ha sjukpenning till dess att man blivit frisk och färdig med sin rehabilitering.

Det som skiljer oss socialdemokrater från statsrådets parti och regering är att vi menar att för att människor ska kunna bli friska och återgå till arbete så fort som möjligt måste man sätta in insatser tidigt i sjukfallet, helst innan det ens har uppträtt, och förebygga ohälsa i stället för att ta bort människors ersättning för att de inte har blivit friska fort nog. Vi vet att människor inte blir friska av att göras fattiga.

Herr talman! Av statsrådets resonemang följer att ju kortare tidsgränser och ju lägre ersättningsnivå man har, desto friskare blir människor. Då är ju det mest effektiva att ta bort sjukförsäkringen helt. Hopps! Ohälsotalet blev noll. Har människor då blivit friskare? Nej, givetvis inte.

Vi behöver ha ett system som både ger stöd med rehabilitering och insatser och ställer krav på arbetsgivaren att vidta åtgärder så att människor kan återfå arbetsförmågan och komma tillbaka i jobb så fort som möjligt – inte ett system som drar in deras inkomst för att de är sjuka för länge. Säg det till den som är utbränd eller genomgår en lång cancerbehandling! Alla som

kan arbeta ska arbeta, men man måste också få tid att rehabiliteras så länge som det är nödvändigt.

Herr talman! När den SD-styrda regeringen tillträdde beslutade Anna Tenje och hennes kollegor att ändra utredningens uppdrag genom tilläggsdirektiv. Man avsatte utredaren Robert Sjunnebo som den socialdemokratiska ledda regeringen hade tillsatt och anlitade i stället en professor i statistik och en nationalekonom för att utvärdera förändringarna i sjukförsäkringen. Det säger allt om den här regeringens intentioner med sjukförsäkringen.

Vilken är statsrådets egen uppfattning? Man kan hänvisa till beredning, men statsrådet valde de facto att hålla en presskonferens när hon tog emot utredningens förslag. Regeringen har valt att gå vidare med dessa förslag och skickar dem på remiss. Jag och många andra som följer denna debatt vill nu veta. Finns det något förslag i denna utredning som statsrådet *inte* tänker gå vidare med?

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 14 (forts.) Svar på interpellation 2023/24:568 om regelverket för angiven yrkesgrupp

Anf. 55 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Syftet med sjukförsäkringen är som sagt att ge ersättning för inkomstbortfall vid sjukdom och rehabilitering. Människor ska känna sig trygga med att det finns en sjukförsäkring som ger ekonomisk ersättning när de blir sjuka och inte kan arbeta.

Samtidigt är det viktigt för regeringen att regelverket inte bidrar till olika inläsningseffekter. Det blir därför också viktigt att hitta incitament och rätt stöd för individerna och andra berörda aktörer att snabbt komma tillbaka till arbetet igen.

Under de senaste åren har alltså sjukfallen blivit fler och längre. Vi behöver veta vad utvecklingens konsekvenser är och vilka eventuella förslag som kan förbättra situationen för dem som i dag är sjuka och inte har den arbetsförmåga de tidigare har haft.

Utredaren har nu redovisat sina analyser och slutsatser. Jag tog emot utredningen för några dagar sedan. Där analyseras alltså de förändringar som har skett i sjukförsäkringen under de senaste åren. Utredaren har också lämnat ett antal förslag som bygger på analysresultaten. Det är ett gediget underlag som har

presenterats och som både förtjänar och kommer att få tid att analyseras vidare.

Förslagen kommer nu att gå ut på remiss, och det är då även angeläget att få in kloka synpunkter och inspel från de olika expertorganisationer som nu kommer att få möjlighet att svara på de förslag som har lagts fram i utredningen. Frågan om vilka förändringar som eventuellt kan bli aktuella framöver är alldeles för tidigt väckt. Vi har en god ordning i Sverige att väl genomarbetade utredningar följs upp av remissrundor för att vi ska få ett så gediget och bra underlag för beslut som möjligt. Jag tänker inte föregripa detta viktiga arbete med att i dag tala om lösryckta delar av utredningens förslag. Det är också viktigt att påpeka att det just är utredningens förslag, inte regeringens förslag.

Anf. 56 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag kan förstå att statsrådet inte vill föregripa beredningsarbetet och remissrundan, men min fråga till statsrådet innan vi bröt för gruppmöte var ju om det var något av förslagen från utredningen som statsrådet redan nu kunde säga att hon inte är beredd att gå vidare med. Statsrådet har förmodligen en uppfattning om vad som är bra och mindre bra förändringar av sjukförsäkringen.

Vi socialdemokrater är tydliga: Alla människor som har en arbetsförmåga ska arbeta, och vi ska göra allt vad vi kan för att människor som är sjuka ska återfå sin arbetsförmåga så fort som möjligt. Men vår lösning är inte att ta bort människors försörjning. Att göra människor fattiga tror vi inte gör dem friskare. Vår lösning är att sätta in insatser, stöd, hjälp och rehabilitering tidigt, så att man kan bli frisk och börja arbeta igen.

Fru talman! Vi känner ju till att det parti som statsrådet representerar, Moderaterna, och det största samarbetspartiet i regeringsunderlaget, Sverigedemokraterna, gick till val med helt olika budskap om sjukförsäkringen. Jag misstänker därför att det är förhandlingar och beredningar med Sverigedemokraterna som är anledningen till att statsrådet i dag inte vill ge några besked. Men om jag har fel får statsrådet gärna rätta mig.

För alla de sjukskrivna människor som nu är oroliga för att hittepåjobben ska återinföras och att de ska nekas sjukpenning och bli hänvisade till Arbetsförmedlingen i stället frågar jag nu en sista gång i dag: Kommer statsrådet att bidra till att förändra regelverket så att hittepåjobben återinförs?

Anf. 57 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Tack, Åsa Eriksson, för den här interpellationsdebatten! Jag förstår att det är många som är nyfikna och följer vad som händer med utredningen om sjukförsäkringen i förändring. Jag välkomnar detta stora intresse eftersom frågan om sjukskrivningar och det utanförskap som breder ut sig är så viktig.

Vi vet att långa perioder i sjukskrivning och ofta också i ett utanförskap med stor ohälsa riskerar att

bidra till att vägen tillbaka till arbete blir lång. Just därför är det särskilt viktigt med tidiga insatser.

Man har ett stort ansvar från arbetsgivarens sida, och man har ett stort ansvar från det offentliga sida när det gäller hälso- och sjukvården och statliga myndigheter som försäkringskassa och arbetsförmedling, som ju ofta är involverade i detta. Man har också ett stort ansvar från individens sida. Här gäller det verkligen att man så tidigt som möjligt, och helst redan innan en sjukskrivning kan bli aktuell, kan jobba förebyggande.

Precis som jag varit inne på förut är detta viktiga frågor. Vi har nu fått ta del av ett stort och gediget kunskapsmaterial. Vi kommer att skicka ut frågorna på remiss. Jag ser verkligen fram emot utlåtanden från experter och från de många kommuner som kommer att få möjlighet att yttra sig över förslagen. Sammantaget ska vi sedan hitta lösningar för att fler människor som i dag är sjuka ska bli friska och att fler ska kunna återfå sin arbetsförmåga.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2023/24:602 om läkarintygets betydelse i sjukpenningärenden

Anf. 58 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Åsa Eriksson har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta med anledning av förslagen i utredningen om läkarintygets betydelse i sjukpenningärenden.

Ett syfte med Utredningen om läkarintygets betydelse i sjukpenningärenden (S 2022:06) var att utreda om sjukskrivande läkares bedömning av arbetsförmångans nedsättning behöver ges större tyngd i sjukpenningärenden.

Läkarintyget och läkarens bedömning har stor betydelse för Försäkringskassans utredning och bedömning av sjukpenningärenden. Omotiverade sjukskrivningar innebär stora samhällskostnader och har negativa konsekvenser för den enskilde. Samtidigt ska människor som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom få sjukpenning och ges stöd att återgå i arbete. Därför är det mycket viktigt både för den enskilde och för samhället i stort att hälso- och sjukvårdens och Försäkringskassans arbete med sjukskrivning utförs med hög kvalitet, och i det arbetet är läkarintyget en central del.

Utredningens betänkande *Rätt förutsättningar för sjukskrivning* (SOU 2023:48) har nyligen remissbehandlats. Utredaren valde att inte lämna några skarpa författningsförslag i sitt betänkande. Därför finns det inte heller några sådana att ta ställning till. Remissutfallet analyseras för närvarande inom Regeringskansliet och hos mig på Socialdepartementet. Jag ser verkligen fram emot att se sammanställningen av de synpunkter som har kommit in.

Anf. 59 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Vi är helt överens, statsrådet, om hur viktigt det är att ha en trygg och rättssäker sjukförsäkring. Vi vet båda att läkarintyget är väldigt viktigt, precis som statsrådet klargjorde i sitt svar. Det är viktigt för individen, det är viktigt för Försäkringskassan och det är viktigt för arbetsgivaren för att man ska kunna bedöma arbetsförmåga och för att man ska kunna vidta rätt åtgärder så att alla som kan arbeta också så fort som möjligt arbetar.

För att tydliggöra det hela kan jag säga att läkarintyget har flera olika syften. Det ska styrka individens rätt till sjuklön och vara ett beslutsunderlag för arbetsgivaren vid bedömning av om arbetstagaren har rätt till sjuklön i början av sjukfallet. Det styrker individens rätt att vara frånvarande från arbetet och visar vilka arbetsuppgifter man inte kan utföra när man har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom. Men det kan också vara en vägledning för arbetsgivaren i fråga om det går att anpassa arbetsuppgifter så att personen i fråga kan fortsätta arbeta, men med annat, trots att man har nedsatt arbetsförmåga – det är viktigt. Läkarintyget ger givetvis också Försäkringskassan underlag för dess bedömningar.

Fru talman! Jag tror att vi alla har hört människor vittna om sina besvär och sin nedsatta arbetsförmåga och om att detta vållar både sjukskrivande läkare och Försäkringskassan stora besvär. Det läggs mängder med timmar på att bolla intyg fram och tillbaka. Läkare är osäkra på hur de ska utforma intygen och på vilka rutor som ska kryssas i trots att det har gjorts ansträngningar för att förenkla.

Vi välkomnar att det tillsattes en utredning som såg över detta. Vi välkomnar också förslagen. För vår del tycker vi att det är lite konstigt. Precis som statsrådet säger behövs det inte några författningsändringar. Det borde kunna gå ganska snabbt att genomföra förslagen, men ändå har vi inte hört något från regeringen. Det var därför, fru talman, som jag skrev denna interpellation.

Tusentals sjukskrivna och större delen av läkarkåren väntar faktiskt på att det ska ske förändringar så att saker och ting blir enklare. Jag undrar: När kan alla sjukskrivna och alla sjukskrivande läkare se fram emot att de föreslagna ändringarna genomförs?

Anf. 60 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! För mig är det viktigast att sjukförsäringen ska ge ersättning för inkomstbortfall vid sjukdom och rehabilitering. Människor ska känna sig trygga med att det finns en sjukförsäkring som ger ekonomisk ersättning när de blir sjuka och inte kan arbeta. Det råder det inget tvivel om, och där tror jag att vi är väldigt överens.

Utredningen om läkarintygets betydelse i sjukpenningärenden tillsattes av den förra regeringen. Den regering som är nu delar definitivt uppfattningen att läkarintygets betydelse i sjukpenningärenden behövde analyseras.

I de allra flesta fall är det ganska enkelt. Den som har blivit sjuk och är förhindrad att utföra sitt arbete blir sjukskriven med sjukpenning. Men i lagen finns det en rad olika villkor som ska vara uppfyllda för att en person ska ha rätt till sjukpenning. Ett grundläggande villkor är att arbetsförmågan ska vara nedsatt med minst en fjärdedel på grund av sjukdom. Det räcker alltså inte att en person är sjuk för att den personen ska ha rätt till sjukpenning. Arbetsförmågan måste vara nedsatt på grund av sjukdomen. Det är alltså den nedsatta arbetsförmågan som är central i bedömningen. Så har det varit ända sedan sjukpenningen infördes i Sverige.

I den prövningen spelar sjukintyget en central roll. I sjukvården finns det experter och specialister i läkarkåren som utifrån bästa möjliga empiri och forskningsläge ska ställa diagnos och genom vård behandla patienter med målet att de ska bli friska.

Utredningen om läkarintygets betydelse i sjukpenningärenden leddes av den särskilda utredaren Marina Tuutma, som är specialist i allmänmedicin, ordförande i Svenska Distriktsläkarföreningen och andre vice ordförande i Sveriges läkarförbund. Hon har bedömt att det inte är aktuellt att vidta åtgärder för att ge läkarens bedömning av arbetsförmågans nedsättning ännu mer tyngd i sjukpenningärenden. Men hon har lagt fram en rad andra förslag. Det är precis de förslagen som har varit ute på remissrunda, som avslutades i februari. Sammanställningen av den pågår nu i Regeringskansliet.

Anf. 61 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag ingick i den parlamentariska referensgruppen till utredningen, tillsammans med företrädare för alla andra partier i riksdagen. Jag tror att alla delade uppfattningen att det just inte var någon politik i de förslag som utredaren lade fram. Vi – eller i alla fall jag – trodde nog att detta var saker som ganska snabbt skulle kunna genomföras för att spara tid och pengar och för att påskynda återgång i arbete för de sjukskrivna.

Jag väljer att formulera frågan så här denna gång: Vilka av förslagen från utredaren anser statsrådet är mest brådskande att genomföra?

Anf. 62 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Vi har en ganska väl fungerande ordning i Sverige. Vi har en särskild utredare som får ett uppdrag med vissa kriterier. Ibland ska utredaren lämna författningsförslag, och ibland ska utredaren inte göra det. I vissa fall står det utredaren fritt att göra än det ena, än det andra. I detta fall har utredaren valt att inte lämna några författningsförslag. Därmed är det inte sagt att utredaren inte lämnar andra förslag.

När vi har tagit emot förslagen är det i Sverige brukligt att vi skickar ut dem på en remissrunda och att olika remissinstanser – det är experter, och det brukar vanligtvis också vara kommuner – får möjlighet att tycka till om förslagen. Detta görs för att man ska hamna rätt. Det är det som är det fina med en

beredning, som vi gör i Sverige. Det är viktigt att det har beretts på ett gediget sätt när vi stiftar lag eller gör större förändringar som berör väldigt många människor, vilket detta skulle göra.

Detta kan man ha synpunkter på. Jag har ofta synpunkter på att statens kvarnar mal ganska långsamt. Men nu valde vi att skicka ut förslagen på remiss. Vi tyckte att de verkligen förtjänade det. Vi ville ta del av remissynpunkter och andra bedömningar som kan tänkas komma fram. Remisstiden tog slut i februari, och sammanställningen av de olika förslagen pågår just nu.

Jag ser verkligen fram emot att ta del av synpunkterna. Precis som ledamoten är inne på tror jag, utifrån det jag har sett, inte att det är politik eller känsliga frågor i detta. Det här syftar helt enkelt till att förbättra situationen för dem som i dag är sjuka. Det handlar om att de ska kunna bli friska, men det handlar också om att man ska kunna göra rättssäkra och bra bedömningar utifrån både läkarens perspektiv och Försäkringskassans perspektiv. Det kan då gynna både den enskilde och samhället i stort.

Men innan jag har sett remissammanställningen och tittat närmare på dessa frågor tänker jag inte lämna några besked kring vilken fråga som är viktigast eller vilken fråga jag tänker gå fram med först. Man får helt enkelt avvakta den sedvanliga beredningen.

Anf. 63 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Det är klart att vi alltid vill att saker och ting ska ske effektivt. Angelägna förändringar borde genomföras så fort det bara går. Jag tänker att det blir ännu mer angeläget att dessa förändringar sker snabbt om regeringen tänker gå vidare med förslagen från utredningen Sjukförsäkringen i förändring. Då blir det ännu viktigare att alla som blir sjukskrivna snabbt som attan får rätt läkarintyg, rätt stöd och rätt hjälp, så att de hinner återfå arbetsförmåga och få stöd och rehabilitering innan den moderatledda regeringen har återinfört stupstocken.

När kan vi förvänta oss att förslagen om läkarintygen genomförs?

Anf. 64 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag tackar återigen för en väldigt intressant debatt om en mycket viktig fråga som interpellanten väcker.

En väl fungerande sjukskrivningsprocess med fokus på ersättning för inkomstbortfall vid sjukdom och rehabilitering samt tydliga och rätt insatser ger trygghet, som har sagts i dagens debatt, och är mycket angeläget.

Remissbehandlingen av Marina Tuutmas betänkande blev, som sagt, nyligen klart. Remissvaren analyseras för närvarande i Regeringskansliet. Jag ämnar återkomma så fort jag kan i den här frågan. Jag ser ingen anledning att dröja eller vila på hanen om vi landar i att göra några förändringar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2023/24:605 om inflationens effekt på sjuk- och aktivitetsersättningen

Anf. 65 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jessica Rodén har frågat mig om jag kommer att ta initiativ till att förändra indexeringen av sjuk- och aktivitetsersättningen för att säkerställa att ersättningarna behåller sitt värde över tid. Jessica Rodén har också frågat mig vilka andra åtgärder som jag avser att vidta inom mitt ansvarsområde för att personer som har sjuk- och aktivitetsersättning inte ska få sänkt levnadsstandard.

Sjukersättning och aktivitetsersättning räknas årligen upp med prisbasbeloppet, som följer prisnivån enligt konsumentprisindex. Det är en lämplig ordning att sjukersättningen och aktivitetsersättningen räknas upp i enlighet med gällande rätt. Det innebär att de värdesäkras med prisbasbeloppet för att kompensera för ökade kostnader.

Jessica Rodén uppmärksammar hur ett nytt prisbasbeloppets reala värde hinner förändras under den tid som går innan den höjda ersättningen börjar gälla. För regeringen är utgångspunkten följande: Just eftersom den köpkraft som ett visst belopp ger minskar fortare under perioder med hög inflation är prisstabilitet centralt. Det gäller inte minst för personer med sjuk- eller aktivitetsersättning. Regeringen tar ansvar genom att bedriva en återhållsam finanspolitik i detta något tuffa läge. En alltför expansiv finanspolitik riskerar att skapa ett sämre ekonomiskt läge för Sverige, med högre inflation under längre tid och ytterligare försämring av hushållens köpkraft.

Samtidigt vidtar regeringen åtgärder för att stötta hushåll som drabbas särskilt hårt av prisökningarna. En sådan åtgärd är förlängningen av det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer inom bostadsbidraget till och med juni 2024. Ett förslag i vårändringsbudgeten om ytterligare förlängning av tilläggsbidraget fram till årsskiftet har nyligen remissbehandlats.

Anf. 66 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Mot bakgrund av det passiva svar som jag har fått från socialförsäkringsministern önskar jag ställa en direkt fråga: Betyder svaret att statsrådet finner det acceptabelt att individer med kroniska sjukdomar eller funktionsnedsättningar förväntas försörja sig på en nettoinkomst av ungefär 11 000 kronor i månaden? Ett enkelt ja eller nej!

Anf. 67 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Som jag inledde med att säga räknas sjuk- och aktivitetsersättningen årligen upp med prisbasbeloppet. På det sättet kompenseras den som får sjuk- och aktivitetsersättning just för prisökningen. Jag nämnde även att regeringen vidtar åtgärder för att stötta de hushåll som drabbas särskilt hårt av prisökningarna.

Det tillfälliga tilläggsbidraget inom bostadsbidraget föreslås ju förlängas ytterligare fram till årsskiftet,

efter att ha förlängts fram till juni. Det är ett förslag som nyligen har remissbehandlats.

Inflationen slår hårt mot hela samhället och framför allt mot de hushåll som har det allra tuffast. Genom att ha bedrivit en återhållsam finanspolitik har regeringen tillsammans med parterna tagit ett stort ansvar för att trycka tillbaka inflationen.

Vi ser nu positiva effekter av den politik som vi har bedrivit. Inflationen har nu gått ned och har inte gett alltför stora negativa effekter på ekonomin. Det är bra, och det är sannolikt det enskilt viktigaste för just hushåll som har en särskilt tuff ekonomi och en tuff situation.

Om ledamotens vänner här i riksdagen, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, och Socialdemokraterna i stället hade fått bilda regering skulle en expansiv budget och ett expansivt lånande snarare ha drivit på inflationen. Det hade sannolikt lett fram till en inflation som hade legat på en betydligt högre nivå och under en betydligt längre tid. Det hade successivt gröpt ur hushållens ekonomi, framför allt för dem som har det allra tuffast och inte minst de som går på sjuk- och aktivitetsersättning.

Tack och lov ser vi att vi tack vare en ansvarsfull regering med Elisabeth Svantesson i spetsen, som har fört en återhållsam finanspolitik men satsat resurser där de allra mest behövs, nu pressar tillbaka inflationen. Det kommer att ha störst effekt för de hushåll som är särskilt utsatta.

Anf. 68 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! I ekonomiskt kärva tider drabbas personer med låga inkomster extra hårt. Det är en kärnfråga för rättvisan och solidariteten i vårt samhälle att de mest utsatta inte lämnas bakom när ekonomin skakar.

När priserna stiger och ersättningarnas värde eroderar står regeringen inför ett tydligt val: Antingen agerar man för solidaritet och rättvisa eller accepterar bara en tyst, ökande ekonomisk ojämlikhet.

Det är tydligt, fru talman, att den nuvarande ordningen, där ersättningarna justeras utifrån prisbasbeloppet, inte kompenserar för de ökade levnadskostnader som våra medborgare står inför. För varje procent som ersättningen förlorar i värde skärps klyftan mellan liv och överlevnad. Därför kräver situationen så mycket mer än en återhållsam finanspolitik. Det krävs beslutsamma och snabba åtgärder för att höja och justera ersättningarna så att de speglar de faktiska levnadskostnaderna.

Jag tycker att det är märkligt, fru talman, att när det gäller att ge stöd till oss med höga inkomster finns det handlingskraft. Man inför till och med en straffbeskattning för sjuka och funktionsnedsatta. Men när det gäller att förändra indexeringen av sjuk- och aktivitetsersättningen finns det många bortförklaringar, som att det skulle driva på inflationen.

Jag vill därför återanvända en fråga som jag ställde till statsrådet i december. Jag vill be statsrådet att förklara varför satsningar på sjuk- och aktivitetsersättning

skulle vara inflationsdrivande medan skattesänkningar för höginkomsttagare inte är det.

(Applåder)

Anf. 69 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Som ledamoten säger har vi haft den här debatten och diskussionen tidigare, och egentligen har inte så mycket förändrats sedan dess.

Jag konstaterar att den höga inflationen med all önskvärd tydlighet visar på vikten av att sjuk- och aktivitetsersättningen är knuten till prisbasbeloppet och varför den också bör vara det fortsättningsvis, givet att den följer prisnivån enligt konsumentprisindex.

Hade det de senaste åren varit så som ledamoten Jessica Rodén och Socialdemokraterna tycks förespråka och ersättningen hade följt ett annat index i stället hade ju den som får sjuk- och aktivitetsersättning inte alls fått den uppräknings som vi har sett de senaste åren, givet den höga inflationen.

För 2023 höjdes sjuk- och aktivitetsersättningen med 8,7 procent och för 2024 med 9,14 procent. Vi kan konstatera att om vi hade haft det på det vis som Jessica Rodén tycks förespråka hade man fått en uppräknings med omkring 3 procent vartdera året, och då hade inflationen verkligen påverkat och gröpt ur dessa hushålls ekonomi rejält. Det är tydligt att det är väldigt bra att ersättningen följer rätt index, just för att en hög inflation slår allra hårdast mot de hushåll som har det allra tuffast. Just därför har det varit regeringens främsta prioritet att bekämpa inflationen så att hushållen slipper se sina plånböcker gräpas ur.

Av den anledningen blir det väldigt svårt att få ihop ledamotens oro för höga matpriser under påverkan av inflation med det faktum att hon vill se en indexering som hade gjort att de som i dag erhåller sjuk- och aktivitetsersättning de facto hade fått väldigt mycket mindre pengar.

Nu får de tre gånger mer än de som har fått en löneökning. Ser man till inkomstpensionen handlar det om en uppräknings om 3 procent ena året och 1 procent det andra året. Det här har alltså stor betydelse, och om man verkligen vill värna de här grupperna skulle man, med facit i hand, de här åren snarare förespråka prisbasindex.

Anf. 70 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Jag tänker att vi inte får glömma att vi pratar om en ersättning som efter skatt ligger på ungefär 11 000 kronor i månaden. Var fjärde person med en funktionsnedsättning har en låg ekonomisk standard, och enligt FUB är det just nivåerna i sjuk- och aktivitetsersättningen som är den främsta orsaken till fattigdom hos personer med intellektuell funktionsnedsättning. I årets rapport *Fångad i fattigdom* skriver FUB att en person med sjuk- och aktivitetsersättning kan gå back med cirka 1 300 kronor i månaden.

I mitt yrke har jag träffat många individer med olika funktionsnedsättningar men också med fantastiska anhöriga. Det är människor med drömmar och livsglädje men också med en stor stress och oro, fru

talman. Anhöriga frågar vem som ska ta hand om eller försörja deras barn när de själva har dött. Det är en fruktansvärd utveckling vi ser när människor känner denna enorma stress och rädsla inför den framtid som deras barn ska gå till mötes när de själva inte finns kvar och kan stötta ekonomiskt. Jag tror att vi är överens om att det är fruktansvärt.

Fru talman! Statsrådets resonemang här i kammaren tycker jag tyder på en passiv hållning till en av de mest brännande frågorna i vårt välfärdssystem när hon hänvisar till ”en lämplig ordning” och ignorerar alla de verkliga konsekvenserna av en indexering som inte hänger med i den faktiska kostnadsutvecklingen. Jag hoppas att vi framöver kan enas om och också jobba för att stärka den ekonomiska tryggheten för de människor som har just sjuk- och aktivitetsersättning.

Jag vill tacka statsrådet för debatten.

Anf. 71 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Även jag vill tacka interpellanten för en bra och viktig interpellation och en bra debatt. Hur vi bäst bekämpar inflationen och prissäkrar ersättningsarna till dem som är sjuka är viktiga frågor som förtjänar att diskuteras och debatteras. Vi har gjort det förr, och vi kommer säkert att göra det fler gånger.

Jag kan bara konstatera att jag både för Sveriges del och för dem som uppbär sjuk- och aktivitetsersättning är väldigt glad över att vi har en moderatledd regering som har lotsat Sverige genom svåra år med rekordhög inflation. Det är svårt att ens tänka sig alternativet – en ansvarslös regering som hade spätt på, lånat pengar och dragit på ytterligare. Då hade vi fått en betydligt högre inflation som dessutom hade varat ännu längre, och det om något hade varit förödande för särskilt utsatta hushåll med låga inkomster.

Det hade också varit förödande om vi hade förändrat den här ersättningen sedan tidigare och ändrat indexuppräknningen. Personer som har sjuk- och aktivitetsersättning har inte någon hög ersättning – det kan jag definitivt skriva under på – och de hade då fått en uppräknning med 3 procent samtidigt som inflationen ökade och matpriserna höjdes med betydligt mer.

De här särskilt tuffa och svåra åren har man nu fått en uppräknning på 8,7 respektive 9,14 procent. Nu ser vi att inflationen viker nedåt, och vi går mot betydligt ljusare tider. Det är bra, och det är tack vare ett hårt arbete med att bekämpa inflationen som den här regeringen har prioriterat.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2023/24:536 om universitetsstatus för Södertörns högskola

Anf. 72 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Ingela Nylund Watz har frågat mig om jag avser att lämna ett uppdrag till UKÄ att göra en bedömning av Södertörns högskola enligt de

övergripande kvalitetsaspekter som ska beaktas inom ramen för de utbildnings- och forskningspolitiska skälen vid beslut om benämningen universitet och om jag anser att Södertörns högskola bör ges status som universitet.

Jag vill inleda med att upprepa det jag har framfört i tidigare sammanhang, nämligen att jag välkomnar debatt om högre utbildning och forskning och att kunskap och kompetens är avgörande för att Sverige ska vara en konkurrenskraftig kunskapsnation.

Södertörns högskola spelar en viktig roll för högre utbildning och forskning i södra delen av Stockholmsregionen men även för kompetensförsörjningen i resten av landet. Inte minst har högskolan en mycket viktig roll i regeringens mål att bekämpa gängkriminaliteten genom att utbilda framtidens poliser. Högskolan har också ett unikt uppdrag att bedriva utbildning och forskning med anknytning till Östersjön och Östeuropa. Jag håller med Ingela Nylund Watz om att detta är särskilt viktigt i nuläget med anledning av Rysslands brutala invasion av Ukraina.

Regeringens långsiktiga politik utgår från att stärka Sverige som ett konkurrenskraftigt utbildnings- och forskningsland. Regeringens mål är att utbildning och forskning vid universitet och högskolor ska hålla internationellt sett hög kvalitet och bedrivs effektivt. Den akademiska friheten ska främjas och värnas, och det ska finnas goda förutsättningar att nyttiggöra forskningsresultat. För att Sverige fortsatt ska kunna utvecklas som kunskapsnation behöver vi göra kloka och långsiktiga satsningar som stärker kvaliteten i utbildning och forskning vid våra universitet och högskolor.

Som ett led i detta har UKÄ fått i uppdrag att ytterligare stärka kvalitet och främja excellens i det nationella kvalitetssäkringssystemet. Kvalitet är även en central aspekt i den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen, som har inriktningen excellens, internationalisering och innovation. Propositionen planeras presenteras under slutet av 2024.

Det är regeringen som beslutar om benämningen universitet. Sådana beslut ska fattas efter en sammanvägd bedömning. Det är också avgörande att beslut om att omvandla högskolor till universitet innebär långsiktiga överväganden och stabila statsfinansiella förutsättningar. Därtill måste det givetvis finnas starka utbildnings- och forskningspolitiska skäl.

Sedan 2009 har högskolor möjlighet att ansöka om examenstillstånd på forskarnivå inom ett visst område. Detta skapar möjligheter för högskolor att profilera sig och att stärka forskningen inom ett visst område. Det är positivt att Södertörns högskola har utnyttjat denna möjlighet att utveckla sin verksamhet. Regeringen har inte för avsikt att inleda någon process att utse fler universitet under nuvarande mandatperiod.

Anf. 73 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för det mycket tydliga svaret: Nej och nej. Den här regeringen tänker inte påbörja en process för att utse fler universitet

under mandatperioden. Det var precis som jag anade, och jag är inte ett dugg förvånad.

Fru talman! Statsrådet var tydlig i sitt svar, och när man läser en debattartikel från statsrådet i Svenska Dagbladet den 14 mars i år blir själva motivet ännu tydligare. Där säger statsrådet i praktiken att de forskande lite nyare högskolorna och universiteten bidrar till att sänka Sverige som forskningsnation genom att forskningsresurser smetas ut på dem. Det var emellertid inte precis vad statsrådet gav uttryck för bara ett år tidigare, den 12 april 2023, vid ett besök på Örebro universitet, ett ungt universitet som bedriver spännande forskning. Där sa han att Örebro universitet är en framgångssaga och något man kan känna sig väldigt stolt över. Jag återkommer till detta senare i debatten.

Fru talman! Nästa år, 2025, är det 30 år sedan riksdagen beslutade om att starta Södertörns högskola. Det skedde året efter med ett intag av tusen studenter. Det var en lång tids utredning som föranledde beslutet. Dåtidens riksdagspolitiker insåg mycket förtjänstfullt att södra delen av Stockholmsregionen var underförsörjd med högre utbildning. Övergången till högre studier var låg, arbetslösheten var hög och segregationsproblemen i Stockholmsregionen tenderade att bli större och större. Uppdraget till högskolan var att bygga upp en universitetsstruktur för högre utbildning och forskning. Självt följde jag detta mycket noggrant, inte minst under min tid som landstingsråd i Stockholm, och jag bidrog också med en hel del resurser från landstinget för att göra detta möjligt.

I dag är Södertörns högskola ett stabilt lärosäte med 13 000 studenter. Det finns ett brett utbud av utbildningar, och andelen forskning är betydande. Högskolan bidrar starkt till den akademiska utbildningsnivån i Stockholmsregionen och har, som statsrådet noterade, tillstånd att utfärda doktorsexamina. Jag noterar också att statsrådet uppskattar högskolans utbildning och forskning i Östersjö- och Östeuropafrågor. Det är ett perspektiv där vi är ense om att forskningen och utbildningen blir allt viktigare i takt med det som sker i vårt geografiska närområde.

Fru talman! SD-regeringen har alltså inte tänkt pröva frågan om att ge fler lärosäten universitetsstatus under den här mandatperioden. Det är lätt att förstå utifrån Liberalernas egen grundhållning till högre utbildning, men det blir ännu mer begripligt när man tar del av regeringsunderlagets största parti, Sverigedemokraterna, som dessutom vill återta universitetsstatusen från några av de nya yngre universiteten.

Fru talman! Mot bakgrund av att statsrådet anser att staten smetat ut forskningsresurserna på för många lärosäten ska det bli mycket spännande att ta del av den kommande forskningspropositionen. Jag är inte den enda som är intresserad. Det finns nog många lärosäten, till exempel Örebro universitet, Mälardalens universitet, Malmö universitet och Blekinge Tekniska Högskola, som med viss vanda ser fram emot regeringens besked.

Min fråga i dag blir dock: Anser statsrådet att alla dörrar ska stängas för all framtid för de lärosäten som

eftersträvar universitetsstatus, bland annat Södertörns högskola?

Anf. 74 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag tackar Ingela Nylund Watz för denna möjlighet att diskutera Södertörns högskolas framtida status, inte minst högskolans betydelse inte bara för Stockholmsregionen utan också för hela Sverige och för Östersjöregionen. Jag tackar också statsrådet för svaret.

Fru talman! Sedan 1996 har Södertörns högskola vuxit till en värdefull kraft i Stockholmsregionens utbildningslandskap och blivit en brobyggare mellan samhällsutveckling, utbildning och forskning. Sedan starten har Södertörns högskola utvecklats med en stark grund i humaniora och samhällsvetenskap och anpassat sig efter samhällets skiftande behov. Högskolans särpräglade inriktning mot Östersjö- och Östeuropaperspektivet tillsammans med ambitionen att adressera direkt relevanta samhällsutmaningar har stärkt högskolans position som en betydande kunskapskälla.

Fru talman! Dessutom har högskolans djupa engagemang inom miljövetenskap och viktiga utbildningsprogram, såsom lärar- och polisutbildningar, vilket också statsrådet tog upp i sitt svar, förstärkt dess roll i samhällsbyggandet.

Forskningen med ett klart fokus på Östersjön och Östeuropa understryker högskolans status som en inflytelserik röst och en aktör i regionala diskussioner. Högskolans ovärderliga insatser för Östersjöregionen genom att bidra till forskning och debatt om säkerhet, klimatpåverkan, inkludering och regional utveckling understryker dess viktiga roll i att stärka stadskärnor och skydda Östersjön.

Genom högskolans arbete med breddad rekrytering och engagemang i regional utveckling, inte minst i de södra kommundelarna i Stockholm, spelar högskolan en avgörande roll i att främja tillgänglighet och inkludering inom högre utbildning. Att ge Södertörns högskola universitetsstatus handlar inte om att byta skylt vid ingången, utan det handlar om att officiellt erkänna och möjliggöra för en institution som redan fungerar som en högkvalitativ kunskaps- och innovationsmotor att vidga sina vyer, attrahera fler talanger nationellt och internationellt samt intensifiera sitt bidrag till samhällsutvecklingen, vilket man gör i dag. Att inte göra detta, mot bakgrund av högskolans bevisade kapacitet och bidrag, framstår inte bara som en förlorad möjlighet utan också som en brist på strategiskt tänkande inför framtiden, inte minst av SD-regeringen.

Med detta i åtanke, och i ljuset av utbildningsministerns svar, som både understryker högskolans betydelse och dess centrala roll i samhället, framstår det som oförklarligt att en uppgradering till universitetsstatus inte är på agendan under den nuvarande mandatperioden. Jag har svårt att förstå detta.

Fru talman! Genom att ge Södertörns högskola universitetsstatus tar regeringen ett avgörande steg mot att säkerställa att Stockholmsregionen fortsätter att vara en ledande kraft i Sverige och i Östersjöregionen. Jag

vill också understryka att Södertörns högskola i internationella jämförelser lever upp till kraven för universitetsstatus, vilket framgår av att högskolan sedan 2013 är medlem i European University Association. För det krävs att lärosätet bedriver forskning och har examens-tillstånd på högre nivåer.

Det finns mycket som talar för att Södertörns högskola ska bli universitet. Jag vill också passa på att fråga utbildningsministern följande: Med tanke på Södertörns högskolas imponerande meritlista och dess outnyttjade potential som ett universitet, vad exakt är det som hindrar regeringen från att ge högskolan den status och de resurser som krävs för att fullt ut förverkliga dess potential för Stockholmsregionen, för Östersjön och inte minst för Sveriges framtid?

Anf. 75 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag tackar ledamöterna för deras engagemang i frågan. Det går inte att ta miste på det engagemang ni har för Stockholmsregionen och för Stockholm, vilket ni har gett uttryck för i era inlägg.

Precis som jag framförde i mitt svar spelar högskolorna generellt i Sverige och Södertörns högskola en viktig roll för den regionala kompetensförsörjningen. Det är angeläget att det finns utbildning på många orter, för att det på det sättet ska finnas en kompetensförsörjning av lärare, sjuksköterskor, socionomer och andra viktiga yrkeskompetenser. I fallet med Södertörn finns dessutom en koppling till polisutbildningen och insatser med koppling till välfärdens kärna, som rättsväsendet är en del av.

Fru talman! Jag tycker att också att debatten visar på faran när begreppet universitet blir politiserat och där man från lokalpolitiskt håll, med ett starkt lokalt eller regionalt intresse, driver frågan att en högskola ska bli universitet. Det är den ingången som ledamöterna har i debatten.

Som minister har jag, liksom regeringen, ett nationellt perspektiv – och alltså inte ett regionalpolitiskt perspektiv – på dessa frågor. Det handlar om hur Sverige också i framtiden ska vara ett land som utvecklar de senaste innovationerna. Hur ska Sverige vara ett land som också i framtiden får ta emot Nobelpris och inte bara dela ut dem?

Med den strategi som den tidigare socialdemokratiska regeringen har haft har man smetat ut resurserna genom att omvandla regionala högskolor till universitet. Regeringens uppfattning är att denna utveckling de senaste åren har skett på bekostnad av kvaliteten i systemet och att detta har inneburit att Sverige inte fullt ut lever upp till sin potential som forsknings- och kunskapsnation.

När man smetar ut resurserna gör man tvärtom vad Sveriges konkurrentländer gör. På det sättet har Sverige försvagats som kunskaps- och innovationsnation. Det är inte jag som påstår detta, utan flera internationella organisationer framför det i analyser av Sverige i förhållande till andra länder.

Från regeringens sida vill vi ha excellens, internationalisering och innovation som de tre ledorden för den kommande forskningspropositionen. En viktig utgångspunkt för vårt arbete är därför att värna högskolornas unika roll i systemet. Vi vill dock inte smeta ut resurserna utan i stället kraftsamla. Alla svenskar kommer att vinna på det.

Anf. 76 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för ytterligare synpunkter!

I sitt svar redogjorde statsrådet för sin grundsyn på forskning och utbildning. Vi som har följt statsrådet under en tid i politiken har klart för oss att det är just den hållning som statsrådet gav uttryck för bland annat i debattartikeln i Svenska Dagbladet som är vägläggande för honom.

Statsrådet sa också att det är viktigt med akademisk frihet, goda möjligheter att nyttiggöra forskningsresultat och hög kvalitet i ett internationellt perspektiv. Det är lätt att hålla med om, och det ska som sagt bli mycket intressant att se hur statsrådet kommer att konkretisera detta i den forsknings- och innovationsproposition som kommer senare i år.

Fru talman! Jag menar att Sverige är ett land som i första hand ska konkurrera med kompetens snarare än med låga löner. Vi socialdemokrater menar att fler i Sverige bör få möjlighet till högre studier. Vi tror att det gör Sverige starkare, och det är av detta skäl vi mycket kraftfullt har genomfört en utbyggnad av antalet utbildningsplatser på landets högre lärosäten och i annan utbildning. Vi menar dessutom att det är viktigt att den högre utbildningen är tillgänglig i hela landet och att samverkan mellan akademien och det omgivande samhället i landets regioner stärker Sveriges konkurrenskraft. Det tror jag att också statsrådet tycker.

Fru talman! Statsrådet sa att de regionala högskolorna spelar en roll för den regionala kompetensförsörjningen. Låt mig redovisa någonting av vad den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, Rufs, säger om detta.

I Rufs 2050 menar man att Stockholmsregionen kommer att få det allt svårare att klara kompetensförsörjningen av högskoleutbildade, bland annat i de yrken som statsrådet själv nämnde. Samtidigt konstaterar man att närheten till utbildning spelar stor roll för studenternas val av utbildningsort och att detta i hög grad påverkas av den socioekonomiska bakgrunden. Det är tydligen så att elever vars föräldrar saknar högskoleutbildning – och vi har många sådana elever – tenderar att i högre grad studera i sin hemregion. En god tillgång på utbildningsplatser i närområdet är därför en viktig förutsättning för att gymnasieelever lättare ska kunna gå vidare till högre studier.

Just att ha möjlighet till studier i närområdet och att bryta de socioekonomiska barriärerna mot högre utbildning var ett av de grundläggande skälen till att högskolan kom på plats i bred enighet. Det enda parterna egentligen var oeniga om var att Moderaterna vid

tillfället ville ha ett universitet, men detta skulle inte placeras på Södertörn utan i Nacka eller där Hammarby sjöstad finns i dag.

Frågan är då: Har Södertörns högskola klarat sitt uppdrag? Det finns många skrifter som pekar på detta. Till exempel är det så att nybörjarstudenterna i södra Storstockholm i mycket hög grad väljer Södertörns högskola i första eller andra hand.

Eftersom statsrådet nu har stängt dörren för att ge Södertörns högskola universitetsstatus finns det andra frågor att ställa: Vilka utmaningar och möjligheter ser statsrådet? Vilken roll menar statsrådet att Södertörns högskola kan och bör spela i den akademiska miljön i Stockholmsregionen och i Sverige?

Anf. 77 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det är lite märkligt att statsrådet vill dra ned diskussionen till ett regionalt perspektiv när vi talar om en så viktig institution. Jag har tydligt tagit upp vilken roll Södertörns högskola spelar och vilken profil den har inte minst inom högskolevärlden. Södertörns högskola har utbildning och forskning på akademisk nivå, främst inom humaniora och samhällsvetenskap, i kombination med kunskap och forskning om Östersjö- och Europaperspektivet. Det handlar inte om något regionalt tänkande, som statsrådet försöker få det till.

Statsrådet pratade också om att smeta ut resurserna och om att man behöver kraftsamla. Det är en fråga som ofta dyker upp i denna typ av diskussioner och som handlar väldigt mycket om finansiering. Det finns en befogad oro för att resurserna för forskning och utbildning kan bli alltför utspridda om man lättvindigt omvandlar högskolor till universitet; jag kan förstå det.

Om vi tittar närmare på de faktiska siffrorna och kontexten när det gäller Södertörns högskola och på vilken roll den spelar i ett regionalt, nationellt och internationellt perspektiv kan vi dock konstatera att de traditionella universiteten för närvarande tar emot en större del av de anslag som är avsedda för forskning och forskarutbildning. Om Södertörns högskola skulle beviljas universitetsstatus och därmed få ett ökat anslag för forskning och forskarutbildning skulle anslaget troligen öka med 100 miljoner kronor. Det motsvarar endast 0,6 procent av det totala anslaget till sektorn, fru talman.

Med tanke på de marginella ekonomiska konsekvenserna och de betydande potentiella fördelarna med att göra Södertörns högskola till universitet, vad är det som hindrar regeringen från att ge Södertörns högskola universitetsstatus?

Anf. 78 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag tycker att det i denna debatt blir väldigt tydligt vilka ideologiska ingångar olika partier i kammaren har. Socialdemokraterna beskriver med stolthet hur man har byggt ut antalet platser på högskolor och universitet de senaste åren men medger inte det som blivit resultatet, nämligen att man – eftersom

man vill dölja ungdomsarbetslösheten – har byggt ut antalet platser på fristående kurser, som i många fall har mycket låg genomströmning. Det är alltså väldigt få studenter som tar sina poäng – studenter skriver in sig men tar inte poängen.

Vi har sett en mycket kraftig utbyggnad av distanskurser i hela systemet. Detta har man gjort medvetet eftersom man har velat dölja siffrorna för ungdomsarbetslöshet genom att bygga ut den högre utbildningen. Denna typ av akademisering av olika utbildningar sker på bekostnad av den utbildning studenterna de facto får. Jag tror att det är en mycket olycklig väg Socialdemokraterna har slagit in på. Vi har dock sett det gång på gång – varje gång Socialdemokraterna har varit vid makten har man gjort precis så. Jag tycker att det är olyckligt.

Jag menar också, fru talman, att debatten här visar hur frågor om huruvida en högskola ska bli universitet snarare har sin grund i ett starkt regionalpolitiskt perspektiv. I debatten har jag inte hört några argument som handlar om kvalitet i verksamheten ur ett nationellt perspektiv och som skulle motivera att man omvandlar verksamheten från högskola till universitet, utan det är det regionalpolitiska perspektivet som anförs.

Regeringen har en annan uppfattning och menar att man behöver utgå från ett nationellt perspektiv och inte längre smeta ut resurserna, utan kraftsamla. Vi vinner alla på om Sverige kan ta nya kliv i att utveckla nya innovationer och den senaste spetsforskningen och på det sättet få en forskningsmiljö i Sverige som nation som gagnar oss alla.

Anf. 79 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Låt mig inledningsvis uppmana statsrådet att läsa snabbprotokollet då Serkan Köses inlägg handlade om vilka kvaliteter som är unika för Södertörns högskola. Det är möjligt att statsrådet missade det.

I sitt svar till mig nämner också statsrådet att regeringen har gett UKÄ i uppdrag att stärka kvalitet och främja excellens i det nationella kvalitetssäkringssystemet och att den kommande forskningspropositionen har inriktning på excellens, internationalisering och innovation. Vad som döljer sig bakom detta är ännu oklart, och jag antar att det kommer att fortsätta att vara det fram till dess att forskningspropositionen presenteras senare i år. Jag kan dock redan av denna debatt och av annat som statsrådet har uttalat ana en riktning, för i statsrådets värld förefaller excellens kunna uppnås bara i Lund och Uppsala. Jag hoppas att bli motbevisad i det antagandet när propositionen kommer.

Fru talman! I slutet av denna debatt, där det blivit helt klart att dörren är stängd för universitetsstatus för Södertörns högskola, tänker jag att statsrådet ändå måste förklara sig på en punkt. Om Örebro universitet är något att vara stolt över, som statsrådet sa förra våren på plats på Örebro universitet, vilka lärosäten är då enligt statsrådets mening mindre värdefulla? Eller är uttalanden av detta slag bara något man säger i

stundens ingivelse för att smickra publiken? Debattartikeln i Svenska Dagbladet den 14 mars i år klargör nämligen statsrådets egentliga grundhållning till de nya universiteten: forskningsresurserna ska samlas till färre lärosäten.

Alltså: Är dörren stängd för alltid? Är det Södertörns högskola eller något annat lärosäte som statsrådet känner sig mindre stolt över?

Anf. 80 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag tackar för en utmärkt debatt.

Högskolor och universitet är utifrån sina olika roller i systemet viktiga för Sverige. Högskolorna har en viktig roll i den regionala kompetensförsörjningen, och vi behöver en geografisk spridning av våra högskolor för att säkra denna kompetensförsörjning.

I debatten får man ibland intrycket att det enda sättet för en högskola att bedriva forskning är genom att bli universitet, och så som Socialdemokraterna tidigare har hanterat politiken har det varit precis så. Det har drivit på en stark vilja hos några, långt ifrån alla, att omvandla sig från högskola till universitet. Jag tror att det har varit ett feltänk att det skulle vara det enda sättet att få ta del av forskningsmedel, vilket har skapat den diskussion som har funnits i sektorn från tid till annan.

Jag ser fram emot en fortsatt debatt i denna typ av frågor. Det bedrivs givetvis väldigt bra forskning på både universitet och högskolor, men den övergripande politiken är att vi inte vill smeta ut resurserna alltför mycket utan behöver kraftsamla. Därför är regeringens ingång att det inte kommer att bli några fler universitet under denna mandatperiod.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2023/24:541 om omställningsstudiestödet och regelförenklingar

Anf. 81 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Niklas Sigvardsson har frågat mig om jag har tagit initiativ till en analys av hur mycket av anslagna medel som inte kommer att användas med anledning av att regelförenklingarna inte blir gällande enligt CSN:s förslag och vad jag avser att vidta för åtgärder för att det inte ska brinna inne pengar. Niklas Sigvardsson har också frågat mig varför regeringen, mot CSN:s och parternas vilja, väljer att skjuta på ikraftträdandet av de föreslagna regelförenklingarna.

Regeringen har infört omställningsstudiestödet precis på det sätt som aviserades i propositionen *Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden* (prop. 2021/22:176) som med stor majoritet antogs av riksdagen. Omställningsstudiestödet är dock ett helt nytt studiestöd, och administrationen av stödet är komplex och tidskrävande. Regeringen har därför vidtagit ett flertal åtgärder för att underlätta

administrationen och har bland annat sett till att resurserna hos Centrala studiestödsnämnden, CSN, tillfälligt ökar under 2023–2025.

För att underlätta administrationen har CSN haft i uppdrag att ta fram förslag på regelförändringar som kan leda till kortare handläggningstider och mer automatiserade processer men utan att det grundläggande syftet med reformen ändras och utan att målgruppen för stödet utvidgas i någon större utsträckning. CSN redovisade den 13 november 2023 sina förslag till regelförenklingar.

Det är angeläget att förslag som förenklar handläggningen av omställningsstudiestödet kan komma på plats så snart som möjligt. Regeringen har därför nyligen beslutat om regelförenklingar, som trädde i kraft den 1 april i år. Det snabba ikraftträdandet beror på att dessa ändringar är av mindre omfattning och regleras i förordning.

CSN har också lämnat förslag på regelförenklingar som är av större omfattning och som kräver ändringar i lag. Det förutsätter bland annat att berörda remissinstanser ges mer tid att lämna synpunkter. Förslagen förutsätter också lagråds- och riksdagsbehandling, och det föreslagna ikraftträdandet bedömdes därför inte som genomförbart. Utbildningsdepartementet utarbetade därför en kompletterande promemoria med ett annat ikraftträdande som remissinstanserna i stället fick ta ställning till.

Med de åtgärder som regeringen vidtagit finns det goda förutsättningar för att reformen kommer att utvecklas positivt framöver. Regeringen kommer löpande att följa hur reformen genomförs och har en nära dialog med CSN och parterna om hur införandet fortlöper. I detta ligger naturligtvis att följa och analysera de prognoser som CSN lämnar över nyttjandet av stödet.

Anf. 82 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det är inte första gången som jag och statsrådet debatterar denna fråga, och med anledning av svaret är det nog inte heller den sista. Det kan låta som smådetaljer vi diskuterar, men detta betyder väldigt mycket för väldigt många i vårt samhälle. Det är ju för alla dem som kan ta del av omställningsstudiestödet det är inrättat, och detta för att vi som land ska få en arbetskraft som kan ställa om genom hela livet. Det handlar också om att man ska kunna utbilda sig och förverkliga sig själv under inte bara sin ungdom utan hela livet.

När jag ställde interpellationen i februari hade 75 000 ansökningar kommit in till CSN, och ungefär 7 000 hade beviljats. Som tur är har några fler hunnit beviljas nu, men den 1 april, då den fjärde ansökningsomgången öppnade, kom det in 10 000 nya ansökningar under bara det första dygnet. Detta visar att om alla de tusentals människor som är berättigade till stödet ska hinna få besked i tid är frågan om regelförenklingar nödvändig att driva vidare och i en snabbare takt än den statsrådet presenterar här i dag.

Det är en extremt viktig reform. Staten och arbetsmarknadens parter har tillsammans gått fram och sagt att man behöver vidta tydliga åtgärder och förändra spelreglerna för svensk arbetsmarknad genom LAS och det arbetstagarna skulle få ta del av: vidareutveckling genom omställningsstudiestöd. Men tyvärr är det nu tiotusentals individer som inte får beskedet som får dem att våga hoppa på studier som gör att de kan växa och stärka sin ställning på arbetsmarknaden.

Det är därför jag önskar att regeringen ser allvaret och att statsrådet ökar takten. Vi behöver Lagrådet och lagrådsremisser, men vi i kammaren i riksdagen vill jobba så snabbt det bara går. Jag har otaliga gånger i den här talarstolen sagt att vi i Socialdemokraterna, det största partiet i oppositionen, är villiga att köra så snabbt det bara går för att få det här genomfört, för det är tusentals individer som väntar på stöd. Det finns förslag om förändringar av arbetsvillkor, etableringsvillkor och inkomstvillkor och om bristyrken och liknande.

Detta är brådskande, och här delar jag den oro som parterna – LO, Svenskt Näringsliv och PTK – gemensamt har uttryckt med anledning av CSN:s förslag. CSN:s bedömning är att det ska vara möjligt att genomföra de här regelförenklingarna, som skulle kunna öka takten hos CSN, så att fler har fått besked när de väl ska börja sin utbildning.

Därför kan jag inte riktigt vara nöjd med det svar som statsrådet ger om att man inte har tid med den lagrådsbehandling som behövs utan måste skjuta upp den. Detta innebär att både en och två ansökningsomgångar ytterligare kommer att kunna försenas och att CSN inte kommer att kunna handlägga systemet i tid. Jag ger återigen statsrådet möjligheten att svara på varför det dröjer.

Anf. 83 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag uppfattar att vi i bred politisk enighet gör allt vi kan för att försöka få till de här reglerna så snabbt som möjligt. Jag uppfattar också att det nu tas otroligt många initiativ för att det ska kunna ske en snabbare handläggning än vad som varit fallet tidigare. Vi har nu ett läge där CSN varje vecka behandlar fler ansökningar än vad det kommer in. Det innebär att man vecka för vecka betar av den hög av ansökningar som man haft från det att reformen sjösattes.

Man ska också komma ihåg att reformen efter krav från parterna sjösattes väsentligt tidigare än vad som från början var tänkt. En del av de inkörningsproblem som fanns från början var sådana som alla aktörer visste skulle kunna uppstå.

Givet det är det ändå så att man just nu gör sitt allra yttersta för att få ned ansökningstiderna, och det går helt klart åt rätt håll. Varje vecka behandlar CSN fler ansökningar än det kommer in nya, vilket betyder att högen av ansökningar betas av i mycket hög takt.

Genom att regeringen nu agerar mycket proaktivt och ger CSN dessa verktyg för att kunna hantera ansökningar på ett snabbare sätt och göra

regelförenklingar kommer handläggningstiderna att gå ned väsentligt. Detta är viktigt, för det här är en bra reform som gör det möjligt för människor mitt i livet att ställa om och utbilda sig till olika typer av bristyrken. Det är bra för Sverige och bra för den enskilde individen.

Anf. 84 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Jag delar synen att det är positivt att CSN har fått upp handläggningstakten. Det är väldigt glädjande, bland annat för dem som jag besökte för ungefär ett halvår sedan på kontoret i Gävle och som jobbar med just detta. Mycket förändras genom ett semi-automatiserat systemstöd som kom på plats någon vecka före påsk, och även det är positivt.

Men för att det ska bli full effekt och för att CSN ska kunna hantera mer och ha kortare handläggningstider behöver regelförenklingar komma på plats. Trots att statsrådet kan stå och slå sig för bröstet för att det nu går lite snabbare visar årsredovisningen från CSN att den genomsnittliga handläggningstiden var 170 dagar för omställningsstudiestödet under 2023. Det är långt mycket mer än tiden från att ansökningsperioden börjar till att studenterna ska påbörja sina studier. Det är inte rimligt att låta personer som kanske bildat familj, etablerat sig med en stadigvarande inkomst och ska få ihop ett livspussel sättas i limbo, så att de möjligtvis får fundera över om de kommer att ha pengar under de här månaderna eller om stödet till och med kommer att ta slut – än så länge är vi ju inte uppe i de nivåer som vi kommer att vara på om några år, när detta är fullt uppbyggt.

Jag träffade så sent som i går Offentlighetsanställdas förhandlingsråd, som pratade om de här regelförenklingarna och om det som statsrådet nämnde i slutet, bristyrken. Efter överklagande i ÖKS, Överklagandenämnden för studiestöd, avkunnades ett antal domar med utfall som ingen riktigt hade sett var intentionen. Jag vet att statsrådet var ute och sa: Om detta går emot den intention vi har ska vi förändra det.

Det tog elva månader att genomföra det här arbetet på Utbildningsdepartementet innan man skickade ut det på remiss, och man fortsätter med att låta ikraftträdandet dröja ytterligare ett halvår. Det innebär att personer som redan befinner sig i bristyrken riskerar att inte få del av stödet på över ett och ett halvt år, trots att jag tror att vi är eniga om att detta inte är intentionen med systemet – jag hör statsrådet prata om det. Det visar en del av trögheten när vi jobbar med regelförenklingar i omställningsstudiestödet.

Jag vill återgå till varför vi gör detta och varför vi har den här debatten. Det handlar om tusentals människor som vill ha del av det här stödet, varav många har rätt till stödet men inte hinner få besked. Enligt vad som står på sida 19 och 20 i det budgetunderlag som CSN har presenterat för regeringen riskerar det att bli så under 2024, 2025 och 2026 att 10 miljarder av det prognostiserade stödet inte kommer att kunna betalas ut. 10 miljarder är extremt mycket pengar, och de ska gå till dem som vill ha en möjlighet att ställa om,

vidareutveckla sig och stärka sin ställning på arbetsmarknaden.

Det är för alla dem som inte kommer att få besked i tid och som kanske inte påbörjar sina studier som vi har den här debatten. Jag vill påpeka det väldigt tydligt. Därför ställer jag återigen frågan till ministern, för jag är inte riktigt nöjd med svaret än: Vad gör ministern för att ytterligare snabba på takten i regel-förenklingsprocessen?

Anf. 85 Utbildningsminister MATS
PERSSON (L):

Fru talman! Jag tycker att Niklas Sigvardsson ska vara mycket nöjd med det som jag ger uttryck för. Det vi gör är att förbättra regelverket. Handläggningstiden går ned jättekraftigt. CSN tar nu varje vecka beslut om fler ansökningar än det kommer in nya, vilket alla som kan göra huvudräkning inser kommer att innebära att högen av ansökningar till slut försvinner.

Vi vidtar nya åtgärder för att göra systemet ännu enklare och minska handläggningstiden ytterligare. Vi har vidtagit ett antal åtgärder, och vi kommer nu att vidta ytterligare åtgärder. Vill Socialdemokraterna i riksdagen agera genom att på olika sätt lagstifta och föregripa regeringens arbete har Socialdemokraterna den möjligheten, men det har jag inte förstätt att Socialdemokraterna vill göra. Jag utgår från att Socialdemokraterna tycker att vi ska behandla riksdagen med den respekt som riksdagen förtjänar när det handlar om lagändringar.

Det här är en viktig reform som gör det möjligt för människor att ställa om mitt i livet. Den gör det möjligt för välfärden att öka tillgången på kompetent arbetskraft. Den gör det möjligt för människor att ta jobb i den gröna omställningen och i den industriella expansion vi ser i Sverige; orter som tidigare haft det tufft ekonomiskt har nu en stor boom. Den gör det också möjligt för människor som har tröttnat på jobbet att hitta på någonting nytt mitt i livet. Det här är en otroligt bra reform för den enskilde, för välfärden, för industrin och den gröna omställningen och för Sverige som helhet.

Vi ser nu på punkt efter punkt hur reformen sjösätts bättre och bättre och hur handläggningstiderna går ned. Den stora pappershögen från 2022 tunnas sakta men säkert ut och blir mindre och mindre. Till slut kommer det inte att finnas någon pappershög över huvud taget. Det är en utveckling som Niklas Sigvardsson borde välkomna och ta emot med glädje och inte stå här och gnälla över.

Anf. 86 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Om jag uppfattas som gnällig får jag väl ta det, men det jag egentligen ger uttryck för är att tiotusentals individer inte har kunnat ta del av stödet än så länge därför att de helt enkelt har gett upp efter ett halvårs väntan, då de har frågat sig om de ska få studiestöd och om de vågar hoppa på sina studier.

Även under detta halvår har CSN sagt att de inte kan garantera att de som har sökt den 1 april kommer

att veta om de får stöd när studierna börjar i augusti. CSN har varit öppna med att de inte kan garantera att studenter som börjar studera här och nu får veta detta innan studierna börjar i augusti. Det är därför jag är så ivrig. Om denna ivrighet i stället blir gnällighet får det väl vara så.

Det handlar om de tiotusentals som inte har fått veta. Jag tycker att regeringen har visat prov på att den kan vara extremt snabb i andra frågor när det gäller både arbetet i Regeringskansliet och arbetet här i riksdagen, med extremt korta motionstider, i princip obefintliga sådana.

För oss övriga i oppositionen finns det i princip ett öppet mål här i en fråga där vi riksdagspartier är extremt överens och där vi gemensamt kan trycka på jaknappen här i riksdagen och genomföra regelförenklarna.

Hos den myndighet som har utrett detta, hos stora delar av parterna och i remissinlagorna är det entydigt: Man vill att det ska gå fort, man är nöjd och man accepterar de förändringar som står i de texter som har presenterats och i de promemorior som regeringen har beslutat om, förutom när det gäller ikraftträdande-punkten. Där vill man att det ska gå så snabbt som möjligt för att man ska kunna öka handläggningstakten.

CSN räknar med att regelförenklarna ska vara på plats när de gör sina beräkningar, och då är det 10 miljarder som riskerar att brinna inne. Denna siffra borde göra ministern lite mer ivrig att göra en förändring.

(Applåder)

Anf. 87 Utbildningsminister MATS
PERSSON (L):

Fru talman! Tack, Niklas Sigvardsson, för debatten!

Det är en sak jag inte riktigt förstår. CSN flaggade under 2021 och 2022, inför att reformen skulle genomföras, för att man inte skulle kunna genomföra reformen med den tidsplan som beslutats därför att det skulle bli problem med att genomföra den så snabbt. Vilka satt vid makten då? Jo, det var Socialdemokraterna.

Vad gjorde Socialdemokraterna 2021 och 2022? Vi genomför nu regelförenklarna i ett mycket snabbt tempo, och dessa får påtaglig effekt. Varför införde inte Socialdemokraterna dem under 2021 och 2022 när man satt vid makten? Då hade vi inte haft dessa problem. Då hade regelverket varit anpassat från dag ett tills det skulle införas.

Det som vi gör nu och som gör att handläggningstiderna går ned är förordningsändringar och en del lagstiftningsarbete. Varför gjorde inte Socialdemokraterna det när man hade chansen? Då hade vi inte haft dessa människor som köar och som får vänta på sin utbildningsplats.

Ansvar för detta vilar på Socialdemokraterna och ingen annan. Det är ett mycket tungt ansvar som faller på tidigare socialdemokratiska regeringar därför att man inte har tagit sitt ansvar i denna fråga. Man har

hoppats att det ska lösa sig trots att myndigheten gång på gång har varnat och sagt: Inför inte denna tidsplan! Och om ni gör det, se då till att ändra i regelsystemet så att enskilda människor inte kommer i kläm!

Socialdemokraterna valde dock att inte lyssna, och vad blir konsekvensen då? Jo, att enskilda människor kommer i kläm. Niklas Sigvardsson pratar om tiotusentals människor. Det är vad det handlar om, och svaret för att vi har hamnat där vi är vilar tungt på Socialdemokraterna.

Nu gör vi allt vi kan för att rätta till era misslyckanden, Niklas Sigvardsson. Vi jobbar så hårt vi kan. Stötta gärna detta arbete – jag välkomnar det – men ta också ert ansvar!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2023/24:572 om tentamensservice i hela landet

Anf. 88 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Niklas Sigvardsson har frågat mig vad jag avser att göra för att det ska bli lättare för studerande i hela landet att genomföra en examination även som distansstudenter.

Jag vill börja med att konstatera att möjligheterna att studera inom den högre utbildningen är goda i Sverige. Det finns högskolor över hela landet och ett stort utbud av utbildningar som helt eller delvis ges på distans.

Distansutbildning kan vara viktig för att exempelvis göra det möjligt att vidareutbilda sig och för att underlätta för studenter att kombinera arbete och familjeliv med studier. Samtidigt ställer distansutbildning andra krav på pedagogik och teknik jämfört med campusutbildningar.

Erfarenheter från pandemin visar till exempel på de svårigheter som finns att rättssäkert och tillförlitligt genomföra examinationer på distans. Därtill kommer den tekniska utveckling inom AI som interpellanten nämner. Det är lärosätena som ansvarar för att besluta om hur examinationer ska genomföras och för att informera om formerna för examination i kursplan i god tid före kursstart.

Jag förstår att krav på att genomföra examinationer på plats kan upplevas som ett problem av distansstuderande som inte har ett lärosäte på sin ort. Samtidigt är det ofta möjligt att skriva tentamen vid ett annat lärosäte eller vid ett kommunalt lärcentrum. Vissa lärosäten accepterar även under vissa förutsättningar att tentamen skrivs hos andra aktörer.

Avslutningsvis vill jag understryka att det är viktigt att också värna den campusbaserade utbildningen för att upprätthålla en utbildnings- och forskningsmiljö samt ett utbildningsutbud av hög kvalitet.

Anf. 89 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Tack, utbildningsministern, för svaret!

Det är inte bara rätten att välja en utbildning och att kunna komma in på en utbildning som är viktig utan också möjligheten att tillgodogöra sig denna utbildning och till slut utexamineras från den.

Anledningen till att jag ställde interpellationen till utbildningsministern är det stora tryck som det har blivit på distansstudier runt om i vårt land. Det har sina fördelar, men som ministern påpekar kan det också finnas nackdelar. Just möjligheten att tentera och examineras på distans är en utmaning. Den är så stor att det runt om i landet faktiskt börjar bli brist på ställen där distansstudenter kan skriva sin examen.

Det finns många olika aktörer, såsom andra lärosäten, men framför allt är det kommunala lärcentrum som genomför examinationerna. Om vi tittar på våra lärosätens, universitets och högskolors hemsidor ser vi att de ofta hänvisar till att man ska ta kontakt med ett lärcenter kopplat till Nitus, som är det kommunala nätverket för lärcentrum. Där vet man att kvaliteten är god och att en rättssäker bedömning kan säkerställas.

Detta är alltså anledningen till att jag ställde frågan. Upplevelsen är att studenter har fått börja åka väldigt långt och att avgifterna skjuter i höjden. Då börjar hindren för den som är distansstudent att bli väldigt höga.

Vid ett möte tidigare under året fick jag till exempel veta att studenter ända från Lund åker upp till Värnamo i mitt hemlän och skriver sina tentor. Nu ska jag vara ärlig med att jag höftar, men det är en bilresa på runt två timmar för att ta sig till denna plats och skriva sin tenta.

Detta innebär att hindret är både att man ska ta sig dit och att man behöver erlagga en avgift, som jag till viss del kan ha förståelse för. Sett till övriga landet innebär det också att avstånden blir längre och kostnaderna i viss mån högre. Därför anser jag att regeringen behöver ta ett grepp om frågan och börja titta på hur vi ska möjliggöra inte bara inträde och studier på lärosäten utan också att man kan examineras så att man kan få ut sin examen.

Jag lyssnade på en tidigare debatt här med utbildningsministern. Det är ytterst viktigt att vi får fler att examineras och ta sina högskolepoäng. Därför kan en tentamensservice runt om i vårt land som sker på ett tryggare sätt vara en väg till att få fler att examineras.

Det var anledningen till att jag ställde frågan. Jag kan ge ministern ett ganska öppet mandat att fortsätta tankegången om hur man kan utveckla möjligheten till tentaskrivningar och examinationer runt om i vårt land.

Anf. 90 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag ska börja med att prisa Niklas Sigvardsson för hans höftning gällande hur lång tid det tar att åka mellan Lund och Värnamo; det tar ganska exakt två timmar, om jag minns min E4-geografi rätt. Det var alltså en imponerande höftning.

I övrigt delar jag interpellantens synpunkt – det är naturligtvis viktigt att man kan genomföra tentamen när man går på högskola. Jag vet att det inom

lärosätena nu pågår en mycket stor diskussion om exempelvis vad AI betyder för vilken typ av examination man kan ha. Ska man bara medge fysisk tentamen? Jag vet att flera som ordnar distansutbildning går i den riktningen.

Det skulle innebära att man som student vet redan när man söker att utbildningen sker på distans och att det kanske inte finns några fysiska moment i själva utbildningen men att tentamen kommer att ske fysiskt. Då vet man det redan när man söker, och ofta vet man redan då ungefär när tentamen kommer att vara och kan ta höjd för det. Man kommer åtminstone att få veta det när man blir antagen, och då kan man ta ställning till om man har förutsättningar att gå den kursen eller inte – alltså om man har förutsättning att exempelvis resa de två timmarna mellan Värnamo och Lund för att göra en tenta fysiskt.

Andra lärosäten jobbar med andra metoder för att hantera detta, och det finns också en stor pågående diskussion gällande AI-relaterat fusk på våra högskolor och universitet. Det är naturligtvis väldigt viktigt att alla som gör en tentamen känner att formerna för den gör att det inte finns förutsättning att fuska, att det därmed är rättvist och att det betyg man får avspeglar den insats man har gjort på kursen.

Jag tror att det finns anledning att fortsätta diskussionen om hur man kommer att genomföra tentamina inom högskolan i framtiden och även om hur formerna för detta kommer att se ut.

Anf. 91 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Den gemensamma nämnanen i den här frågan är ju att vi vill att studenter som har kommit in på en utbildning ska kunna examineras på ett så bra sätt som möjligt.

Jag delar den bild som ministern ger av tendensen att AI gör att det just nu är större fokus på att genomföra fysiska tentamina där man kan ha kontroll över den miljö som studenten är i, så att man kan säkerställa att kunskapen är studentens och ingen annans. Det är så vi har byggt upp vårt utbildningssamhälle. Det är så det är och måste vara; vi måste kunna lita på att det man bedömer är kunskapen hos den individ som har skrivit tentan. Därför kommer kanske de utlokaliserade tentaskrivningarna att ha ännu större vikt under en tidsperiod, innan lärosätena har lyckats manövrera i det nya landskapet av AI – som inte kommer att bli mindre utan snarare större framöver.

Distansstudierna har varit viktiga just för att ge studenter runt om i hela vårt land möjligheten att studera. Det handlar också om att ha tillgång till ett väldigt spännande kursutbud på ett lärosäte som ligger ganska långt ifrån den ort jag själv bor på. Det ger alltså kanske möjlighet att göra en påfyllnad i sin kompetensutveckling. Då kanske man inte måste göra det inom omställningsstudiestödet, som vi diskuterade i en tidigare debatt, utan kan göra det under tiden man jobbar. Man kanske känner att man har tid att läsa en kvällskurs eller kan avvara ett par timmar i veckan för

att studera. Därför kommer även möjligheten att ta examen på distans att vara viktig framöver.

Det är faktiskt inte heller i våra mest glesbefolkade områden som det är störst brist på sådana här platser, utan det är faktiskt i våra stora län som det är svårast för studenter att få tillgång till tentaskrivningar. Tittar man exempelvis på de län som Högskolan i Dalarna räknar upp på sin hemsida inför ansökningen ser man att det är svårt att hitta distansstudietentamensplatser i län som Västergötland, Stockholm och Skåne. Det innebär att det är svårt att bedriva distansstudier just där vi har väldigt mycket människor därför att man inte får möjlighet att skriva tentamen.

När jag träffade Nitus tidigare i höstas beskrev jag problemet i Stockholmsområdet, där lärosäten – till exempel i Nynäshamn – har känt att de måste stoppa studenter från Stockholms stad därför att de inte klarar av att ta emot alla från Stockholm som söker möjlighet att skriva tentamen. Min hemkommun Jönköping, som ändå har ett lärosäte i kommunen, kände sig tvungen att öppna ett eget, kommunalt, lärcenter för att kunna erbjuda kommuninvånare som inte studerade vid Högskolan i Jönköping möjligheten att skriva distansstudietentamen där.

Detta visar, återigen, att kommuner känner att de behöver gå in och ta ansvaret. Även där det finns statligt finansierade lärosäten känner kommuner ett behov av att gå in och erbjuda möjligheten. Därför blir det problematiskt att fortsätta detta, så jag önskar att vi från statligt håll – både riksdag och regering – kan jobba mer med frågan så att det faktiskt blir möjligt att inte bara komma in och läsa utan också examineras på distans.

Anf. 92 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Tack för ditt engagemang, Niklas Sigvardsson! Jag tror att vi får anledning att fortsätta diskussionen och debatterna om hur vi kan underlätta examinationer av studenter och hur man gör för att hitta former för examinationer av dem som läser på distans. Jag noterar att det i sektorn diskuteras mycket och att vi nu ser en utveckling där fler och fler examinationer sker fysiskt i stället för digitalt. Jag har förståelse för att utvecklingen går åt det hållet.

Som student har man också ett eget ansvar. Om man kommer in på en utbildning som vi skattebetalare är med och finansierar har man ett ansvar att kunna ta sig till den plats som krävs för att göra provet. I Sverige har vi mycket rättigheter, men vi har också skyldigheter. En sådan skyldighet tycker jag är att man följer de regler som finns och även att man har ett eget ansvar att fullfölja sin utbildning och genomföra de examinationer som ingår.

Anf. 93 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Fru talman! Jag kan bara instämma i att undertecknad och ministern säkerligen kommer att få anledning att diskutera dessa frågor vidare – om inte annat med anledning av den debattartikel om distansstudier och

fristående kurser som publicerades i dag. Den hänger nämligen väl ihop med den diskussion vi har här i dag.

Vi socialdemokrater tycker att det kommer att vara fortsatt viktigt att människor kan studera och att man kan välja ur ett väldigt stort utbud av kurser och program med hög kvalitet i hela vårt land. Men då behöver det också, precis som jag har sagt flera gånger i den här debatten, vara möjligt att komma in på utbildningen, genomföra utbildningen och examineras från utbildningen.

Därför behöver lärosätenas samverkan öka. Vi behöver även se över möjligheten att göra kommunala – eller andra aktörers – lärcenter rättssäkra. Där kan lärosätena själva ha väl uppbyggda kontakter, exempelvis med föreningen Nitus, som är en sammanslutning av kommunala lärcenter och som det är en kvalitetsstämpel att vara med i. Har ett lärcenter fått godkänt att vara med där och driva tentamensverksamhet kan lärosätena vara säkra: Släpper man en student dit kommer man att veta att den student som ska skriva tentan kommer att skriva den.

Det är därför vi har den här debatten – för att studenter ska kunna studera i hela vårt land. Det är en fråga som jag inte kommer att släppa så länge jag jobbar med de här frågorna i riksdagen.
(Applåder)

Anf. 94 Utbildningsminister MATS
PERSSON (L):

Fru talman! Det stämmer att vi inte tycker likadant i många frågor. Niklas Sigvardsson ifrågasätter den debattartikel som undertecknad fick publicerad i Svenska Dagbladet under dagen, och det är tydligt att vi tycker olika där.

Socialdemokraterna ser på den högre utbildningen som ett sätt att dölja ungdomsarbetslöshet; man har en linje där man driver kvantitet före kvalitet och där det viktigaste är att så många som möjligt skriver in sig på en kurs – inte att människor faktiskt lär sig någonting och tar sina poäng.

Vi har under de senaste åren av socialdemokratiskt styre också sett en gigantisk expansion av fristående kurser, inte minst på distans. Vi har även sett en framväxt av kurser som jag tror att många svenskar ifrågasätter. Är det verkligen enbart akademiska institutioner som kan ge kurser i ölkunskap, vinkunskap etcetera? Jag tror att många svenskar ställer sig den frågan.

Regeringen har en annan inriktning på politiken. Vi ser till att de studenter som kommer in på utbildningar får en bra utbildning. Vi prioriterar de tekniska utbildningarna. Vi ser till att man får mer pengar så att man kan ha laborationer på de tekniska utbildningarna. Vi ser till att man kan genomföra tekniska moment i maskinhallar, så att svenska ingenjörer lär sig tillräckligt. Vi har en helt annan ingång i detta än vad Socialdemokraterna har.

Det är tydligt att det finns en stor ideologisk konflikt kring detta. Vår mycket bestämda uppfattning är att den högre utbildningen och akademien inte ska användas för att dölja ungdomsarbetslöshet. Vi behöver

ha en högre kvalitet, och det prioriterar vi väldigt tydligt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2023/24:609 om gymnasieelevers ekonomi

Anf. 95 Utbildningsminister MATS
PERSSON (L):

Fru talman! Linus Sköld har frågat mig hur jag avser att agera för att förbättra gymnasieelevers ekonomiska situation.

Från och med kvartalet efter att den studerande har fyllt 16 år övergår barnbidraget till studiebidrag för en heltidsstuderande på gymnasiet. Studiebidraget inom studiehjälpen har historiskt lämnats med samma belopp som barnbidraget och uppgår för närvarande till 1 250 kronor per månad.

Föräldrar är underhållsskyldiga gentemot sina barn tills barnet fyller 18 år. Om barnet går i skola efter denna tidpunkt kvarstår dock underhållsskyldigheten under den tid som skolgången pågår, dock längst tills barnet fyller 21 år. Studiebidraget är en del av statens stöd till barnfamiljer och syftar bland annat till att kompensera för en del av familjens kostnader för barnens skolgång. Inom studiehjälpen finns även ett extra tillägg som kan lämnas till studerande från inkomstsvaga hushåll. Extra tillägg kan lämnas med ett belopp på upp till 855 kronor per månad beroende på hushållets samlade inkomster.

Det ekonomiska läget med en nedgång i ekonomin i kombination med hög inflation har bidragit till att många hushåll, däribland barnfamiljer, har fått en mer ansträngd ekonomi. För att skydda barnfamiljer med låga inkomster mot de kraftiga prisuppgångarna och ge dem bättre förutsättningar att klara sina boendekostnader har det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag höjts och förlängts i ytterligare sex månader till och med den 30 juni 2024. Bostadsbidraget är en träffsäker förmån för att nå hushåll med svag ekonomi. De barnfamiljer som berörs av det tillfälliga tilläggsbidraget inom bostadsbidraget hör till dem med lägst inkomster. Barnbidraget och studiebidraget har inte samma fördelningspolitiska träffsäkerhet.

Samtidigt vill jag understryka att det ekonomiska läge som vi befinner oss i är tufft för både hushållen och de offentliga finanserna. För regeringen är och har det varit prioriterat att bekämpa inflationen och hantera inflationens effekter genom att stötta hushållen och välfärden.

Anf. 96 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Tack, Mats Persson, för tillfället att så här en tisdagskväll få debattera gymnasieelevers ekonomiska situation!

Jag tänkte börja med att göra en kort exposé över ministrarnas svar på min egentligen mycket enkla fråga,

alltså om ministern tänker vidta några åtgärder för att stärka gymnasieelevers ekonomiska situation.

Det korta svaret är: Det tänker han inte. Han svarar först och främst att föräldrar har underhållsskyldighet, det vill säga att det inte är ministrarnas ansvar. Sedan svarar han att det finns ett extra tillägg för dem som har små ekonomiska marginaler, de allra minsta marginalerna. Han refererar till en tidsbegränsad förstärkning av bostadsbidraget, som ju är något helt annat och redan genomfört. Slutligen pratar ministern om inflationsbekämpning.

Summerat skulle jag vilja säga att det inte finns något i ministrarnas svar som antyder att han avser att agera för att stärka gymnasieelevers ekonomi på något sätt.

Vi har tidigare haft en debatt, jag och ministern, om inackorderingstillägget. Det handlar om likvärdighet i elevers möjligheter att röra sig till utbildningar som ligger långt från föräldrahemmet – att det ska finnas likvärdighet i möjligheten att göra det. Den statliga delen av det stödet ingår i samma anslag som studiebidraget och räknas inte upp, precis som studiebidraget inte räknas upp.

Anledningen till att studiebidraget skulle behöva räknas upp alldeles extra mycket just nu är de senaste årens galopperande inflation, alltså den som gjort att vanliga löntagare har fått se tio års reallöneökningar flyga ut genom fönstret och som gett oss rekord i skulder till Kronofogden, räknat i både skuldsumma och antal skuldsatta, och rekord i antalet vräkt barnfamiljer under 2023. Hårdast drabbas de som har de minsta marginalerna, och barnfamiljer är extra utsatta.

Studiebidraget höjdes år 2006 till 1 050 kronor. År 2017, det vill säga elva år senare, skrev Sveriges Elevkårers ordförande under en debattartikel där man hade gjort en beräkning av hur mycket värdet hade förändrats under de elva år som hade gått däremellan. Då var bedömningen att det hade urholkats med 107 kronor under de elva åren.

År 2018 höjdes studiebidraget med 200 kronor till dagens nivå 1 250. Enligt en rapport från riksdagens utredningstjänst har värdet under de senaste fyra åren urholkats med 265 kronor. Det ger en bild av hur mycket snabbare inflationen äter upp värdet av det här bidraget.

Det extra tillägget som ministern hänvisar till på max 855 kronor om hushållet har inkomster som understiger 75 000 kronor om året rör sig inte heller. Det räknas inte heller upp. Det har inte höjts sedan 2018, så också de ekonomiskt mest utsatta blir alltmer utsatta för varje år som går.

Det finns all anledning att i likhet med våra nordiska grannar höja barnbidraget och som en följd av det höja studiebidraget.

Varför säger ministern nej till vårt förslag om en extra utbetalning av studiebidraget under innevarande år?

Anf. 97 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Tack, Linus Sköld, för en bra debatt!

Det är naturligtvis så att människor i Sverige påverkas olika mycket av den ekonomiska krisen. Svenska hushåll är väldigt olika. Svenska barnfamiljer är väldigt olika. Svenska studenter är väldigt olika i ekonomiskt avseende och har olika förutsättningar att hantera inflationskrisen och den ekonomiska nedgång som vi är inne i just nu.

I det läget väljer regeringen mycket klokt att prioritera de grupper som har en svag ekonomisk situation. Det är också därför som regeringen går fram med en riktad satsning till dem med minst marginaler som har tuffast att klara den ekonomiska situationen.

Det här är en grundläggande skiljelinje mellan Socialdemokraternas och den borgerliga regeringens politik. Socialdemokraterna lovar alltid allt till alla medan den borgerliga regeringen gör tydliga prioriteringar och prioriterar dem som är i störst behov av pengarna, i det här fallet människor med små ekonomiska medel.

Linus Sköld kan väl inte på allvar mena att alla svenskar och alla svenska studenter är i samma behov av stöd i det här läget? Det måste ändå vara så att olika familjer påverkas olika mycket av den ekonomiska nedgången. Då väljer vi i regeringen, eftersom vi inte lovar allt till alla, att göra tydliga prioriteringar. Då väljer vi att prioritera barnfamiljer med små ekonomiska marginaler, och det är där vi lägger tyngdpunkten.

Det här borde vara en politik som ligger Socialdemokraterna nära eftersom Socialdemokraterna historiskt sett har en tradition av att åtminstone i retoriken värna de svagaste allra mest. Jag är något förvånad över både den socialdemokratiska retoriken och Socialdemokraternas sakpolitiska förslag eftersom den politik vi för nu ligger mycket nära det som Socialdemokraterna borde tycka är bra politik.

Anf. 98 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag hade planerat att mitt andra inlägg skulle handla om det extra tillägget i större detalj. Det är nämligen så att det finns en oroande utveckling i det, och det hade varit en träffsäker åtgärd för att rikta stödet till dem som har det allra sämst ställt. De hushåll som har rätt till detta är de där hushållets gemensamma inkomster understiger 150 000. Då har man rätt till ett par hundralappar. Om regeringen hade förstärkt det hade det träffat dem som har det allra sämst ställt.

Men det är inte så Mats Persson och hans regering prioriterar. Som Mats Persson pekar på är politik att prioritera, och Mats Persson och hans regering prioriterar inte de svagaste grupperna. Det Mats Persson prioriterar är att sänka skatten för de rika.

För mindre än hälften av det som den här regeringen lägger på att göra det billigare för höginkomsttagare att lyxrenovera sitt kök och sitt badrum hade man fått en extra utbetalning av studiebidraget till våra gymnasieungdomar. De som tar del av rotavdraget är uteslutande de 50 procent av den svenska befolkningen som har de högsta inkomsterna, ingen annan. Det är dem den här regeringen prioriterar.

Det som förra årets riktade skattesänkning för höginkomsttagare, uppräknigen av skiktgränsen för statlig skatt, kostade – 13 miljarder kronor – hade räckt till en elfte utbetalning av studiebidraget till gymnasieelever i 30 år. Det är så den här regeringen prioriterar.

Regeringen prioriterar inte att stärka de svagaste hushållens ekonomi. Då hade man inte sagt nej till våra förslag om att stärka underhållsbidraget för ensamstående föräldrar. Man hade inte sagt nej till våra förslag om en extra utbetalning av barnbidraget. Man hade inte sagt nej till våra förslag om en skuldakut för att förebygga att fler hamnar hos Kronofogden. Man hade inte prioriterat att sänka skatten för höginkomsttagare före dessa åtgärder om man värnade om dem som har de minsta marginalerna.

Det är de med de minsta marginalerna som far mest illa. Vanlig mat på påskbordet – det var ju nyss påsk – som lax, sill och ägg var i år mellan 10 och 12 procent dyrare än förra året. Så är det även för dem som har de lägsta inkomsterna, och ändå ökar inte utbetalningarna från transfereringssystemen.

Urholkningen av studiebidraget är över 20 procent de senaste fyra åren. Mats Persson uttrycker sig nästan lite hånfullt i den här debatten och antyder att jag inte skulle värna de mest utsatta.

Nej, bot och bättring! Varför, Mats Persson, säger du nej till en elfte utbetalning av studiebidraget? (Applåder)

Anf. 99 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Detta var otrolig konsumentupplysning för svenska folket! Socialdemokraterna är emot rotavdraget. Det är tydligen bara höginkomsttagare som använder rotavdraget.

Jag tror att det är många snickare och byggare i Sverige som med häpnad lyssnar på det här inlägget av Linus Sköld. Vi har ju en byggkris i Sverige. Byggandet minskar, och många hantverkare riskerar att bli av med jobbet. Man säger upp folk på byggen, och man säger upp hantverkare. I det läget genomför regeringen en mycket välbehövlig stimulans genom att förstärka rotavdraget. Och vad möts det av? Jo, socialdemokrater, med sitt arbetarideal, säger att man är emot det. Jag häpnar!

Vilken konsumentupplysning för hela svenska folket! Socialdemokraterna tycker att rotavdraget bara används av ”välbeställda” människor. Hur kan man i det här läget, med den byggkris vi har, vara emot det och ifrågasätta det? Jag häpnar.

Fru talman! Regeringen har med vår politik tydligt sagt att vi prioriterar hushåll som har det tufft ekonomiskt. Därför gör vi en riktad satsning på barnfamiljer med bostadsbidrag. Det är svårt att hävda att detta inte är grupper som drabbas hårt av inflationen och den ekonomiska krisen. Tvärtom får man nog säga att barnfamiljer som har bostadsbidrag är en grupp som är i behov av stöd när det är tuffa ekonomiska tider och inflationen är hög. Detta tycker vi är en rimlig och

riktig prioritering för att stötta de grupper som mest behöver samhällets stöd i detta läge.

Anf. 100 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Byggkrisen i det här landet inleddes förvisso som en följd av inflationen och kostnadsökningarna. Men den blir inte bättre av att man då avskaffar investeringsstödet för att bygga bostäder. Det är regeringens ansvar att det är byggkris i det här landet.

Det jag pratar om är den förstärkning av både rot- och rutavdraget som regeringen lägger 1 miljard på innevarande år. Det hade kostat ungefär 400 miljoner att göra en extra utbetalning av studiebidraget – mindre än hälften av vad regeringen förstärker skatterabatten med för dem som har hemhjälp och dem som renoverar för stora belopp. Det är den förstärkningen jag pratar om.

Socialdemokraterna vill inte avskaffa rotavdraget, för tydlighetens skull. Vi har inte lagt fram något sådant förslag.

Jag tycker att Mats Persson försöker dribbla bort det den här debatten handlar om. Han vill prata om andra saker än gymnasieelevers ekonomi och det faktum att han inte bryr sig om att barnfamiljer med gymnasieungdomar ska ha bibehållen levnadsstandard. Mats Persson bryr sig mer om höginkomsttagares levnadsstandard. Det är beklagligt.

Som sagt, studiebidraget höjdes med 200 kronor 2018. Då hade det sedan den senaste ökningen urholkats med 100 kronor, så man fick då faktiskt en reell värdehöjning med 100 spänn. Sedan 2020 har värdet sjunkit med 265 kronor, och det är dags att höja studiebidraget igen, som alla våra nordiska grannar har gjort.

Anf. 101 Utbildningsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Regeringen tycker inte att en höjning av barnbidraget är en rimlig åtgärd utifrån ett fördelningspolitiskt perspektiv eftersom den ju även omfattar den som har god ekonomi och kan klara den ekonomiska krisen. Jag har svårt att se att höjda studiebidrag eller barnbidrag till Stefan Perssons familj är lösningen på de problem Sverige har. Jag har stor respekt för Stefan Persson och hans familj, men jag tror inte att det löser några problem i Sverige att vi höjer bidragen till landets miljonärer och miljardärer.

Regeringen tycker att det är bättre att vi har en fördelningspolitisk profil på de förslag vi lägger fram, och därför har vi i stället valt att gå fram med ett riktat stöd till de barnfamiljer som har bostadsbidrag. Det är mycket träffsäkert; det möter de familjer och hushåll som har det allra tuffast i den ekonomiska krisen och allra svårast att möta inflationen.

Det är så man bygger Sverige starkt. Vi stöttar de hushåll som behöver stödet som allra mest och gör också tillväxtinriktade reformer för att skapa fler jobb i Sverige. I detta ligger också att se till att vi har en byggsektor i Sverige – att snickare hemma i Skåne har ett jobb att gå till. Att vi vidtar åtgärder för att

förhindra att jobben i byggsektorn försvinner är, till skillnad från socialdemokratisk politik, också att ta ansvar för Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2023/24:626 om upphandling av boendeplatser

Anf. 102 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Ola Möller har frågat mig hur jag tänker agera för att gängkriminella och organiserad brottslighet inte ska driva boende för asylsökande.

Regeringens självklara utgångspunkt är att gängkriminella varken ska ha inflytande över eller tjäna pengar på offentlig verksamhet. I samband med offentliga upphandlingar ska upphandlande organisationer kontrollera om de leverantörer som deltar är lämpliga och seriösa. Ett stort ansvar ligger på myndigheterna.

I upphandlingslagstiftningen finns både möjligheter och skyldigheter för upphandlande myndigheter att utesluta vissa leverantörer, exempelvis om företrädarna är dömda för vissa brott. Upphandlande organisationer har alltså enligt lagen om offentlig upphandling i vissa fall till och med en skyldighet att utesluta leverantörer. Det finns även en möjlighet att med omedelbar verkan säga upp ramavtal och avropade kontrakt om det framkommer att det finns grund för uteslutning. Migrationsverket genomför kontroller av både företag och företrädare för företagen så långt detta är möjligt genom offentliga register.

Leverantörskontrollutredningen (SOU 2023:43) har lämnat förslag som ska göra det möjligt att på ett mer effektivt sätt kontrollera leverantörer som deltar i offentliga upphandlingar. Förslagen bereds nu inom Regeringskansliet. Det hade naturligtvis varit välkommet om dessa regler redan varit på plats. Samtidigt krävs att ytterligare åtgärder vidtas för att säkerställa att kriminella aktörer stängs ute från offentliga kontrakt.

Regeringen arbetar aktivt och utifrån ett helhetsperspektiv för att stärka den offentliga förvaltningens motståndskraft mot den här typen av påverkan. Vi har därför som första regering lagt fram en nationell strategi mot organiserad brottslighet. I strategin lyfter regeringen fram att utnyttjandet av offentliga medel och att företag används som brottsverktyg måste förhindras. Regeringens inriktning är tydlig. Kommuner, regioner och myndigheter behöver få ökat stöd vid offentliga upphandlingar genom bättre förutsättningar att granska leverantörer. Detta för att minska risken för att företag med koppling till organiserad brottslighet tilldelas uppdrag samt för att förebygga arbetslivskriminalitet och annan brottslighet. Även uppföljning av ingångna avtal behöver förbättras i det syftet.

Brott mot välfärden är en lukrativ inkomstkälla för den organiserade brottsligheten. Att förhindra utnyttjandet av offentliga medel och att företag och andra

juridiska personer används som brottsverktyg samt att öka återtagandet av brottsvinster är prioriterade åtgärder för regeringen.

Anf. 103 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag tycker att det är bra att regeringen försöker ta tag i den organiserade brottsligheten och vill göra mycket kring den.

Det som är intressant är att regeringen inte är beredd att diskutera grundproblemet, det vill säga att vi marknadsiserar vår offentliga verksamhet. Vi skapar marknader där det inte behöver finnas marknader.

Jag träffade för ett tag sedan en polis på ett seminarium om detta med arbetslivskriminalitet. Efter en lång debatt på ett podium fick han frågan: Om du skulle säga en sak som kunde göra att vi fick stopp på den kriminella verksamheten inom den offentliga sektorn, vad skulle det då vara? Hur ska vi lösa problemet? Svaret blev: Ta bort företagen!

Har vi inte företag som driver skolor, vårdcentraler och HVB-hem eller för den delen domstolsbyggnader som ägs av företag – eller avfallskontrakt, rivningsfirmor och annat som går på det offentliga – finns inte problemet.

Jag säger inte att vi inte ska använda företag över huvud taget i den offentliga verksamheten. Det måste vi göra, och det ska vi göra. Det finns sektorer där det är bra.

Men när det gäller Migrationsverkets verksamhet och detta att äga mottagningskedjan för asylsökande – vi är ju överens om att vi vill bli av med EBO – är det att öppna Pandoras ask att gå ut och säga att vi ska placera asylsökande hos privata företag när vi tycker att vi inte klarar av det själva. Vi såg det under 2015 års situation med de så kallade Bert Karlsson-boendena. Det var lycksökare som kom dit, och genom att man tog in privata bolag fick man mycket skumrask på köpet.

Detta kommer också att innebära att vi får ett läge där privata företag ska sitta med en kapacitet, och om vi får en stor ökning av asylsökande kommer det att vara privata företag som vi inte kommer att kunna ha koll på fullt ut.

Det är inte så enkelt som ministern vill få det att framstå – att det bara är att göra en ägarkontroll och att den som är dömd för brott inte får delta i upphandlingen. Jag jobbade med bostadspolitik under förra mandatperioden. Det är en sektor där man använder väldigt mycket målvakter. Man flyttar över bolags ägarskap i släkten. Man tar in någon från Baltikum som äger bolag och har ett fläckfritt register och så vidare.

Ja, då sitter man där. Man har gjort alla kontroller och följt alla regler, och ändå är det skumrask inne. Jag är orolig för att vi om ett antal år kommer att få läsa i tidningen att Foxtrot har varit involverat i något av Migrationsverkets upphandlade boenden. Det är detta jag är orolig för.

Jag tror att det finns massor av bra företag som kan göra detta, men det är ändå en verksamhet där vi

exponerar några av de människor som är mest utsatta för exploatering i samhället för risken att träffa på organiserad brottslighet. Jag tycker att man borde vara betydligt mer försiktig med att lägga över detta på privata företag. Vi skulle kunna lösa kapaciteten inom den offentliga verksamheten och ha ett spelrum inom ramen för den.

Min fråga till ministern är: Kan hon garantera att vi inte om några år kommer att få läsa i tidningen att ett gäng har rekryterat eller tvingat in folk i sin verksamhet på Migrationsverkets upphandlade boenden?

Anf. 104 Statsrådet MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! Det är en viktig fråga som Ola Möller tar upp, alltså att det ska vara ordning och reda i de upphandlingar som staten gör. Mitt svar är dock inte att ta bort alla företagen. Det är en klassisk socialistisk inställning som jag trodde att inte ens Socialdemokraterna företrädde. Men naturligtvis ska vi ha ordning och reda i upphandlingen.

Vi ska också ha ordning och reda i migrationspolitiken. Den kaosartade situation som Ola Möller beskriver och som ledde till att den socialdemokratiskt ledda regeringens myndigheter gjorde tvivelaktiga upphandlingar under 2015 – de har kritiserats av bland annat Riksrevisionen – ska vi inte tillbaka till. Det är därför det är så otroligt viktigt att vi nu under ledning av Moderaterna genomför en migrationspolitik som leder till ordning och reda.

Det är också därför som vi nu lägger om mottagningen. Vi gör det som otaliga socialdemokratiska kommunpolitiker under åtta år har bett den socialdemokratiskt ledda regeringen att göra, och som den sa sig vilja göra men aldrig riktigt mäktade med: Vi avskaffar EBO och inrättar ett nytt mottagningsystem. Vi gör det steg för steg, med ordning och reda.

Migrationsverket fick den 7 mars i år i uppdrag att förbereda för det reformerade mottagandet. I uppdraget ingår bland annat att analysera det framtida behovet av boendeplatser för asylsökande. Genom att man ger myndigheten i uppdrag att förbereda detta får den också tid att upphandla bra ramavtal i enlighet med gällande regelverk.

Den lag som reglerar upphandlingsarbetet är som bekant lagen om offentlig upphandling, LOU, som i sin tur bygger på EU-direktiv, som vi också är styrda av. Migrationsverket kan göra avrop från gemensamma statliga avtal, till exempel dem som Kammarkollegiet tecknar. LOU ger alltså möjlighet att ställa krav vad gäller både uteslutningsgrunder, ekonomisk förmåga och arbetsrättsliga och sociala villkor.

Migrationsverket kontrollerar både företagen och företagens företrädare så långt det är möjligt genom offentliga register, exempelvis vad gäller verklig huvudman. Man kan med omedelbar verkan säga upp såväl ramavtal som avropade kontrakt om det framkommer att leverantören inte uppfyller de krav som ställs avseende uteslutningsgrunderna, som då omfattar bland annat organiserad brottslighet, penningtvätt,

brister i fullgörandet av skyldigheter när det gäller skatter och sociala avgifter och allvarliga fel i yrkesutövningen som gör att man kan ifrågasätta leverantörens redbarhet.

Detta är någonting som vi jobbar för att skärpa ytterligare med den utredning som jag nämnde i mitt första svar. Jag kan garantera Ola Möller att vi kommer att göra allt i vår makt för att bekämpa den kriminella ekonomin och säkerställa att vi får ordning och reda i migrationspolitiken men också ordning och reda i Migrationsverkets upphandlingar.

Anf. 105 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Det är alltid härligt att höra moderatpolitiker prata offentligt ägande, för de menar alltid att allt offentligt ägande som vi för tillfället har inte är socialism, men om man på något sätt vill utöka det offentliga ägandet – till exempel om man vill att vi ska ha lite fler platser – är det ondsint socialism.

Gränsen för var socialismen börjar och slutar i den moderata partiboken är alltså ganska flytande. Det kunde vi om inte annat läsa om på Twitter när Christopher Fjellner kommenterade att Stockholms stad hade återköpt något hundratal lägenheter. Det var grov socialism att allmännyttan växte lite genom att man köpte in nya lägenheter.

När det gäller socialismbegreppet tror jag inte att vi ska ta Moderaterna som några sanningssägare, om inte Maria Malmer Stenergard menar att vi har socialism just nu med alla de boenden som Migrationsverket bedriver i egen regi eller för den delen genom hela Sveriges allmännytta.

Detta med LOU och EU-direktiv är korrekt, men det bygger ändå på att man väljer att ta in det privata. Det finns inget EU-direktiv som säger att man måste driva mottagningsboenden i det svenska systemet i privat regi eller att man måste göra ramupphandlingar, utan det är först när man aktiverar privatiseringen som dessa regelverk blir relevanta.

Det är ett val man gör från regeringen. Ministern säger att man ska göra allt i sin makt för att inte Fox Trot ska kunna rekrytera nya medlemmar eller tvinga in folk i den svarta ekonomin på våra framtida mottagningsboenden – utom att låta det offentliga äga. Man ska göra allt i sin makt utom att äga detta själv eller använda den offentliga sektorn för att hantera denna fråga.

För mig är detta anmärkningsvärt. Jag och ministern har haft ett antal debatter i denna kammare. Ministern gör det klassiska, fru talman. Hon börjar prata om Socialdemokraternas åtta år: Ni gjorde, och ni gjorde.

Ja, den situation som var 2015 var kaosartad. Det blev dåliga upphandlingar. Man var tvungen att hitta lösningar. Saker blev absolut fel. Det är bra att vi har en revision som kan påpeka det. Men det intressanta i allt detta är att nu sitter ni med ansvaret för det här. Jag vill ha garantier för att vi inte ska ha kriminella och grov organiserad brottslighet i våra verksamheter. Det

är sossarna som är problemet – jag förstår inte den logiken.

Vi har kommit till den situation vi är i, med kriminella som driver HVB-boenden och vårdcentraler. Det är före detta moderata riksdagsledamöter som har terrorfinansierat via skolor. Vi har haft extremister som undervisat i sfi. Vecka efter vecka ser vi skandaler i privatiseringar och marknadsiseringen. Där finns det ingen självkritik från Moderaterna över huvud taget.

Man ser inte att välfärdsverksamheter, välfärdssystemet, i dag är en större intäktskälla för de kriminella gängen än vad narkotikan är eftersom vi har marknadsiserat sönder vårt system. Sedan tycker man att man ska öppna en kanal till. Det förstår jag faktiskt inte. Hur kan en regering som säger sig vilja motverka penningflödet till den organiserade brottsligheten välja att öppna en kran till? Det är ju det som ministern står här och säger: Vi vill öppna en kran till för de kriminella gängen så att de kan pumpa pengar ur välfärden och det offentliga.

Jag undrar varför man inte är öppen för att säga: Ja, men vi tittar på detta. Vi kanske ska utöka den egna regin. Hur kan vi skapa dragspel i det offentliga för att inte öppna ännu en kran för Foxtrot?

Jag förstår inte detta. Kan ministern garantera att inte Foxtrot kommer att rekrytera på de boenden som de eventuellt äger framöver?

Anf. 106 Statsrådet MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! Allting talar i alla fall emot att Jan Emanuel Johansson, som var socialdemokrat fram till i morse, skulle driva några nya asylboenden. Det säger jag när vi nu ägnar oss åt att prata om företrädare för varandras partier. Så är det i vanlig ordning i debatterna med Ola Möller.

Jag tänkte att vi skulle prata om arbetet mot den organiserade brottsligheten, som jag förstår ligger Ola Möller väldigt varmt om hjärtat. Ingen tidigare regering har tagit fram någon nationell strategi mot organiserad brottslighet, men det har denna regering gjort. Detta är nämligen något som är oerhört prioriterat för oss. Jag är ändå lite frågande till själva interpellationen med tanke på Socialdemokraternas historia när det gäller just upphandling av asylboenden.

Men i strategin lyfts offentlig upphandling som ett riskområde. Detta är alltså något som vi verkligen punktmarkerar. Det är ett riskområde för kriminalitet som måste uppmärksammas mer. Offentlig upphandling omsätter cirka 900 miljarder kronor årligen. Statliga myndigheter tillsammans med kommuner och regioner har uppmärksammat att det förekommer att upphandlande organisationer tecknar avtal med kriminella som på olika sätt agerar genom företag eller ideella föreningar. De kan hålla anbuden i upphandlingarna låga eftersom de ofta inte betalar exempelvis skatter eller följer arbetsrättsliga lagar. Ibland är även avsikten att försätta företaget i konkurs.

Det är bland annat mot denna bakgrund viktigt att tillsynen över den offentliga upphandlingen bedrivs

effektivt och också ges rätt förutsättningar. Den 1 januari i år trädde lagändringar i kraft som ger Konkurrensverket, som är tillsynsmyndighet för den offentliga upphandlingen, utökade befogenheter vid den tillsynen.

Regeringens linje är att upphandlande kommuner, regioner och myndigheter bör kunna få stöd i samband med upphandling för att om möjligt tidigt identifiera anbudsgivare som har kriminella avsikter eller som har koppling till organiserad verksamhet.

Flera statliga myndigheter besitter information som skulle kunna vara till hjälp i arbetet med att säkerställa att kriminella och oseriösa aktörer stängs ute från offentliga kontrakt. I betänkandet från Leverantörskontrollutredningen, som jag nämnde tidigare, ges förslag om att man ska ge Bolagsverket ett samlat ansvar att hjälpa upphandlande myndigheter att göra kontroller mot olika statliga register.

Kontrollerna ska ge information om huruvida någon företrädare för leverantören är dömd för ett brott som potentiellt kan utgöra grund för uteslutning, om leverantören har skulder avseende skatter eller socialförsäkringsavgifter och i så fall storleken på dem och om leverantören förekommer i något av insolvensregistren. Kontrollerna omfattar register hos Bolagsverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Kronofogden och länsstyrelsen.

Detta är viktiga åtgärder som just nu bereds i Regeringskansliet. Remisstiden gick ut i december 2023.

Jag kan försäkra Ola Möller om att vi tar krafttag för att bekämpa den organiserade brottsligheten och för att säkerställa att skattebetalarnas surt förvärvade pengar inte hamnar i den kriminella ekonomin. Svaret är nog inte att bara avskaffa företagen. Så enkelt är det inte.

Anf. 107 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Svaret är alltså att ministern är beredd att ta risken att Foxtrot ska kunna driva mottagningsboenden i Sverige.

Det är också intressant med påhoppet och att man tar åt sig äran för vad som händer i till exempel arbetslivskriminalitetsfrågan. Det var vi som drog igång center mot arbetslivskriminalitet, a-krimcenter. Det var vi som, vilket det under en lång period fanns ett motstånd mot, införde detta med att det kunde röra sig om människohandel i fråga om AKI:n, alltså arbetskraftsvandringen.

Det är vi som har drivit att det ska vara revisionsplikt för små bolag. Vi hade tillstånd för hotell- och pensionatsverksamhet. Det avskaffar regeringen. Man tycker inte att det behövs något tillstånd för det. Man ändrar reglerna för när bolag behöver redovisa moms. På punkt efter punkt gör man det lättare att driva små företag. Detta kombinerar man med att man inte tar tag i till exempel A1-blanketterna när det gäller utstationerad arbetskraft. Det är alltså lätt att få hit människor från Baltikum som kan jobba på våra byggarbetsplatser och som samtidigt kanske kan vara målvakter i ett

företag. När det inte passar längre, för att de får en anmärkning någonstans, får de åka hem.

Ivo och Skolinspektionen har inte lyckats jättebra i sina inspektioner av till exempel HVB-boenden eller friskolor som har drivits av terrorister, gäng och allsköns skojare. Tilltron till statens förmåga att ”tillsyn” bort problemen är väldigt stor hos ministern.

Men jag hör vad ministern säger. Det är viktigare att privatisera och ha marknad i offentlig sektor än att se till att göra det som polisen själv svarar om man frågar: Hur ska vi få stopp på att privata bolag tömmer verksamheter på skattepengar? Ta bort bolagen ur verksamheten! Då kommer man att kunna få stopp på detta.

Här öppnar ministern en ny kran för de kriminella.

Anf. 108 Statsrådet MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! Nu upplever jag att Ola Möller felciterade mig, men det kan jag lämna därhän.

Denna regering gör precis det som Socialdemokraterna inte mäktade med. Vi ser till att asylinvandringen minskar. Det innebär att den mottagningsverksamhet som vi pratar om kommer att vara mycket liten, och så behöver det vara framöver. Vi har det lägsta antalet beviljade asylrelaterade uppehållstillstånd på hela 2000-talet.

Vi avskaffar nu eget boende, det som socialdemokratiska kommunföreträdare har pratat om i många, många år men aldrig lyckats med. Det har lett till en fruktansvärd boendesegregation och ett stort lidande.

Nu ser vi till att få ordning på mottagandet för att säkerställa att asylprocessen kortas. Men vi gör det med ordning och reda, i lugn och ro. Vi rullar ut lagstiftningen parallellt med att vi ger Migrationsverket i uppdrag att förbereda för inrättandet av dessa mottagningscenter. Vi kommer att säkerställa att myndigheten följer den upphandlingslagstiftning som finns. Där ingår också den oerhört viktiga delen att följa upp de upphandlingar som har gjorts.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Proposition
2023/24:128 En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster

Skrivelser
2023/24:109 De kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan – om förvaltningen av det kyrkliga kulturarvet
2023/24:111 Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher

Motion

med anledning av prop. 2023/24:88 En tydligare process för tillståndsprövning av elnät
2023/24:2852 av Rickard Nordin (C)

Justitieutskottets betänkande
2023/24:JuU13 Säkerhetszoner

§ 23 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 5 april

2023/24:673 Civilsamhällets roll i Sveriges biståndsarbete

av Daniel Vencu Velasquez Castro (S)
till statsrådet Johan Forssell (M)

den 8 april

2023/24:674 Brottsofferföreningars möjligheter att bedriva verksamhet

av Sanna Backeskog (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:675 Regionala skillnader i ungdomsarbetslöshet

av Serkan Köse (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:676 Situationen i byggbranschen

av Serkan Köse (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:677 Matchningstjänster

av Teresa Carvalho (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:678 Arbetslivskriminalitet inom taxibranschen

av Serkan Köse (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)
2023/24:679 Ökad jämställdhet för att motverka sexuell exploatering

av Anna Wallentheim (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:680 Stärkande av demokrati och mänskliga rättigheter i Turkiet

av Kadir Kasirga (S)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 5 april

2023/24:784 Förutsättningar för regionala flygplatser

av Per-Arne Håkansson (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)
2023/24:785 Nedskärningar i kärnstödet till Un aids
av *Linnéa Wickman* (S)
till statsrådet Johan Forssell (M)
2023/24:786 Beredningen av filmpolitiken
av *Lars Mejern Larsson* (S)
till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

den 8 april

2023/24:787 Handläggartutbildningens rekryteringsprocess
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

§ 25 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 5 april

2023/24:768 Idefjorden
av *Andrea Andersson Tay* (V)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)
2023/24:769 Privatisering av primärvården i Gävleborg
av *Linnéa Wickman* (S)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

§ 26 Kammaren åtskildes kl. 20.20.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med
§ 12 anf. 37 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen
kl. 15.57,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 17
anf. 80 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsigelser	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Meddelande om frågestund.....	1
§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövningar.....	1
§ 6 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott.....	1
§ 8 Ärenden för bordläggning.....	1
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:467 om Sveriges utbyggnad av totalförsvaret	2
Anf. 1 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	2
Anf. 2 LARS ISACSSON (S).....	2
Anf. 3 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	3
Anf. 4 LARS ISACSSON (S).....	4
Anf. 5 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	4
Anf. 6 LARS ISACSSON (S).....	4
Anf. 7 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	5
§ 10 Svar på interpellation 2023/24:636 om borttagen skrivning i regleringsbrev till Försvarsmakten.....	5
Anf. 8 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	5
Anf. 9 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	5
Anf. 10 NIKLAS KARLSSON (S).....	6
Anf. 11 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	7
Anf. 12 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	7
Anf. 13 NIKLAS KARLSSON (S).....	8
Anf. 14 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	8
Anf. 15 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	8
Anf. 16 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	9
§ 11 Svar på interpellationerna 2023/24:575, 617, 641, 643 och 649 om sjukvården	9
Anf. 17 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	9
Anf. 18 MIRJA RÄIHÄ (S).....	10
Anf. 19 ANDERS W JONSSON (C).....	10
Anf. 20 YASMINE BLADELIUS (S).....	11
Anf. 21 ÅSA ERIKSSON (S).....	11
Anf. 22 ELEONORE LUNDKVIST (M)	12
Anf. 23 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	12
Anf. 24 MIRJA RÄIHÄ (S).....	13
Anf. 25 ANDERS W JONSSON (C).....	13
Anf. 26 YASMINE BLADELIUS (S).....	14
Anf. 27 ÅSA ERIKSSON (S).....	15
Anf. 28 ELEONORE LUNDKVIST (M)	15
Anf. 29 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	15
Anf. 30 MIRJA RÄIHÄ (S).....	16
Anf. 31 ANDERS W JONSSON (C).....	16
Anf. 32 YASMINE BLADELIUS (S).....	16
Anf. 33 ÅSA ERIKSSON (S).....	17
Anf. 34 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	17
§ 12 Svar på interpellation 2023/24:644 om primärvårdsreformen 17 Anf. 35 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	17
Anf. 36 YASMINE BLADELIUS (S).....	18

Anf. 37 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	19
Anf. 38 YASMINE BLADELIUS (S)	19
Anf. 39 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	20
Anf. 40 YASMINE BLADELIUS (S)	20
Anf. 41 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	21
§ 13 Svar på interpellation 2023/24:651 om Ivos granskning av LARO-mottagningar.....	21
Anf. 42 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	21
Anf. 43 YASMINE BLADELIUS (S)	21
Anf. 44 KARIN SUNDIN (S).....	22
Anf. 45 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	22
Anf. 46 YASMINE BLADELIUS (S)	23
Anf. 47 KARIN SUNDIN (S).....	24
Anf. 48 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	24
Anf. 49 YASMINE BLADELIUS (S)	25
Anf. 50 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	25
§ 14 Svar på interpellation 2023/24:568 om regelverket för angiven yrkesgrupp.....	25
Anf. 51 Statsrådet ANNA TENJE (M)	25
Anf. 52 ÅSA ERIKSSON (S).....	26
Anf. 53 Statsrådet ANNA TENJE (M)	26
Anf. 54 ÅSA ERIKSSON (S).....	27
(forts.)	27
Ajournering	27
Återupptaget sammanträde	27
§ 14 (forts.) Svar på interpellation 2023/24:568 om regelverket för angiven yrkesgrupp.....	27
Anf. 55 Statsrådet ANNA TENJE (M)	27
Anf. 56 ÅSA ERIKSSON (S).....	28
Anf. 57 Statsrådet ANNA TENJE (M)	28
§ 15 Svar på interpellation 2023/24:602 om läkarintygets betydelse i sjukpenningärenden	28
Anf. 58 Statsrådet ANNA TENJE (M)	28
Anf. 59 ÅSA ERIKSSON (S).....	29
Anf. 60 Statsrådet ANNA TENJE (M)	29
Anf. 61 ÅSA ERIKSSON (S).....	29
Anf. 62 Statsrådet ANNA TENJE (M)	29
Anf. 63 ÅSA ERIKSSON (S).....	30
Anf. 64 Statsrådet ANNA TENJE (M)	30
§ 16 Svar på interpellation 2023/24:605 om inflationens effekt på sjuk- och aktivitetsersättningen	30
Anf. 65 Statsrådet ANNA TENJE (M)	30
Anf. 66 JESSICA RODÉN (S)	30
Anf. 67 Statsrådet ANNA TENJE (M)	30
Anf. 68 JESSICA RODÉN (S)	31
Anf. 69 Statsrådet ANNA TENJE (M)	31
Anf. 70 JESSICA RODÉN (S)	31
Anf. 71 Statsrådet ANNA TENJE (M)	32
§ 17 Svar på interpellation 2023/24:536 om universitetsstatus för Södertörns högskola.....	32
Anf. 72 Utbildningsminister MATS PERSSON (L).....	32
Anf. 73 INGELA NYLUND WATZ (S)	32

Anf. 74	SERKAN KÖSE (S)	33
Anf. 75	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	34
Anf. 76	INGELA NYLUND WATZ (S)	34
Anf. 77	SERKAN KÖSE (S)	35
Anf. 78	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	35
Anf. 79	INGELA NYLUND WATZ (S)	35
Anf. 80	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	36
§ 18	Svar på interpellation 2023/24:541 om omställningsstudiestödet och regelförenklingsar	36
Anf. 81	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	36
Anf. 82	NIKLAS SIGVARDSSON (S)	36
Anf. 83	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	37
Anf. 84	NIKLAS SIGVARDSSON (S)	37
Anf. 85	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	38
Anf. 86	NIKLAS SIGVARDSSON (S)	38
Anf. 87	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	38
§ 19	Svar på interpellation 2023/24:572 om tentamensservice i hela landet	39
Anf. 88	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	39
Anf. 89	NIKLAS SIGVARDSSON (S)	39
Anf. 90	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	39
Anf. 91	NIKLAS SIGVARDSSON (S)	40
Anf. 92	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	40
Anf. 93	NIKLAS SIGVARDSSON (S)	40
Anf. 94	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	41
§ 20	Svar på interpellation 2023/24:609 om gymnasieelevers ekonomi	41
Anf. 95	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	41
Anf. 96	LINUS SKÖLD (S)	41
Anf. 97	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	42
Anf. 98	LINUS SKÖLD (S)	42
Anf. 99	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	43
Anf. 100	LINUS SKÖLD (S)	43
Anf. 101	Utbildningsminister MATS PERSSON (L)	43
§ 21	Svar på interpellation 2023/24:626 om upphandling av boendeplatser	44
Anf. 102	Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	44
Anf. 103	OLA MÖLLER (S)	44
Anf. 104	Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	45
Anf. 105	OLA MÖLLER (S)	45
Anf. 106	Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	46
Anf. 107	OLA MÖLLER (S)	46
Anf. 108	Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	47
§ 22	Bordläggning	47
§ 23	Anmälan om interpellationer	47
§ 24	Anmälan om frågor för skriftliga svar	47
§ 25	Anmälan om skriftliga svar på frågor	48
§ 26	Kammaren åtskildes kl. 20.20.	48